

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ

ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

«Ανθρωπιστική προσέγγιση και εφαρμογή του Νέου Συμφώνου για τη
Μετανάστευση και το Άσυλο: ο ρόλος του Frontex στη συνοριακή πολιτική της Ε.Ε -
Humanitarian approach and implementation of the New Pact on Migration and
Asylum: the role of Frontex in the EU's border policy.»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναστάσιος Γεωργακλής

A.M: 2124M004

Αθήνα, 2026

Τριμελής Επιτροπή

Μαρούδα Μαρία-Ντανιέλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπουσα)

Βασίλης Χατζόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Βασιλική Σαράντη

Copyright © Αναστάσιος Γεωργακλής, 2026

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Περίληψη	6
Abstract.....	7
Α΄ ΜΕΡΟΣ.....	8
1.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	8
(Διατύπωση ερευνητικού ερωτήματος, υποθέσεως εργασίας και επί μέρους διάρθρωση εργασίας).....	8
1.2 Μεθοδολογία.....	12
1.3 Συνοπτική παρουσίαση ιστορικής εξέλιξης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.....	13
1.3.1 Η πρώτη περίοδος (1985-2000).....	14
1.3.2 Η επίταση της έννοιας της ασφάλειας μετά την 11 ^η Σεπτεμβρίου (2001- 2010).....	15
1.3.3 Η προώθηση της ανθρωπιστικής ρητορικής (2011-2020).	16
1.3.4 Η ανθρωπιστική ρητορική του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2020-2026).....	18
1.4 Θεσμική διάρθρωση αρμοδιοτήτων για τη μετανάστευση και το άσυλο και οι πολιτικές ισορροπίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο	19
1.5 Το διεθνές και ενωσιακό πλέγμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: η εμπλοκή του Frontex	24
1.5.1 Ο Frontex ως φορέας θετικών υποχρεώσεων ανθρωπιστικής προστασίας στη συνοριακή διακυβέρνηση της ΕΕ.	27
1.5.2 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις συνοριακές διαδικασίες και ο Frontex.....	28
1.5.3 Η αρχή της μη επαναπροώθησης.	29
1.5.4 Η απαγόρευση της απάνθρωπης μεταχείρισης και ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.	32
1.5.5 Το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο και σε αποτελεσματικές διαδικασίες.....	33
Β΄ ΜΕΡΟΣ.....	35
2.1 Το Νέο Σύμφωνο και η ανθρωπιστική προσέγγιση: αξιακή στοχοθέτηση ή υποδόρια εργαλειοποίηση της προστασίας;.....	35
2.2 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα: η υποταγή της προστασίας στις απαιτήσεις ενός προ-εισαγωγικού ελέγχου;	38
2.2.1 Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας εφαρμογής του.....	38

2.2.2 Ο χωροχρονικός περιορισμός και ο ασαφής προσδιορισμός των αρμόδιων αρχών.....	40
2.2.3 Η πρόβλεψη ίδρυσης ανεξάρτητου μηχανισμού εποπτείας: επαρκής εγγύηση ή θεσμικό άλλοθι;	42
2.2.4 Συμπεράσματα.	43
2.3 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2024/1348 για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση: η κανονικοποίηση των συνοριακών διαδικασιών ασύλου.....	45
2.3.1 Η αυτοματοποιημένη απόρριψη αιτημάτων και η προτεραιοποίηση της επιτάχυνσης.	46
2.3.2 Η ενσωμάτωση των συνοριακών διαδικασιών στο σύστημα ασύλου...48	
2.3.3 Διαδικαστικές εγγυήσεις υπό αμφισβήτηση.	51
2.3.4 Νομολογιακή Αποτύπωση: Η υπόθεση W.A and Others v. Italy.....	52
2.3.5 Συμπεράσματα.	53
2.4 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, διαχείριση ασύλου και της μετανάστευσης: υπαρκτή ή ala carte αλληλεγγύη;	54
2.5 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1359 για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου	56
2.5.1 Τυπολογία των ουσιαστικών/διαδικαστικών παρεκκλίσεων από το κοινό κεκτημένο.....	58
2.5.2 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κ-μ υπό καθεστώς κρίσης.	60
2.5.3 Νομολογία ΕΛΛΑ: Mursic κατά Κροατίας.....	61
2.6. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358 (αναθεωρημένος Eurodac): Η μετάπτωση από εργαλείο ασύλου σε διαλειτουργική βάση επιτήρησης.....	62
2.6.1 Η νέα φυσιολογία του Κανονισμού.	63
2.6.2 Κριτική αποτίμηση.....	65
2.7 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 για τη διαδικασία επιστροφής στα σύνορα: η λειτουργική σύνδεση ασύλου και επιστροφών.	65
2.7.1 Κριτική αποτίμηση.....	67
Γ' ΜΕΡΟΣ	69
3.1 Η ίδρυση του Frontex και η θέση του εντός του συστήματος της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο.....	69
3.2 Η σύγχρονη φυσιολογία του Frontex: η μετάβαση από τη διαχείριση στην επιτήρηση.....	72
3.2.1 Η ανάλυση κινδύνων και η αξιολόγηση ευαλωτότητας ως κανονιστικά εργαλεία.	74

3.3 Θεμελιώδη δικαιώματα και Frontex: λειτουργική ενσωμάτωση ή επιφανειακή ρητορική	76
3.3.1 Οι αμφισβητήσιμες προσπάθειες συμμόρφωσης του Οργανισμού με τα ανθρώπινα δικαιώματα.	78
3.3.2 Ο μηχανισμός καταγραφής συμβάντων (JORA).	79
3.3.3 Ο μηχανισμός υποβολής καταγγελιών του Frontex.	81
3.4 Η διάρθρωση του Frontex και το ζήτημα ανάληψη διεθνούς ευθύνης	82
3.4.1 Case studies: Οι υποθέσεις WS and Others v. Frontex & Hamoudi v Frontex.	85
4. Ο αναπροσαρμοσμένος ρόλος του Frontex στο πλαίσιο του Νέου Συμφώνου	90
4.1 Η συμμετοχή στις διαδικασίες διαλογής (Screening Regulation).....	91
4.2 Ο Frontex και η κανονικοποίηση των συνοριακών διαδικασιών ασύλου (APR).....	97
4.3 Ο Frontex ως εκτελεστικός βραχίονας των επιστροφών στα σύνορα (RBP Regulation).....	99
4.4 Η διαχείριση δεδομένων από τον Frontex και το αναθεωρημένο σύστημα Eurodac (Eurodac Regulation)	102
4.5 Η εμπλοκή του Οργανισμού σύμφωνα με τον Κανονισμό 2024/1351 (Asylum & Migration Management).....	105
4.6 Η κρίση ως δομικό στοιχείο επαύξησης της δράσης του Frontex (Crisis Regulation).....	106
Δ' ΜΕΡΟΣ	107
5. Ο δρόμος προς το νέο Σύμφωνο: προβληματισμοί.....	107
5.1 Επίλογος	109
ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111

Περίληψη

Σκοπό της παρούσας διπλωματικής εργασίας συνιστά η κριτική εξέταση του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο με επίκεντρο το κενό μεταξύ της ανθρωπιστικής ρητορικής που το συνοδεύει και της πρακτικής υλοποίησης των ρυθμίσεών του, εντός του πλαισίου της συνοριακής διακυβέρνησης της Ε.Ε. Το ερευνητικό ερώτημα αυτής της διάστασης λόγων και έργων, θα επιχειρηθεί να ιδωθεί μέσα από την κανονικοποίηση των διαδικασιών ελέγχου και επιτήρησης, όπως αυτό μεταφράζεται στο ρόλο και στο καθηκοντολόγιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex).

Η εργασία βασίζεται στην υπόθεση ότι, παρά την διακηρυγμένη ανθρωποκεντρική της στοχοθεσία, η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία έρχεται να μεταβάλλει το ενωσιακό κεκτημένο κατά τρόπο συμβατό με τη λογική του ελέγχου και της επιτήρησης, θέτοντας σε κίνδυνο ουσιαστικές εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενισχύοντας άμεσα και έμμεσα τις επιχειρησιακές και ελεγκτικές αρμοδιότητες του Οργανισμού. Η ουσιαστική αυτή αναβάθμιση, μέσα σε ένα περιβάλλον αμφισβητούμενης λογοδοσίας, έρχεται να δοκιμάσει εκ νέου τις δικλίδες ασφαλείας και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η συστηματική ανάλυση – των κατά την κρίση του γράφοντος – βασικών κανονισμών του Νέου Συμφώνου (αλλά και πλέον συναφών με το έργο του Frontex), αναδεικνύει την αδιάλειπτη ένταση μεταξύ αποτελεσματικής συνοριακής διαχείρισης και ουσιαστικής προάσπισης των δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών. Τέλος, επιβεβαιώνεται ο μετασχηματισμός του Frontex σε βασικό φορέα πολιτικών ελέγχου και επιτήρησης, αμφισβητώντας τη συνέπεια μεταξύ των διακηρύξεων της νέας συνοριακής διακυβέρνησης και του σεβασμού των αρχών του κράτους δικαίου.

Λέξεις-κλειδιά: Frontex, Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Λογοδοσία, Έλεγχος.

Abstract

The purpose of this thesis is to critically examine the New Pact on Migration and Asylum, focusing on the gap between the humanitarian rhetoric that accompanies it and the practical implementation of its provisions within the framework of EU border governance. The research question of this gap between words and deeds will be addressed through the normalization of control and surveillance procedures, as reflected in the role and mandate of the European Border and Coast Guard Agency (Frontex).

The paper is based on the assumption that, despite its declared human-centered objectives, this legislative initiative alters the EU acquis in a manner consistent with the logic of control and surveillance, jeopardizing substantive guarantees of fundamental rights and directly and indirectly strengthening the Agency's operational and control powers. This substantial upgrade, in an environment of questionable accountability, will once again test the safeguards and protections of human rights.

A systematic analysis of what the author considers to be the key provisions of the New Pact (but also those most relevant to the work of Frontex) highlights the ongoing tension between effective border management and the effective protection of refugees and migrants. Finally, it confirms the transformation of Frontex into a key agent of political control and surveillance, calling into question the consistency between the declarations of the new border governance and respect for the principles of the rule of law.

Keywords: Frontex, New Pact for Migration and Asylum, Human Rights Protection, Accountability, Control.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1.1 Εισαγωγικά στοιχεία

(Διατύπωση ερευνητικού ερωτήματος, υποθέσεως εργασίας και επί μέρους διάρθρωση εργασίας)

Σε ευρύτερο πλαίσιο καθίσταται γνωστό ότι, οι κατεχοχόν διακριτοί τομείς πολιτικής ως προβλέπονται στις Συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστούν κατ' αντικείμενο εξειδίκευση των μακροσκοπικών στόχων της, ως αυτοί περιγράφονται στο άρθρο 3 § 2 της ΣΕΕ.¹ Σε επίπεδο ενδιαφέροντος στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής έρευνας, η επικέντρωση της προσοχής εστιάζεται στο κεφάλαιο 5 της ΣΛΕΕ και ειδικότερα στη λειτουργία του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης. Η τελέσφορη παραγωγή αποτελεσμάτων του τελευταίου προϋποθέτει το σεβασμό και την αποτελεσματική σύνθεση πολυσχιδών και ανόμοιων μεταξύ τους νομικών συστημάτων των κρατών-μελών. Υπό αυτό το πρίσμα και υπό την απαίτηση διαμόρφωσης κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο εμφιλοχωρεί το στοιχείο της αλληλεγγύης (solidarity) μεταξύ των κρατών μελών και της δικαιοσύνης (fairness) έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών.²

¹ Mancano, L. (2025). *Sketches of fairness in EU and international law. Focus on the asylum and migration pact*. *European Law Open.*, Advance online Publication, σελ. 12. Ανακτήθηκε <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/5FBAAD0FC80883A089CB92601BD5BF87/S2752613525100192a.pdf/sketches-of-fairness-in-eu-and-international-law-focus-on-the-asylum-and-migration-pact.pdf>

² Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) (2012), ενοποιημένη έκδοση, ΕΕ C 326, σελ. 47 επ. Ειδικότερα, στις παραγράφους 67 § 1 και 67 § 2 της ΣΛΕΕ. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

Προς υλοποίηση της ως άνω εκτεθείσας στοχοθεσίας, προβλέπεται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης συνόρων, το οποίο αναγκαίο είναι να υποστηρίζεται από ένα σαφές πλαίσιο, προς εξασφάλιση διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, σεβασμού των δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία και αποτροπής φαινομένων παράτυπης μετανάστευσης και εκμετάλλευσης των ανθρώπων από εγκληματικά δίκτυα.³ Πρόσφατο αποτέλεσμα της άενης αυτής ευρωπαϊκής προσπάθειας, όπως εκδηλώνεται στο πλαίσιο της παράγωγης δευτερογενούς νομοθεσίας, συνιστά το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και ιδίως συγκεκριμένα νομοθετικά του εργαλεία (πρβλ. i. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση ⁴, ii. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης⁵, iii. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση διαδικασίας επιστροφής στα σύνορα⁶, iv. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα⁷ v. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τη θέσπιση του

³ Ομοίως, ό.π., στα άρθρα 77 § 1, 78 §1 και 79 § 1 ΣΛΕΕ.

⁴ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1348 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on asylum and migration management (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1348>

⁵ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1351 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on the management of asylum and migration (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1351>

⁶ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1349 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on the border procedure for returns, amending Regulations (EU) 2016/399 and (EU) 2019/1896, and repealing Directive 2008/115/EC (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1349>

⁷ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1356 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a screening of third-country nationals at the external borders and amending Regulations (EU) 2016/399, (EU) 2018/1240 and (EU) 2019/817 (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1356>

«Eurodac» για την αντιπαραβολή βιομετρικών δεδομένων⁸, vi. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1359 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου⁹),¹⁰ τα οποία θα αποτελέσουν το όχημα εξέτασης του ερευνητικού ερωτήματος της παρούσας εργασίας. Ειδικότερα, θα επιχειρηθεί να εξεταστεί ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο γεφυρώνει ή, αντιθέτως, αναπαράγει το χάσμα μεταξύ της ανθρωπιστικής ρητορικής («talk») και της πρακτικής εφαρμογής του («walk»), ιδίως μέσω της εντατικοποίησης των διαδικασιών ελέγχου και επιτήρησης στα εξωτερικά σύνορα, καθώς και την επίδραση αυτής της μετατόπισης στον ρόλο του FRONTEX, ως κεντρικού φορέα εφαρμογής της συνοριακής πολιτικής της Ε.Ε, που συχνά λειτουργεί εις βάρος της ουσιαστικής προστασίας των δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων.

Η υπόθεση εργασίας της παρούσας συνίσταται στην τεκμηρίωση της άποψης σύμφωνα με την οποία η προρρηθείσα νομοθετική πρωτοβουλία, αν και διακηρύσσει τον ανθρωπιστικό της χαρακτήρα, εντούτοις μετατόπισε επί τω χείρω βασικές εγγυήσεις ασφαλείας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τροποποίησε το ενωσιακό κεκτημένο κατά τρόπο ευκαιριακό και συμβατό με την τάση προς ενίσχυση της επιτήρησης, επιδρώντας κατά αυτόν τον τρόπο αρνητικά στον κανονιστικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX). Η ως άνω τοποθέτηση θα βασιστεί στην απόδειξη της εντατικοποίησης της επιχειρησιακής και ελεγκτικής αρμοδιότητας του Οργανισμού, εις βάρος των εγγυητικών δικλίδων λογοδοσίας και συμβατότητας με το ενωσιακό

⁸ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1358 of the European Parliament and of the Council of 27 June 2024 on the revision of the Eurodac Regulation, amending Regulations (EU) 2018/1240 and (EU) 2021/1165, and repealing Council Regulation (EU) 2016/399 (recast)*. *Official Journal of the European Union*. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj/eng>

⁹ European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1359 of the European Parliament and of the Council of 27 June 2024 on crisis and force majeure-related measures in the area of migration and asylum and amending Regulations (EU) 2024/1351, 2024/1348, 2024/1349, 2024/1356 and 2024/1358*. *Official Journal of the European Union*. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj/eng>

¹⁰ Η αντικατάσταση των νομικών εργαλείων του αναθεωρημένου Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, ήτοι η διάβαση από τις Οδηγίες στους Κανονισμούς, καταδεικνύει την πολιτική επιλογή μιας δεσμευτικής εναρμόνισης των πρακτικών των κ-μ, καταλείποντας ελάχιστα περιθώρια διαφοροποιημένης προσέγγισης επί του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος.

και διεθνές πλέγμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνολικά, μέσα από μια λεπτομερή ανάλυση επί μέρους ζητημάτων της εν λόγω νομοθετικής πρωτοβουλίας θα επιδιωχθεί η επαλήθευση του μετασχηματισμού του ρόλου του Οργανισμού από υποστηρικτικό προς τα κράτη σε βασικό παράγοντα εφαρμογής πολιτικών ελέγχου και επιτήρησης, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αναλυτικότερα, στο Α' Μέρος καταγράφεται η σταδιακή διαμόρφωση της ανθρωπιστικής ρητορικής της Ε.Ε στο πεδίο της μετανάστευσης και του ασύλου. Μέσα από μία συνοπτική ιστορική αναδρομή της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, με έμφαση στη διαμορφωθείσα θεσμική ενωσιακή ισορροπία, διερευνάται το πλέγμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο και ο τρόπος με τον οποίο ο Frontex επιχειρεί να ενσωματώσει βασικές εγγυήσεις ανθρωπιστικής προστασίας, υπό το πρίσμα της συνοριακής διακυβέρνησης της Ε.Ε.

Στο Β' Μέρος θα καταγραφεί η νομική αποτύπωση των «γκρίζων» σημείων του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, υπό το πρίσμα του ενωσιακού κεκτημένου και της ανθρωπιστικής προσέγγισης. Μέσα από τη συστηματική νομική ανάλυση επί μέρους κειμένων αυτού του πολυδαίδαλου νομοθετικού σχήματος, εμπεριέχοντος πλέον των 1400 σελίδων, θα επιχειρηθεί η ανάδειξη των δομικών ανακολουθιών και αντιφάσεων μεταξύ της ανθρωπιστικής ρητορικής και της κανονιστικής μετουσίωσής τους στην πράξη. Δέουσα προσοχή αποδίδεται σε συγκεκριμένα σημεία, όπου σύμφωνα με την άποψη του γράφοντος, υπονομεύεται η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων χάριν επίτευξης λανθανουσών στοχεύσεων μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και ελέγχου-επιτήρησης, επηρεάζοντας άμεσα τη συνοριακή διακυβέρνηση και τη λειτουργία του Frontex, όπως θα διαφανεί στο επόμενο μέρος.

Στο Γ' Μέρος θα εξεταστεί ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, η μετάβαση από υποστηρικτικό σε βασικό επιχειρησιακό εκφραστή της ευρωπαϊκής συνοριακής πολιτικής, ιδιαίτερα μέσα από την αναπροσαρμογή του ρόλου του, υπό το πρίσμα του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Η συνολική προσπάθεια κατευθύνεται στην κατάδειξη

του μετασχηματισμού του Οργανισμού από διαχειριστικό σε ελεγκτικό Φορέα, στην αξιοποίηση εργαλείων ανάλυσης κινδύνων και ευαλωτότητας, καθώς και στην ανολοκλήρωτη ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη λειτουργία του. Ακολουθεί η διερεύνηση της διοικητικής του διάρθρωσης και το ζήτημα ανάληψης ευθύνης μέσα και από πρόσφατα νομολογιακά δεδομένα, ενώ επιχειρείται η κατάδειξη του συγκερασμού των κανονιστικών ρυθμίσεων του Νέου Συμφώνου με την επιχειρησιακή πρακτική του Frontex. Σύμφωνα με τη γνώμη του γράφοντος, προρρηθείσα εξέλιξη εκτιμάται ότι θα συντελέσει στη μεγέθυνση του υφιστάμενου ρόλου του Οργανισμού σε τομείς όπως οι διαδικασίες διαλογής, ασύλου, επιστροφών, διαχείρισης δεδομένων, με ενδεχόμενη την περαιτέρω διακινδύνευση των δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων.

Καταληκτικά, στο τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας, επιχειρείται μια μεταφορά στην παρούσα προπαρασκευαστική φάση του Νέου Συμφώνου, καθώς και μια συνοπτική έγερση προβληματισμών, ως προέκυψαν μέσα από την ανάλυση του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και του ρόλου του Frontex.

1.2 Μεθοδολογία

Αναφορικά με τον ακολουθούμενο τρόπο εξαγωγής του προσδοκώμενου ερευνητικού αποτελέσματος, ως αρτιότερη πρακτική επελέγη εκείνη της μελέτης και συγκριτικής επισκόπησης της σχετικής παράγωγης κοινοτικής νομοθεσίας από κοινού με την πλέον πρόσφατη παραγωγή επιστημονικών & νομολογιακών δεδομένων επί του εν θέματι αντικειμένου.

Η επιλογή αυτή κρίθηκε σκόπιμη, καθόσον η εξακρίβωση του σεβασμού των ρητών και άρρητων προθέσεων και βασικών αρχών ενός νομοθετήματος διέρχεται μέσα από την επαλήθευση της ορθής εφαρμογής και αποτελεσματικότητάς τους στην πράξη. Ωστόσο, επειδή στην περίπτωσή μας, η νομοθετική πρωτοβουλία αποτελεί σύνθεση πολλαπλών στόχων αφενός και αφετέρου κατά τη χρονική στιγμή σύνταξης της παρούσας δεν υφίστανται απτά αποτελέσματα σχετικά με την υλοποίησή τους, η εστίαση της προσοχής μας θα επικεντρωθεί στις λεπτομέρειες του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να εξαχθεί ένα ασφαλές συμπέρασμα, αναφορικά με τη σύγκρουση ή συνύπαρξη της ανθρωπιστικής προσέγγισης με τις

προβλέψεις του Νέου Συμφώνου και τη συμβατότητα με αυτές των πρακτικών του Frontex, ως επιχειρησιακού καθρέφτη αυτών των θεωρητικών επιλογών.

Συνολικά, η επιδίωξη πολλαπλών και ετερογενών μεταξύ τους στόχων στους Κανονισμούς του Νέου Συμφώνου, φαίνεται να συμπλέει με τους μακροσκοπικούς στόχους των ΣΕΕ και ΣΛΕΕ. Δειγματοληπτικά και προς παραστατική υποστήριξη ως άνω θέσης επισημαίνεται ότι, ο Κανονισμός για τη διαλογή (Screening Regulation) δεν αποσκοπεί απλώς στη αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών και στην υπαγωγή τους στις σωστές διαδικασίες (ασύλου είτε επιστροφής). Παράλληλα υπεισέρχεται σε ταυτόχρονους εγγυητικούς ελέγχους που μεταξύ άλλων αποσκοπούν στην εύρεση ευάλωτων ατόμων, στο σεβασμό των δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία (πρβλ αρχή της μη επαναπροώθησης) και λοιπών διεθνώς και ευρωπαϊκώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων, αλλά και στην αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης και των κατά περίπτωση δευτερογενών ροών προς την ενδοχώρα της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ακριβώς, αυτή η σύνθεση εγγυητικών και αποτρεπτικών λειτουργιών εντός των ίδιων ρυθμιστικών πλαισίων αναδεικνύει την εγγενή δυσκολία ταυτόχρονης ικανοποίησης όλων των στοχεύσεων, καθιστώντας αμφίβολη τη δυνατότητα ισοδύναμου και ανεπιφύλακτου σεβασμού όλων των προβαλλόμενων ανθρωπιστικών και διαχειριστικών στόχων στην πράξη, όπως θα επιχειρηθεί να αποδειχθεί κατωτέρω.

1.3 Συνοπτική παρουσίαση ιστορικής εξέλιξης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής

Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική συν τω χρόνω έχει συντεθεί ως ένα κράμα διαρκών αναπροσαρμογών και συμβιβασμών μεταξύ της τάσης για περισσότερη ασφάλεια και της ανάγκης για εξανθρωπισμό των σχετικών διαδικασιών. Πράγματι, η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ πολιτικών αποτροπής και προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων διαπερνά μια μεγάλη χρονική περίοδο, που εκκινεί στα τέλη της δεκαετίας του 1980 (σ.σ το μεταναστευτικό ζήτημα, περιγραφόμενο ως στοιχείο εμπόττον στον έλεγχο των συνόρων) και καταλήγει στο πλέον πρόσφατο Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (σ.σ ιδωμένο ως μια προσπάθεια εξισορρόπησης μεταξύ των δύο ανωτέρω περιγραφόμενων τάσεων). Ωστόσο, στο

υπόβαθρο της εξελικτικής αυτής διαδικασίας στο σύνολό της,¹¹ όπως θα διασαφηνιστεί παρακάτω, διακρίνεται η βαθύτερη λογική του ελέγχου και της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας έναντι της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Κατόπιν των ως άνω εκτεθέντων, κρίνεται σκόπιμη η εμβάθυνση σε επίπεδο ιστορικής εξέλιξης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, προκειμένου να καταστεί πιο εύληπτο το σημερινό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο το προρρηθέν δίπολο εξακολουθεί να παραμένει υπό καθεστώς διαπραγμάτευσης.

1.3.1 Η πρώτη περίοδος (1985-2000).

Η προτεραιοποίηση της έννοιας της ασφάλειας κατά την πρώτη μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. καθίσταται ήδη εμφανής από την ευρεία χρήση αντίστοιχων όρων σε επίσημα κείμενα, που υποδηλώνουν την τάση για αυστηροποίηση των νομοθετικών πλαισίων και προσδίδουν έμφαση στην πρόληψη.¹² Αντίθετα, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε το 1999 και την εισαγωγή στο δημόσιο διάλογο του όρου «border management» έως και τη σύγχρονη εποχή, παρατηρείται η εμπέδωση του τελευταίου στη σχετιζόμενη, με το μεταναστευτικό ζήτημα, ρητορική. Σε κάθε περίπτωση η αντικατάσταση της παλαιάς και η εγκαθίδρυση νέας ρητορικής, χαρακτηριζόμενης από ουδετερότητα και πιο τεχνοκρατικό χαρακτήρα, δεν συνεπάγεται μεταρρύθμιση της στοχοθέτησης παρά καταπράυνση του μέσου εκδήλωσής της.¹³

¹¹ Ο λόγος φυσικά για τη μετάβαση από τη ρητορική της Ευρώπης-Φρούριο κατά την μεταψυχροπολεμική περίοδο στην τεχνοκρατική περίοδο μετά το 2000 και στη μετεξέλιξη αυτής κατά την τελευταία δεκαετία, όπου ο ανθρωπιστικός λόγος κυριαρχεί. Πρβλ. Panebianco, S. (2022). *Human security at the Mediterranean borders: Humanitarian discourse in the EU periphery. International Politics*, 59(428–435). Ανακτήθηκε

https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8286884/pdf/41311_2021_Article_316.pdf

¹² Ενδεικτικά, πραγματοποιείται ευρεία χρήση όρων όπως «border control», «monitoring» και «preventing illegal migration» σε επίσημα κείμενα όπως το Palma Document του 1989 και η Treaty of Amsterdam το 1997. Σχετικά Group of Coordinators, (1989-1993) *The Palma Document (1989) Free movement of persons. A Report to the European Council*. Ανακτήθηκε <https://www.statewatch.org/media/documents/semdoc/assets/files/keytexts/ktch1.pdf> & European Parliament. (n.d.). *Resolution on the Amsterdam Treaty*. European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/enlargement/positionep/resolutions/191197_en.htm. Η πρακτική αυτή εξαλείφεται στα σύγχρονα κείμενα, μεταξύ των οποίων και το Νέο Σύμφωνο, όπου υφίσταται και πλήρης αποσύνδεση της έννοιας του ελέγχου (control) από το μεταναστευτικό ζήτημα. Σχετικά στο Ucakar, Tjaša (2025) *Securitization, Humanitarianism, and the Religious Dimension of European Migration Policy. Religions* 16: 1190, σελ. 3.

¹³ Υπό την έννοια απομείωσης της έντασης του μηνύματος, αλλά διατήρησης του βασικού προσανατολισμού του, όπως η περιστολή της παράτυπης μετανάστευσης και η επιβολή πολιτικών επιστροφής. Σχετικά στο Ucakar, Tjaša. 2025, ό.π, σελ. 3.

1.3.2 Η επίταση της έννοιας της ασφάλειας μετά την 11^η Σεπτεμβρίου (2001-2010).

Κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, η ασφάλεια εξακολουθεί να συνιστά βασικό σκοπό της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, τη στιγμή που ο τεχνοκρατικός χαρακτήρας των συναφών πολιτικών εμπλουτίζεται από την εμφάνιση νέων όρων διοικητικής υφής (σ.σ ενδεικτικά εισαγωγή της έννοιας «risk assesement»). Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας μάλιστα η επιτήρηση συνδέεται άμεσα με κοινωνικοοικονομικούς όρους.¹⁴ Την ίδια εικόνα επιβεβαιώνουν και τα Στρατηγικά Σχέδια της Ε.Ε. για τον Χώρο Ασφάλειας, Ελευθερίας και Δικαιοσύνης (Hague Programme 2005 & Stockholm Programme 2010)¹⁵, σύμφωνα με τα οποία - πλέον της βασικής έννοιας της ασφάλειας- εμφίλοχωρούν επιπρόσθετα και στρατηγικές αξιοποίησης της νόμιμης μετανάστευσης, ως αντίβαρο στην ευρωπαϊκή δημογραφική πτώση και στην ανάγκη εύρεσης οικονομικά προσιτού εργατικού δυναμικού.¹⁶ Ουσιαστικά, με αυτόν τον τρόπο έλαβε χώρα επισήμως μια στάθμιση κόστους - οφέλους, όπου ως όφελος στοιχειοθετούνταν η νομότυπη μετανάστευση, με την παράτυπη στον αντίποδα να αντιμετωπίζεται ως κόστος-απειλή. Τέλος, μία νέα οπτική της ευρωπαϊκής πολιτικής αρχίζει να εδραιώνεται μέσω της ενσωμάτωσης της πρακτικής της εξωτερίκευσης (externalization) ως στοιχείο ελέγχου, γεγονός που

¹⁴ Πρόκειται για ένα μοντέλο βιοπολιτικής διαχείρισης, όπου οι άνθρωποι (και κατ' επέκταση οι μεταναστευτικές ροές) ταξινομούνται με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, καθώς και κριτήρια εθνοτικής προέλευσης. Σχετικά στο Pallitto, R., & Heyman, J. (2008). *Theorizing cross-border mobility: Surveillance, security and identity*. *Surveillance & Society*, 5(3), 315–333. Ανακτήθηκε https://www.researchgate.net/publication/239934311_Theorizing_Cross-Border_Mobility_Surveillance_Security_and_Identity

¹⁵ European Council. (2005, March 3). *The Hague Programme: Strengthening freedom, security and justice in the European Union* (Document 52005XG0303(01)). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)), ιδιαίτερα σελ. 4 στην παρ. 1.4 αναφορικά με τη διάκριση νόμιμης-παράτυπης μετανάστευσης και European Council. (2010, May 4). *The Stockholm Programme — An open and secure Europe serving and protecting citizens* (2010/C 115/01). *Official Journal of the European Union*, C 115, σελ. 1–38. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>, όπου ειδική μνεία λαμβάνει χώρα στη σελ. 29, αναφορικά με τη χρησιμοθηρική χαρτογράφηση προσόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Όμοια και σε Tsoukala, A. (2005). *Looking at Migrants as Enemies*. In *Controlling Frontiers: Free Movement into and Within Europe: Free Movement into and Within Europe*. Edited by Elspeth Guild and Didier Bigo. Hants: Ashgate, σελ. 161–92.

¹⁶ Ucakar, Tjaša. 2025. *Securitization, Humanitarianism, and the Religious Dimension of European Migration Policy*, ό.π., σελ. 3-4.

επιβεβαιώθηκε από την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη Συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας.¹⁷

1.3.3 Η προώθηση της ανθρωπιστικής ρητορικής (2011-2020).

Η μετατόπιση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής από τον ασφαλειοκεντρικό σε έναν περισσότερο ανθρωπιστικό προσανατολισμό με προτεραιοποίηση της αξίας της ανθρώπινης ζωής και της διάσωσης μεταναστών και προσφύγων, η οποία είχε ήδη εκκινήσει από τα μέσα της δεκαετίας του 2000, έγινε εντονότερη ιδίως μέσα από την Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, το 2015.¹⁸ Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε η υιοθέτηση μιας ανθρωπιστικής ρητορικής, με έμφαση στην ανάγκη περιστολής του ανθρώπινου πόνου και της ανθρωπιστικής καταστροφής στη Μεσόγειο.¹⁹ Παρά το γεγονός αυτό, αυτές οι εξαγγελίες δεν συνοδεύτηκαν στην πράξη από ποσοτική χαλάρωση των πολιτικών ελέγχου και ενίσχυσης των νόμιμων οδών εισόδου των ατόμων στον ενιαίο χώρο Σένγκεν, αλλά αντίθετα αποτέλεσαν το νομιμοποιητικό υπόβαθρο τόνωσης των συνοριακών μηχανισμών ελέγχου, με σκοπό την αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης.²⁰

Μεταγενέστερα κείμενα όπως τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου επικεντρώθηκαν στην ανάγκη προστασίας των εξωτερικών συνόρων και στη βελτιστοποίηση των διαδικασιών επιστροφής με αποτέλεσμα το μετασχηματισμό της ανθρωπιστικής ρητορικής σε μια επικοινωνιακή στρατηγική παρουσίασης μέτρων ελέγχου ως μέτρων προστατευτικού και ανθρωπιστικού χαρακτήρα.²¹ Έτσι, δεν είναι περίεργο που στο ίδιο κείμενο συνυπάρχουν

¹⁷European Commission. (2011). *The global approach to migration and mobility* (COM(2011) 743 final). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0743>

¹⁸European Commission. (2015). *European Agenda on Migration* (COM(2015), 240 final). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240>

¹⁹ Ibid, σελ. 3.

²⁰ Hatton, T. J. (2020). *European asylum policy before and after the migration crisis*. IZA World of Labor, 480. Ανακτήθηκε <https://wol.iza.org/articles/european-asylum-policy-before-and-after-the-migration-crisis/long>

²¹ European Council. (2014, June 27). *Conclusions of the European Council* (EUCO 79/14). European Council. Ανακτήθηκε https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/143478.pdf, σελ. 3 & 14.

«αρμονικά» από τη μία πλευρά διατυπώσεις που αναγνωρίζουν την ανθρώπινη απώλεια και από την άλλη επισημαίνουν το απαραίτητο της προστασίας των ευρωπαϊκών συνόρων, με παράλληλη υποστήριξη των χωρών πρώτης υποδοχής.²²

Μέσα από αυτό το φαινομενικά ανθρωπιστικό πλαίσιο δεν μπορούσε να διαφύγει και ο Frontex, με αποτέλεσμα την ταυτόχρονη σύμπλευση εντός του Οργανισμού μεταξύ άλλων αφενός της υποχρέωσης προστασίας της ανθρώπινης ζωής και αφετέρου της υποχρέωσης ταυτοποίησης και επιστροφής μεταναστών.²³ Ουσιαστικά, οι μετανάστες κατηγοριοποιούνταν είτε ως εγκληματικά υποκείμενα είτε ως παθητικά θύματα, χρήζοντα υποστήριξης και σε καμία περίπτωση ως αυτόφωτοι φορείς δικαιωμάτων.²⁴ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της διττής προσέγγισης αποτέλεσε η υποχρεωτική δακτυλοσκόπηση προσφύγων και μεταναστών, η οποία καίτοι προβλήθηκε ως ανθρωπιστική, εντούτοις στην πράξη επιδρά αρνητικά στο άτομο. Μια επίπτωση η οποία μπορεί να εκκινήσει από την περιστολή του δικαιώματος ασύλου και να οδηγήσει έως και την προσβολή της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου, όπως θα αναπτυχθεί παρακάτω.

Συνοπτικά, η ανθρωπιστική προσέγγιση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής φαίνεται ρητορικά υπαρκτή, αλλά στην πραγματικότητα εκτιμάται ότι λειτουργεί απενοχοποιητικά για την επιβολή αυστηρότερων ελέγχων και περιορισμών στις διαδικασίες μετανάστευσης και ασύλου, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της αντιφατικής εικόνας της Ευρώπης, η οποία από τη μία πλευρά παρουσιάζεται ως υποστηρικτής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και από την άλλη ως χώρος περιορισμένης πρόσβασης και τρόπος αυξημένων συνοριακών ελέγχων.

²² Ucakar, Tjaša. 2025. Securitization, Humanitarianism, and the Religious Dimension of European Migration Policy, σελ. 5-8.

²³ European Agenda on Migration and Security (2015), ό.π.

²⁴ United Nations Network on Migration. (2020). *Human rights-based approach: Guiding principles* (Global Compact for Migration Tools). United Nations. Ανακτήθηκε <https://migrationnetwork.un.org/minisite/gcm-tools/gcm/pdf/English/Guiding-Principles/HUMAN-RIGHTS-BASED-APPROACH.pdf>.

1.3.4 Η ανθρωπιστική ρητορική του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2020-2026).

Η εισαγωγή του Νέου Συμφώνου ως μια νέα αφετηρία στην προσπάθεια αναμόρφωσης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, εδραζόμενης στις αρχές της αλληλεγγύης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελεί το επίσημο αφήγημα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²⁵ Πράγματι, η πολυσχιδής αυτή νομοθετική πρωτοβουλία δύναται να ιδωθεί ως η αντανάκλαση της συγκροτημένης προσπάθειας για μια αποτελεσματικότερη και πιο ανθρώπινη προσέγγιση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών, με γνώμονα την αξιοποίηση των διδαγμάτων του παρελθόντος για την αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων.²⁶ Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η αποτύπωση πλείστων ρητών αναφορών σε θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς και ενωσιακού δικαίου, όπως μεταξύ άλλων η αρχή της μη επαναπροώθησης, η εισαγωγή του ευέλικτου μηχανισμού αλληλεγγύης και η διασφάλιση της πρόσβασης στο άσυλο, οι οποίες αντανakλούν την ανθρωπιστική ρητορική του Νέου Σύμφωνου. Σε κάθε περίπτωση, η τελευταία καθίσταται δεκτική αμφισβήτησης, δεδομένου ότι η εξέταση των πρακτικών συνεπειών και των σημείων τριβής, θα επέλθει μόνον μέσα από την υπαγωγή της θεωρίας στη βάση της πρακτικής εφαρμογής, η οποία αναμένεται να λάβει χώρα μετά το πρώτο εξάμηνο του 2026.

Εκ πρώτης όψεως και παρά τη διατήρηση υφιστάμενων λεκτικών διατυπώσεων που δίνουν τον τόνο για τη συνέχιση της επιτήρησης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, θετικό βήμα αποτελεί η υιοθέτηση μιας ρητορικής, η οποία μεταπίπτει από τη διαχείριση αόριστων μεταναστευτικών ροών στην παροχή στήριξης ατομικά σε κάθε αιτούντα.²⁷ Προς επίρρωση του ανθρωποκεντρικού

²⁵ European Commission. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on Migration and Asylum* (COM(2020) 609 final). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0609> . Πρβλ, σελ 4,5,11,20.

²⁶ Vella De Fremeaux (Mallia), P., & Attard, F. G. (2024, September 16). *Navigating the human rights trajectory of the EU migration and asylum pact in search and rescue operations (Part One)*. *Opinio Juris*. Ανακτήθηκε <https://opiniojuris.org/2024/09/16/navigating-the-human-rights-trajectory-of-the-eu-migration-and-asylum-pact-in-search-and-rescue-operations-part-one/>

²⁷ Πρβλ. όμως αντίθετα σε Häkli, J., Kudžmaitė, G., & Kallio, K. P. (2024). *Devaluing personhood: The framing of migrants in the EU's New Pact on Migration and Asylum*. *Transactions of the Institute of*

χαρακτήρα του νέου Συμφώνου θετικά αποτιμάται η ενσωμάτωση ρητών εγγυήσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εγγυητικών διαδικασιών και η δημιουργία ενός ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης για την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο το φάσμα των συνοριακών διαδικασιών. Η συμμετοχή του Frontex στη λειτουργία αυτού του ανεξάρτητου μηχανισμού από κοινού με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τον Οργανισμό της Ε.Ε για το Άσυλο εκτιμάται ότι θα εμβαθύνει το ρόλο του ως εγγυητή των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το νέο Σύμφωνο συνιστά απτό παράδειγμα της έντασης μεταξύ ανθρωπιστικής ρητορικής και επιχειρησιακής πρακτικής, όπως θα διαφανεί στα επόμενα κεφάλαια. Η σαφής μετατόπιση προς την ανθρωπιστική κατεύθυνση αναμένεται να δοκιμαστεί στο πεδίο μέσα από τις πρακτικές επιτήρησης και αποτροπής, τις οποίες υπηρετεί σε μεγάλο βαθμό ο Frontex. Το πρόσφατο θετικό παράδειγμα της άμεσης και συλλογικής προστασίας σε χιλιάδες Ουκρανούς υπηκόους στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας Προσωρινής Προστασίας από τη μία κατέδειξε τα άμεσα αντανakλαστικά της Ένωσης, όποτε υπάρχει πολιτική βούληση, αλλά από την άλλη πλευρά επανάφερε στην επιφάνεια τα ζητήματα της επιλεκτικής αλληλεγγύης και της ανθρωπιστικής συνέπειας, ζητήματα με τα οποία πρόκειται να αναμετρηθεί το Νέο Σύμφωνο.²⁸

1.4 Θεσμική διάρθρωση αρμοδιοτήτων για τη μετανάστευση και το άσυλο και οι πολιτικές ισορροπίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Ως γνωστόν, η υιοθέτηση πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου εντασσόμενες στο Χώρο Ασφάλειας Ελευθερίας και Δικαιοσύνης μετά και τη Συνθήκη της Λισαβόνας, υπάγονται στη συντρέχουσα αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλα λόγια, στον προρρηθέντα τομέα συγχωρείται η εκκίνηση εθνικής νομοθετικής διαδικασίας, μόνον κατά την περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Ένωση

British Geographers, <https://doi.org/10.1111/tran.12676>, σελ. 6-11.

49,

e12676.

²⁸ Ucakar, Tjaša. 2025. Securitization, Humanitarianism, and the Religious Dimension of European Migration Policy, σελ. 6-7.

απόσχει της αρμοδιότητάς της. Ουσιαστικά το άρθρο 4 της ΣΛΕΕ²⁹ νοηματοδοτεί τη σημασία της ανάπτυξης αγωγών σχέσεων μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και κ-μ, σε τέτοιο βαθμό ώστε να αποφεύγονται εθνικές δραστηριότητες παρακωλυτικές των στόχων της Ένωσης.³⁰

Εντός αυτού του πλαισίου, η Ε.Ε έχει χαράξει την πολιτική της επί ζητημάτων μετανάστευσης και ασύλου επί τη βάση των άρθρων 77 έως 80 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 77 υφίσταται εξουσιοδότηση της Ένωσης αναφορικά με την πολιτική διενέργειας συνοριακών ελέγχων.³¹ Παρενθετικά και παρά την πρόβλεψη μη διενέργειας ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Ε.Ε προς διασφάλιση της ελευθερίας κυκλοφορίας προσώπων, εντούτοις την παρούσα χρονική περίοδο περισσότερα από επτά κράτη (σ.σ μεταξύ των οποίων η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία)³² έχουν επαναφέρει τους σχετικούς ελέγχους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αυστηροποίηση των συνοριακών ελέγχων με τον κίνδυνο περιορισμού της πρόσβασης των ατόμων σε υπηρεσίες ασύλου και την έκθεσή τους σε κινδύνους προσβολής των δικαιωμάτων τους να αυξάνονται, εντείνοντας έτσι το γενικότερο κλίμα επιτήρησης. Υπενθυμίζεται ότι, η επαναφορά των εσωτερικών ελέγχων προβλέπεται από τον Κώδικα Συνόρων Σένγκεν στο άρθρο 25^α, ως *ultimum refugium*, κατά την περίπτωση σοβαρών απειλών για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, εντός ενός χρονικού φάσματος που εκκινεί από τον ένα μήνα και δύναται να φθάσει έως και τα δύο χρόνια.³³ Μάλιστα σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 57 του Κανονισμού (ΕΕ)

²⁹ Άρθρο 4 ΣΛΕΕ. Ανακτήθηκε <https://www.lawspot.gr/nomothesia/slee/arthro-4-synthiki-gia-ti-leitoyrgia-tis-eyropaikis-enosis/>

³⁰ Bachman B., (2025). *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, *UCF LAW SF International Law Review*, Vol 48 (2). Ανακτήθηκε https://repository.uclawsf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1900&context=hastings_international_comparative_law_review, σελ. 203-204.

³¹ Σχετικά σε Κανονισμό (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (Κώδικας συνόρων του Σένγκεν). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0399>. Για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων μόνο από θεσμοθετημένα σημεία εισόδου και την καθιέρωση προϋποθέσεων εισόδου πρβλ. άρθρο 5 και για την πρόβλεψη μη διενέργειας ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα πρβλ. άρθρο 22.

³² European Commission. (n.d.). *Temporary reintroduction of border control* (Schengen area). Migration and Home Affairs. European Union. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en.

³³ Σχετικά πρβλ., υποσημείωση 31, άρθρο 25^α.

2019/1896³⁴, ανάλογο αποτέλεσμα δύνανται να επιφέρει και απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Frontex, σε περίπτωση αδυναμίας του κ-μ για επιτυχή ενσωμάτωση μέτρων συμμόρφωσης έναντι εξακριβωθείσών ευαλωτοτήτων στα εξωτερικά του σύνορα, σύμφωνα με τα παραγόμενα αποτελέσματα σχετικής αξιολόγησης.³⁵

Περαιτέρω, στο άρθρο 78 § 1 ΣΛΕΕ προβλέπεται η θέσπιση κοινής πολιτικής περί ασύλου, ενώ στο 78 § 2 ορίζεται ότι, προς υλοποίηση της διαλαμβανόμενης στην § 1 πολιτικής ακολουθείται - με την αποτύπωση των κατάλληλων μέτρων - η συνήθης νομοθετική διαδικασία, η οποία εκκινεί με πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ακολούθως υλοποιείται με την άσκηση συννομοθετικής αρμοδιότητας Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου.³⁶ Τέλος, στα άρθρα 79 § 1,2 ΣΛΕΕ η ως άνω διαδικασία εκτείνεται και στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής, ενώ ως επιστέγασμα των ως άνω διαδικασιών λογίζεται η, σύμφωνα με το άρθρο 80 ΣΛΕΕ, ισόρροπη και αλληλέγγυα κατανομή των βαρών μεταξύ των κ-μ κατά την πρακτική εφαρμογή αυτών των πολιτικών.

Πράγματι, το συγκεκριμένο Κεφάλαιο της ΣΛΕΕ έχει αποτελέσει τη θεμελιώδη νομική βάση για την έκδοση του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου περί της μετανάστευσης και του ασύλου, ενώ αποτέλεσε ομοίως και το δικαιολογητικό νομικό υπόβαθρο για τη θέσπιση του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.³⁷ Πιο αναλυτικά, η νομοπαραγωγική διαδικασία οδήγησε στη ψήφιση αυτών των κανόνων δικαίου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 10 Απριλίου 2024 και στην έγκρισή τους από το Συμβούλιο στις 14 Μαΐου του 2024³⁸, ενώ η πλήρης εφαρμογή

³⁴ European Parliament & Council of the European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) No 2016/1624*. Official Journal of the European Union, L 295, σελ. 1–131. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>

³⁵ Moutselos, M. (2025). *Expansion without mandates: Border and asylum agencies in European Union migration governance*. Governance, σελ. 10. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.1111/gove.12854>

³⁶ Σχετικά, ΣΛΕΕ άρθρο 294 § 1-3. Ανακτήθηκε <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>

³⁷ Ενδεικτικά, προοίμιο και αιτιολογική έκθεση υπ. αριθμ. 3 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης και την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 2021/1147 και (ΕΕ) 2021/1060 και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401351

³⁸ European Commission. (2024). *Pact on Migration and Asylum*. Migration and Home Affairs. European Union. Ανακτήθηκε <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact->

της νέας νομοθεσίας τοποθετήθηκε χρονικά δύο χρόνια αργότερα, ήτοι τον Ιούνιο του 2026.³⁹ Σε κάθε περίπτωση, δεδομένου ότι το νομικό περίβλημα που τελικώς επελέγη ήταν αυτό των Κανονισμών, φέρουν άμεση δεσμευτική ισχύ⁴⁰. Εξαιρέση της άμεσης υποχρεωτικότητας συνιστά η δυνατότητα λήψης εθνικών μέτρων προκειμένου τύχουν βέλτιστης ενσωμάτωσης ορισμένες διατάξεις του νέου πλαισίου, υπό την αίρεση της τήρησης παρεχόμενης διακριτικής ευχέρειας, της μη παρακώλυσης εφαρμογής του εκάστοτε Κανονισμού και του σεβασμού των ορίων, που θέτουν οι ρυθμίσεις του.⁴¹ Κατά τη χρονική στιγμή εκπόνησης της παρούσας εργασίας και κατόπιν λήψεως υπόψιν των κατευθυντήριων γραμμών του «Κοινού σχεδίου εφαρμογής του συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο»⁴², ενός επιχειρησιακού σχεδίου της Επιτροπής προς συντονισμό των δράσεων κ-μ και

[migration-and-asylum_en](https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_el#ref-%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%AC%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF) (home-affairs.ec.europa.eu. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_el#ref-%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%AC%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF

³⁹ Ό.π., υποσημείωση 4. [https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/european-union-asylum-procedures-from-2026.html#:~:text=%CE%91%CE%A0%CE%9F%20%CE%A0%CE%9F%CE%A4%CE%95%20%CE%95%CE%A6%CE%91%CE%A1%CE%9C%CE%9F%CE%96%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%99%20%CE%9F%20%CE%9A%CE%91%CE%9D%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3%20*%20%CE%9F,%CE%B5%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%99%CF%81%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%AF%CE%B1%20%5B%CE%B2%CE%BB%CE%AD%CF%80%CE%B5%20%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%20\(%CE%95E\)%202024/2089%5D](https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/european-union-asylum-procedures-from-2026.html#:~:text=%CE%91%CE%A0%CE%9F%20%CE%A0%CE%9F%CE%A4%CE%95%20%CE%95%CE%A6%CE%91%CE%A1%CE%9C%CE%9F%CE%96%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%99%20%CE%9F%20%CE%9A%CE%91%CE%9D%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3%20*%20%CE%9F,%CE%B5%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%99%CF%81%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%AF%CE%B1%20%5B%CE%B2%CE%BB%CE%AD%CF%80%CE%B5%20%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%20(%CE%95E)%202024/2089%5D).

⁴⁰ Πρβλ. άρθρο 288 ΣΛΕΕ.

⁴¹ Σχετικά, ΣτΕ 168/2025 Τμ. Δ: Προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ για τη νομιμότητα θέσπισης «εθνικών» κανόνων κατανομής διαθέσιμου χρόνου χρήσης από τον Διοικητή της Πολιτικής Αεροπορίας. Ανακτήθηκε <https://www.sakkoulas-online.gr/news/ste-168-2025-tm-d-prodikastika-erotimata-sto-dee-gia-ti-nomimotita-thespiis-ethnikon-kanonon-katanomis-diathesimou-chronou-chrisis-apo-ton-dioikiti-tis-politikis-aeroporias/>

⁴² Άρθρο 84 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης (ΕΕ L, 2024/1351, 22.5.2024), άρθρο 75 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση (ΕΕ L, 2024/1348, 22.5.2024).

ευρωπαϊκών Οργανισμών⁴³, η Ελλάδα έχει ήδη καταθέσει το δικό της εθνικό σχέδιο ενσωμάτωσης (National Implementation Plan).⁴⁴

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι μια εμβόλιμη συνοπτική αναφορά στο σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο ως έχει διαμορφωθεί σήμερα κρίνεται απαραίτητη, με σκοπό την ευκρινέστερη αποτύπωση της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ νομοθετικών επιλογών, όπως το Νέο Σύμφωνο, και των εκάστοτε διαμορφωθείσών πολιτικών ισορροπιών σε ενωσιακό επίπεδο. Ειδικότερα, μετά τις πρόσφατες ευρωπαϊκές εκλογές του 2024⁴⁵ οι διαμορφωθέντες πολιτικοί συσχετισμοί καταμαρτυρούν την εθνική πόλωση περίξ ζητημάτων της μετανάστευσης, αλλά και την εργαλειοποίηση στην πολιτική ατζέντα της ρητορικής κατά της μετανάστευσης για δημαγωγικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, καταγράφηκε σημαντική άνοδος του κεντροδεξιού Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) με την κατάληψη 188 εκ του συνόλου των 720 θέσεων στις πρόσφατες ευρωπαϊκές εκλογές του Ιουνίου 2024. Η πρωτοκαθεδρία αυτή σε συνδυασμό με την άνοδο λοιπών κομμάτων της ριζοσπαστικής δεξιάς συντελεί στη δυνατότητα της συγκεκριμένης μερίδας για πλήρη έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (σ.σ αθροιστικά ποσοστά πέραν της τάξης του 50%), επίπτωση η οποία πιθανώς διαφανεί στις επερχόμενες νομοθετικές πρωτοβουλίες, ιδίως σε τομείς όπως η μετανάστευση και το άσυλο.⁴⁶ Η προαναφερθείσα κατανομή πολιτικών δυνάμεων δύναται να επηρεάσει ακόμα την όψιμη απαίτηση για έκδοση εκτελεστικών αποφάσεων εκ μέρους της Επιτροπής προς εφαρμογή των διατάξεων του Νέου Συμφώνου, όπως οι κοινές διαδικασίες διεθνούς προστασίας. Εντός αυτής της περιρρέουσας πολιτικής ατμόσφαιρας η εφαρμογή του Νέου Συμφώνου, το οποίο ήδη γίνεται αντικείμενο κριτικής για την

⁴³European Commission. (2024, June 12). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Common Implementation Plan for the Pact on Migration and Asylum* (COM,2024, 251 final). European Commission. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52024DC0251>

⁴⁴Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2025). *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the status of migration management in mainland Greece*, 170 final. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0170>

⁴⁵European Parliament, (2024). *Comparative tool: 2024 European election results* (Interactive tool). European Union. Ανακτήθηκε <https://results.elections.europa.eu/en/tools/comparative-tool/>

⁴⁶Hobolt, S. B., Popa, S. A., & van der Brug, W. (2025). *European democracy in action? The 2024 European Parliament elections*. *Journal of European Public Policy*, σελ. 1–16. Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13501763.2025.2542254?needAccess=true>

αυστηροποίηση των διαδικασιών πρόσβασης στη διεθνή προστασία εις βάρος της απαίτησης για εξατομικευμένη μεταχείριση, εντείνει την ανησυχία για τις αρνητικές επιπτώσεις της κατεύθυνσης υλοποίησής του, όσον αφορά στην ποιότητα των διαδικασιών και στην απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων, ιδίως αφ' ης στιγμής ο μετασχηματισμός της ρητορικής για τη μετανάστευση και το άσυλο σε κεντρικό άξονα χάραξης πολιτικής στρατηγικής στα κ-μ έχει καταστεί πραγματικό γεγονός.⁴⁷

Μετά τη συνοπτική παρουσίαση της εξελικτικής πορείας της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που προηγήθηκε, της κατανομής αρμοδιοτήτων και της ανθρωπιστικής διάστασης του νέου Συμφώνου, καθίσταται αναγκαία η μετατόπιση της προσοχής στον τρόπο με τον οποίο οι ανθρωποκεντρικές αυτές αρχές μετουσιώνονται σε πράξη μέσα από τον ρόλο του Frontex, ως κεντρικού επιχειρησιακού φορέα της ευρωπαϊκής συνοριακής διακυβέρνησης.

1.5 Το διεθνές και ενωσιακό πλέγμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: η εμπλοκή του Frontex

Αναμφίβολα, τα δικαιώματα μεταναστών και προσφύγων, ως ειδική έκφανση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συνδιαμορφώνονται μέσα από τη σχέση δικαιούχου-φορέα υποχρέωσης. Σε αυτή τη διμερή αλληλοδιαπλοκή, καίριο ρόλο διαδραματίζει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), ο οποίος ως βασικός εφαρμοστής της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων⁴⁸ δεσμεύεται κατά την επιτέλεση της αποστολής του από το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτέλεσμα της απορρέουσας νομικής προσωπικότητάς του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αναλυτικότερα, παρά την περιορισμένη προσχώρηση της Ε.Ε σε διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων,⁴⁹ η ανθρωποκεντρική της δέσμευση (σ.σ και

⁴⁷ Mudde, C. (2010). *The populist radical right: A pathological normalcy*. *West European Politics*, 33(6), σελ. 1167–1186. Ανακτήθηκε

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2010.508901?scroll=top&needAccess=true>

⁴⁸ Πρβλ, European Parliament & Council of the European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/1896*, ο.π., υποσημείωση 34. Ιδιαίτερα σε άρθρα 1, 3 § 2, 5 § 3. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896>

⁴⁹ Προσχώρηση που καθίσταται επιτρεπτή, δυνάμει του άρθρου 216 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. Ενδεικτικά παραδείγματα συνιστούν η Σύμβαση για τα άτομα με αναπηρία. Πρβλ, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Regional Office for Europe. (2023). *The*

κατ' επέκταση του Frontex) επεκτείνεται μέσω των ρητών παραπομπών σε διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων και του Πρωτοκόλλου του 1967⁵⁰, του πρωτογενούς και παράγωγου ενωσιακού δικαίου.⁵¹ Η κανονιστική αυτή ενωσιακή δέσμευση με αντικείμενο την αναγνώριση της υποχρέωσης προστασίας των προσφύγων ευρίσκονταν στον πυρήνα δημιουργίας του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, ως προκύπτει από τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε το 1999⁵², λαμβάνοντας νομική υπόσταση με το άρθρο 78 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. Την ίδια στιγμή, η διεύρυνση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο λειτουργίας του Χώρου Ασφάλειας, Ελευθερίας, Δικαιοσύνης, σύμφωνα με το άρθρο 67 ΣΛΕΕ, εγκαθιδρύει την οριζόντια προσέγγιση ως προς τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με άλλα λόγια, η νομική υποχρέωση της Ένωσης και των οργάνων της δεν περιορίζεται απλώς στο πεδίο του ασύλου, αλλά επεκτείνεται σε όλες τις διαχειριστικές δραστηριότητες της μετανάστευσης, συμπεριλαμβάνοντας και τα μέτρα για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων.⁵³

Σε κάθε περίπτωση, η ενσωμάτωση διεθνών εγγυήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ενωσιακή έννομη τάξη δεν συνιστά προϊόν αυτοματοποιημένης διαδικασίας, παρά συστηματική επιλογή διαχεόμενη σε όλα τα επίπεδα της ενωσιακής δράσης. Η έμμεση κατοχύρωση, βάσει του άρθρου 6 § 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁴, των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής

European Union and international human rights law. United Nations. Ανακτήθηκε https://europe.ohchr.org/sites/default/files/2023-07/EU_and_International_Law.pdf, σελ. 7.

⁵⁰ Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων.

⁵¹ Court of Justice of the European Union. (2019). *Judgment in Case C-720/17, Bilali v Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* (EU:C:2019:448) σε παράγραφο 54. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

⁵² European Council. (1999). *Tampere European Council 15–16 October 1999: Presidency conclusions.* European Parliament, παράγραφος 13. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

⁵³ Raimondo, G (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility. Volume 120 in the Series Modern Studies in European Law* (2024), σελ. 78. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

⁵⁴ European Union. (n.d.). *Summary: Treaty on European Union.* EUR-Lex. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/treaty-on-european-union.html> EUR-Lex

Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁵⁵ ως γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου και η υιοθέτηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων⁵⁶ με την καθιέρωση προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ίδιου βεληνεκούς εκείνης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁵⁷ (δυνάμει του άρθρου 52 § 3), επιδρούν άμεσα στη λειτουργία του Οργανισμού, θέτοντας ως αδιαπραγμάτευτο όριο της επιχειρησιακής δραστηριότητας τον σεβασμό μεταξύ άλλων της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της αρχής μη επαναπροώθησης και της απρόσκοπτης πρόσβασης στο άσυλο.⁵⁸

Η επιβεβαίωση της συναρμογής του κανονιστικού πλαισίου του Frontex με την ανθρωπιστική προσέγγιση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής εμφιλοχωρεί ρητά στον Καταστατικό χάρτη λειτουργίας του Οργανισμού, όπως αποδεικνύεται σε διάφορα και διαφορετικά σημεία του.⁵⁹ Ωστόσο, προρρηθείσα νομική υποχρέωση του Οργανισμού δεν περιορίζεται στις συμβατικά αναγνωρισμένες υποχρεώσεις, αλλά αντίθετα διευρύνεται και προς την κατεύθυνση του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Ως εκ τούτου, η εφαρμοσιμότητα κανόνων όπως η αρχή της μη επαναπροώθησης είναι δεσμευτική κατά την άσκηση των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Οργανισμού⁶⁰ και ταυτόχρονα ενδείκτης μιας ανθρωποκεντρικής συνοριακής διακυβέρνησης εκ μέρους της Ε.Ε. Η εικόνα φαίνεται να συμπληρώνεται μέσα και από την υιοθέτηση εκ μέρους του Οργανισμού πλήθους κειμένων *soft law*, όπως η Στρατηγική Θεμελιωδών Δικαιωμάτων⁶¹ και ο Κώδικας

⁵⁵ European Court of Human Rights. (n.d.). *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* (όπως τροποποιήθηκε από Πρωτόκολλα). Council of Europe. Ανακτήθηκε https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_el

⁵⁶ European Union. (2000). *Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (ελληνική έκδοση). European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

⁵⁷ ΕΣΔΑ, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53 της 19/20 Σεπτεμβρίου 1974.

⁵⁸ European Union. (2012). *Charter of Fundamental Rights of the European Union* (2012/C 326/02). *Official Journal of the European Union*, C 326 και Council of Europe. (1950). *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (European Convention on Human Rights)*. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

⁵⁹ Επί παραδείγματι σε άρθρα 10 § 1, 48 § 1, 82 § 3 του Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624, 2019.

⁶⁰ Trevisanut, S. (2014). *The principle of non-refoulement and the de-territorialization of border control at sea*. *Leiden Journal of International Law*, 27(3), σελ. 661-675.

⁶¹ Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (2021, 9 Νοεμβρίου). *Management Board Decision 61/2021 adopting the Fundamental Rights Action Plan for the implementation of the Fundamental Rights Strategy*. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/management->

Δεοντολογίας⁶², τα όποια καίτοι μη δεσμευτικού νομικού χαρακτήρα, διαμορφώνουν κατευθυντήριες γραμμές ευθυγραμμισμένες με το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά τη διενέργεια κοινών επιχειρήσεων και θεμελιώνουν την προσδοκία επίδειξης πρότυπης συμπεριφοράς, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων.

1.5.1 Ο Frontex ως φορέας θετικών υποχρεώσεων ανθρωπιστικής προστασίας στη συνοριακή διακυβέρνηση της ΕΕ.

Η εννοιολογική περιχαράκωση της προστασίας των δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών δεν περιορίζεται στην αποχή τέλεσης, βλαπτικών για τα έννομα αγαθά των ατόμων, ενεργειών αλλά εμπερικλείει και την υποχρέωση λήψεως προληπτικών και αποτρεπτικών μέτρων για τη θωράκισή τους, εφόσον αυτό καθίσταται εφικτό και προβλέψιμο. Αναπόδραστα, η θετική αυτή προϋπόθεση διατρέχει και τις περιπτώσεις διενέργειας κοινών επιχειρήσεων με τη συμμετοχή των κρατών μελών και Frontex⁶³, γεγονός που συνεφέλκει και την αυτοτελή ευθύνη του Οργανισμού προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (σ.σ πέραν των κ-μ) στο πεδίο.

Η ανθρωπιστική μετάφραση αυτής της υποχρέωσης σε πρακτικό επίπεδο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την υποχρέωση μη εκκίνησης, αναστολής ή και τερματισμού μιας επιχείρησης επί τη βάσει (κινδύνου) παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁶⁴ και την ενσωμάτωση της ανθρωπιστικής διάστασης στο κέντρο λήψης των αποφάσεων, διαμέσου των παρεμβάσεων του Συμβουλευτικού

[board-decision-61-2021-adopting-the-fundamental-rights-action-plan-for-the-implementation-of-the-fundamental-rights-strategy/](#), σελ. 4-6.

⁶² Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (2024). *Code of conduct for all persons participating in Frontex operational activities* (Publication No. TT-02-24-252-EN-N). Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/code-of-conduct-for-all-persons-participating-in-frontex-operational-activities/>. Σελ. 2-3, 6-7.

⁶³ Πρβλ, άρθρο 80 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

⁶⁴ Ibid, άρθρο 46(4).

Φόρουμ του Frontex⁶⁵ & του Υπεύθυνου Προστασίας Δικαιωμάτων.⁶⁶ Παράλληλα, η μετουσίωση αυτής της λογικής υπηρετείται και σε επιχειρησιακό επίπεδο μέσα από την προσπάθεια διαρκούς εποπτείας των επιχειρήσεων, την εκπόνηση κειμένων soft law, την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών του Οργανισμού και την θέση σε λειτουργία μηχανισμών υποβολής και παρακολούθησης καταγγελιών.⁶⁷

Κατόπιν της τοποθέτησης του Οργανισμού εντός του ανθρωπιστικού πλαισίου της ευρωπαϊκής συνοριακής διακυβέρνησης, θα ακολουθήσει με γνώμονα την οπτικοποίηση της συζήτησης μια συνοπτική παράθεση ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθίστανται συχνά αντικείμενο διακινδύνευσης κατά την ανάπτυξη επιχειρησιακών δραστηριοτήτων στα σύνορα, μέσα από το μεγεθυντικό φακό της δράσης του Οργανισμού. Η αναλυτική παρουσίαση του Frontex και η εξειδίκευση του τρόπου δράσης του στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα λάβει χώρα στο Γ' Μέρος της παρούσας εργασίας.

1.5.2 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις συνοριακές διαδικασίες και ο Frontex.

Η ανάπτυξη κοινών επιχειρήσεων με τη συμμετοχή κ-μ και στελεχών του Frontex οφείλει να λαμβάνει υπόψιν της τον ανθρωπιστικό παράγοντα με σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διαδικασίες που περιλαμβάνουν το στοιχείο της διαλογής και της αφενημέρωσης, για τις οποίες θα γίνει λόγος παρακάτω και προϋποθέτουν την ενεργό συμμετοχή του Frontex, προϋποθέτουν υψηλό βαθμό ενσυναίσθησης και προληπτικής συμπερίληψης ατόμων, που χρήζουν βοήθειας με χαρακτηριστικά ευαλωτότητας.⁶⁸

⁶⁵ Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (n.d.). *Consultative Forum on Fundamental Rights: General information*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/consultative-forum/general>. Με έτος ίδρυσης το 2012, πρόκειται για θεσμικό όργανο με τη συμμετοχή ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με αντικείμενο την παροχή ανεξάρτητων συμβουλών σε ζητήματα χάραξης στρατηγικών, λειτουργίας μηχανισμών καταγγελιών, εκπαίδευσης.

⁶⁶ Πρβλ. European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2021). *Management Board Decision 61/2021 adopting the Fundamental Rights Action Plan for the implementation of the Fundamental Rights Strategy*.

⁶⁷ Raimondo, Giulia. *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*, ό.π., σελ. 93.

⁶⁸ European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2021). *Management Board Decision 12/2021 adopting the Fundamental Rights Strategy*, σελ. 7. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form->

1.5.3 Η αρχή της μη επαναπροώθησης.

Θεμελιώδους σημασίας για το δίκαιο των προσφύγων ειδικά και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα συνιστά η αρχή της μη επαναπροώθησης (non refoulement principle) η οποία λειτουργεί δεσμευτικά για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, τόσο εθνικά⁶⁹ όσο και συμβατικά.⁷⁰ Έρεισμα και συνάμα νομιμοποιητική βάση αποτελούν το άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης⁷¹, η καθολική απαγόρευση της απάνθρωπης μεταχείρισης και των βασανιστηρίων, καθώς και έτερα διεθνή κείμενα προασπίζοντα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε επίπεδο ενωσιακής νομοθεσίας, η ενσωμάτωση της prorρηθείσας αρχής πρωτογενώς πραγματοποιήθηκε μέσα από το άρθρο 19 § 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με τη ρητή εξαγγελία της απαγόρευσης μετακίνησης των ανθρώπων σε κράτη όπου διατρέχουν κίνδυνο ζωής είτε ατιμωτικής μεταχείρισης.⁷²

Παρά τον ακρογωνιαίο χαρακτήρα και την πανθομολογούμενη αναγνώριση της αξίας της αρχής απαγόρευσης των επαναπροωθήσεων, εντούτοις παρατηρείται διάσταση των θεωρητικών απόψεων αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής της και τις συνθήκες ενεργοποίησής της.⁷³ Έτσι, σύμφωνα με την παραδοσιακή προσέγγιση υποκείμενα προστασίας βάσει της συγκεκριμένης αρχής αποτελούσαν μόνον τα άτομα που ευρίσκονται εντός της επικράτειας του κράτους, ενώ αντίθετα σύγχρονες θεωρήσεις συνδέουν την ενεργοποίηση προστασίας του ατόμου με την υπαγωγή του

[fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=ZGQzMm1ZjQ1M2I3NWUyNGQyYjBmNGY3NTEyNTU4NTINVFk0T0E9PTQ2MTQ0NzI4OTJmZmU2ZGU2YzEwOTRkN2NkZjEzNjRiMzFiZWMyZGUyMTEyMzk5MDcx&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=NWRIZWQxOWQ5MmUyY2RkNGVhY2YwOGU0MzBmZDlkMjFNemt3TVE9PTQxMjI2NzEwNTdmMjk5ZDZjN2UzODFjYTU2NTgzYmYyNzAzMWIzNmU3ODAxMzk3NTg1&form-fields%5Bpaged%5D=5](https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf) .

Πρβλ, όμως και τη μη συμπερίληψη των μεταναστών και προσφύγων a priori στις ευάλωτες ομάδες, σύμφωνα με Frontex Code of Conduct, σελ. 4 περίπτωση d, ως άνω υποσημείωση υπ. αριθμ. 62.

⁶⁹ Πρβλ, υποσημείωση υπ. αριθμ. 192 στο Raimondo, G. (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*, ό.π., σελ. 96. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

⁷⁰ Raimondo, G. (2024) *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*. Volume 120 in the Series Modern Studies in European Law. σελ. 94-97. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

⁷¹ Πρβλ. υποσημείωση 50.

⁷² Moreno-Lax V.(2017). *Accessing Asylum in Europe: Extraterritorial Border Controls and Refugee Rights under EU Law* (Oxford, Oxford University Press, σελ. 283-285.

⁷³ Raimondo, G. (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*, ό.π., σελ. 96. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf> .

στη δικαιοδοσία του κράτους, εμπερικλείοντας αναπόδραστα και τις περιπτώσεις συννοριακών επιχειρήσεων με/ή χωρίς εξωεδαφικό χαρακτήρα.⁷⁴ Αναμφίβολα, η σύγχρονη προσέγγιση ευρίσκεται εγγύτερα του ρυθμιστικού πλαισίου Νέου Συμφώνου, το οποίο έρχεται να εγκαθιδρύσει μια σειρά προ-εισαγωγικών διαδικασιών, όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω.

Αξιοσημείωτο παράλληλα είναι το διευρυμένο πεδίο εφαρμογής της αρχής⁷⁵, υπό την έννοια ότι το προστατευτικό πλαίσιο της έχει αποσυνδεθεί από την κτήση της προσφυγικής ιδιότητας, αποτελώντας κτήμα πλέον όλων των ατόμων, των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα τίθενται σε κίνδυνο, σε περίπτωση επιστροφής των σε μη ασφαλείς τρίτες χώρες. Συνολικά και παρά την αμφισημία του περιεχομένου της, γίνεται δεκτό ότι η αρχή ως εθνικό δίκαιο έχει ενσωματωθεί στην ενωσιακή νομοθεσία, ενώ το αυτό επιβεβαιώνεται και από τη συμβατότητα των περιεχόμενων των άρθρων 3 της ΕΣΔΑ και 19 § 2 του ΧΘΔΕΕ.

Σε νομολογιακό επίπεδο επισημαίνεται η διακριτή διάσταση του αποδιδόμενου περιεχομένου της αρχής μη επαναπροώθησης μεταξύ ΔΕΕ και ΕΔΔΑ. Ουσιαστικά, το μεν πρώτο Δικαστήριο, εξετάζοντας ερμηνευτικά τον Κανονισμό του Δουβλίνου, έκανε λόγο για τεκμαρτή συμμόρφωση των κ-μ με τα θεμελιώδη δικαιώματα (με κατ' εξαίρεση δυνατότητα αμφισβήτησής της), ενώ αντίθετα το δεύτερο πιο αυστηρά έκρινε το αδιαπραγμάτευτο της υποχρέωσης εξατομικευμένης εξέτασης των επιμέρους αιτημάτων και σε θετική περίπτωση αποχής από την εκτέλεση απόφασης απομάκρυνσης, ασχέτως της βιωσιμότητας των κρατικών μηχανισμών ασύλου, στο πλαίσιο εφαρμογής επιστροφών σύμφωνα με τον προαναφερθέντα Κανονισμό.⁷⁶

⁷⁴ Πρβλ, σχετικά υποσημειώσεις υπ. αριθμ. 177 & 178 στο Raimondo, G. ό.π., σελ. 94-95.

⁷⁵ Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας είναι εμφανής και από τη σχετική νομολογία ΕΔΔΑ σχετικά με το άρθρο 3, όπου η απολυτότητα της αρχής δεν επιτρέπει αποκλίσεις ακόμα και σε περιπτώσεις ανάγκης. Σχετικά στο European Union. (2007). *Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights of the European Union* (Official Journal of the European Union C 303/17–35). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0017:0035:en:PDF>. Άρθρο 19 με τη ρητή αναφορά στην ενσωμάτωση των δικαστικών αποφάσεων Ahmed v. Austria και Soering.

⁷⁶ European Court of Human Rights. (2014, November 4). *Tarakhel v. Switzerland* (Application no. 29217/12) [Grand Chamber judgment]. HUDOC, Council of Europe. Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=002-10343>. Κατ' ουσίαν περιγράφεται η δυνατότητα ανατροπής εν λόγω τεκμαρτής συμμόρφωσης.

Παρά τη διεθνή και ενωσιακή κατοχύρωση της εν λόγω υποχρέωσης υφίστανται σημαντικές προκλήσεις σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής, ως καταδεικνύεται από τη νομολογιακή και θεωρητική διχογνωμία. Εάν σε αυτήν την αμφισβητούμενη κατάσταση προστεθεί και το ομιχλώδες τοπίο της επιχειρησιακής ανταπόκρισης σε συνθήκες μεταναστευτικής πίεσης κατ' εφαρμογή πολιτικών αποτροπής, για το οποίο θα γίνει λόγος παρακάτω, καθίσταται σαφές ότι, η υπονόμηση των δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων συνιστά μια ανησυχητικά εμπεδωμένη πραγματικότητα, ιδίως στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της Ε.Ε.

Ως εκ τούτου, ο ρόλος του Frontex στην προάσπιση της εν λόγω αρχής είναι καθοριστικός, καθώς υφίσταται ρητή δέσμευση προς σεβασμό και συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα, κατά τη διενέργεια επιχειρήσεων επιτήρησης και ελέγχου των εξωτερικών συνόρων.⁷⁷ Η εξειδίκευση της συγκεκριμένης αρχής επιβεβαιώθηκε μέσα από τη Στρατηγική Θεμελιωδών δικαιωμάτων, με τη ρητή απαγόρευση μεταφοράς ατόμων σε κράτη, όπου διατρέχουν κίνδυνο περαιτέρω προώθησης είτε ακόμα χειρότερα κακομεταχείρισης.⁷⁸

Σε πρακτικό επίπεδο, η αυξημένη εμπλοκή του Οργανισμού στις διαδικασίες επιστροφών (εθελοντικών και μη)⁷⁹, προϋποθέτει την ενισχυμένη εποπτεία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλα τα στάδια της μεταφοράς ατόμων, από την προαναχώρηση έως και την ομαλή ένταξή τους στο νέο προορισμό.⁸⁰ Ωστόσο, προβληματική παρουσιάζεται η απουσία αναφορών σε επιχειρησιακά κείμενα του Οργανισμού όσον αφορά στο σεβασμό της αρχής και στην υποχρέωση ελέγχου τήρησής της ήδη από τα προκαταρκτικά στάδια υλοποίησης μιας απόφασης επιστροφής (σ.σ. η οποία συνιστά αποκλειστική ευθύνη του κ-μ), προεξοφλώντας κατά τρόπο καταχρηστικό τη νομιμότητα της όλης διαδικασίας.⁸¹

⁷⁷ Άρθρα 36 § 4 και 80 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

⁷⁸ Για εκτενέστερη ανάλυση πρβλ. Frontex Fundamental Rights Strategy, 2021, ό.π., σελ. 8.

⁷⁹ Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (n.d.). *Monitoring of return operations*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/return-and-reintegration/return-operations/monitoring-of-return-operations/>

⁸⁰ Πρβλ. άρθρο 50 § 5 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896 και Frontex, Fundamental Rights Strategy, 2021, σελ. 9 για την οψιγενή της επιστροφής εποπτεία, σε περιπτώσεις επιστροφής ανηλίκων.

⁸¹ Ενδεικτικά στο Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (2016, June 9). *Guide for Joint Return Operations by Air coordinated by Frontex*. Ανακτήθηκε

Συνολικά, ωστόσο, η σύγχρονη πραγματικότητα με την έγερση νομικών και φυσικών φραγμών κατά προσφύγων και μεταναστών, η εντατικοποίηση πολιτικών επιτήρησης και αποτροπής, οι περιπτώσεις θαλάσσιων επαναπροωθήσεων και βίαιης απώθησης στα εξωτερικά σύνορα σε συνδυασμό με την ελλιπή νομική βάση λογοδοσίας του Οργανισμού και την αντίφαση μεταξύ ανθρωπιστικής ρητορικής της Ε.Ε. και έμφασης στην αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης, αποδυναμώνουν τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα των πρακτικών του Frontex, εγείροντας ζητήματα ευθύνης και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.5.4 Η απαγόρευση της απάνθρωπης μεταχείρισης και ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Η αναγνώριση της απαγόρευσης της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης στο ενωσιακό δίκαιο, ρυθμίζεται ρητά από το συνδυασμό των άρθρων άρθρων 4 και 52 § 3 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων⁸², λειτουργώντας κατά συνέπεια δεσμευτικά ως προς τον Frontex. Μολονότι η επιβεβαίωση αυτής της αρχής έχει λάβει μορφή με σειρά δικαστικών αποφάσεων, εντούτοις η νομολογιακή αμφιθυμία της περιστασιακής προσέγγισης εν καιρώ ανθρωπιστικής κρίσης, έχει υπονομεύσει το σχετικό επίπεδο προστασίας.⁸³

Αναφορικά με το βαθμό εμπλοκής του Frontex, παρά την υποχρέωση σεβασμού της αρχής κατά τις συνοριακές διαδικασίες και κατά την εκτέλεση επιστροφών, παρατηρείται έμμεση συμμετοχή του σε υποθέσεις κακομεταχείρισης. Ειδικότερα, με την έξαρση της «hot spot approach» και την μεταστροφή του συστήματος υποδοχής σε κέντρο αυξημένης επιτήρησης, ο ρόλος του Frontex ενισχύθηκε⁸⁴ με ταυτόχρονη επίταση της ευθύνης του για φαινόμενα συνεχών και συνειδητών μεταφορών ατόμων σε περιοριστικές δομές, εκθέτοντάς τα σε συνθήκες

<https://www.frontex.europa.eu/publications/guide-for-joint-return-operations-by-air-coordinated-by-frontex-PkKeDV>, σελ. 19–32.

⁸² Πρβλ, ως άνω υποσημείωση 56.

⁸³ Σχετικά στο European Court of Human Rights. (2011). *M.S.S. v. Belgium and Greece* (Application No. 30696/09). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-103050%22%7D>. Αντίθετα σε Asylum Information Database. (2021, January 14). *E.K. v Greece: ECtHR judgment finds violation of Article 5(4) and no violation of Article 3 or Article 5(1)*. Asylum Law Database. Ανακτήθηκε <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ek-v-greece-ecthr-judgment-finds-violation-article-54-and-no-violation-article-3-or-article>

⁸⁴ Πρβλ. σε άρθρο 40(1), Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

συνωστισμού, ελλιπούς υγιεινής, ανεπαρκούς ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης.⁸⁵

Μάλιστα, η θέση σε ισχύ του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, πρόκειται να συσκοτίσει έτι περαιτέρω την θέση του Οργανισμού, καθόσον βασικό αντικείμενο των νέων νομοθετικών εργαλείων συνιστά η εντατικοποίηση των συννοριακών διαδικασιών και η επαύξηση των περιοριστικών μέτρων κράτησης, με αποτέλεσμα τη σχετικοποίηση των διαδικασιών ανεύρεσης τυχόν ευαλωτοτήτων.⁸⁶

Καταληκτικά, η επίταση του επιχειρησιακού χαρακτήρα του Οργανισμού αναμένεται να τον φέρει αντιμέτωπο με τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στην απόλυτη προστασία της αρχής και στην εφαρμογή πολιτικών αποτροπής, μια προβληματική που πρόκειται να ενταθεί, δεδομένου του εγγενούς χαμηλού επιπέδου λογοδοσίας του.

1.5.5 Το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο και σε αποτελεσματικές διαδικασίες.

Το ρητώς αναγνωρισμένο δικαίωμα στο άσυλο συνεπάγεται τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησής του, το οποίο υπό το πρίσμα της αρχής της μη επαναπροώθησης περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον την υποχρέωση πρόσβασης στο έδαφος της χώρας υποδοχής και την εξέταση αυτού.⁸⁷ Πρόκειται για μια διαδικασία, η οποία πρόκειται να δοκιμαστεί εν όψει της θεσμοθέτησης των επιταχυντικών διαδικασιών στα σύνορα και της καθιέρωσης του πλάσματος προ-εισόδου, σύμφωνα με το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

⁸⁵ Danish Refugee Council. (2017). *Fundamental rights and the EU hotspot approach*. Danish Refugee Council., σελ. 1-23. Ανακτήθηκε <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/nov/danish-refugee-council-fundamental-rights.pdf>

⁸⁶ Πρβλ. αιτιολογική σκέψη 18 και άρθρο 13 § 7 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348. Πρβλ, όμως αντίθετα και σε Greek National Commission for Human Rights. (2021). *National report on the situation of human rights of migrants at the borders: Greece* (ENNHRI/European Network of National Human Rights Institutions). Ανακτήθηκε <https://ennhri.org/wp-content/uploads/2021/07/Greek-National-Report.pdf>, σελ. 30, όπου γίνεται λόγος για καθυστέρηση εκ μέρους του Frontex κατά την καταχώριση αιτημάτων ασύλου και για συνειδητή καταγραφή ανηλίκων ως ενηλίκων, αποστερώντας τους έτσι το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση.

⁸⁷ Raimondo, G. (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*, ό.π. σελ. 116

Την ίδια στιγμή, η συμμόρφωση του Frontex με την εξασφάλιση ακώλυτης πρόσβασης στο άσυλο⁸⁸ αμφισβητείται στην περίπτωση κοινών επιχειρήσεων του Οργανισμού με επίκεντρο τρίτες χώρες και αντικείμενο την παροχή υποστήριξης προς αυτές για την επιβολή συνοριακών ελέγχων, δεδομένου ότι αυτό συνεπάγεται κατ' επέκταση την παρεμπόδιση της πρόσβασης των ατόμων στον ενιαίο χώρο Σένγκεν.⁸⁹ Αντίστοιχα, ανάλογο αποτρεπτικό ρόλο δύναται να διαδραματίσει η ανταλλαγή πληροφοριών με τρίτες χώρες σχετικά με τον γεωεντοπισμό πλοίων σε κατάσταση κινδύνου, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Λιβύης, όπου η κινητοποίηση των τοπικών λιμενικών αρχών ενδεχομένως συνεισφέρει στην παραβίαση του δικαιώματος ασύλου.⁹⁰ Σε κάθε περίπτωση, η υποχρέωση ενημέρωσης των ατόμων και η άμεση αναφορά στις αρμόδιες εθνικές αρχές εξέτασης συναφών αιτημάτων ασύλου συνιστούν συστατικά στοιχεία των κανόνων διεξαγωγής επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Οργανισμού και ως εκ τούτου είναι δεσμευτικές για τα στελέχη του Frontex.⁹¹

Συνολικά, η προρρηθείσα ανάλυση επιχειρήσε να καταδείξει το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδίως ο Frontex διακηρύσσουν την προσήλωσή τους σε μια ανθρωποκεντρική και δικαιωματοκεντρική προσέγγιση της μετανάστευσης. Συγχρόνως, όμως, όπως φανερώθηκε ανωτέρω η ίδια αυτή θεωρητική διάσταση δοκιμάζεται, όταν έρχεται η στιγμή της επιχειρησιακής πρακτικής. Κατόπιν όλων αυτών, το κρίσιμο ερώτημα που ανακύπτει αφορά τον βαθμό στον οποίο οι διακηρύξεις αυτές αντανακλώνται και ενσωματώνονται ουσιαστικά στις ρυθμίσεις και στους μηχανισμούς του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, ζήτημα που θα αποτελέσει το αντικείμενο του επόμενου κεφαλαίου.

⁸⁸ Πρβλ. άρθρο 43(4), Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

⁸⁹ Ibid, αιτιολογική σκέψη 384.

⁹⁰ European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2023). *Frontex Consultative Forum on Fundamental Rights 2022 – annual report* (Publication No. TTAH23001ENN). Publications Office of the European Union., σελ. 25-26. Ανακτήθηκε <https://www.cde.ual.es/wp-content/uploads/2023/11/frontex-consultative-forum-on-fundamental-rights-2022-TTAH23001ENN.pdf>

⁹¹ European Border and Coast Guard Agency (Frontex), *Frontex Code of Conduct*, ό.π.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

2.1 Το Νέο Σύμφωνο και η ανθρωπιστική προσέγγιση: αξιακή στοχοθέτηση ή υποδόρια εργαλειοποίηση της προστασίας;

Θεμέλιο λίθο της ενωσιακής πολιτικής συνιστούν το δίχως άλλο οι αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ως αυτές διαμείβονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁹² Εντός του προρρηθέντος πλαισίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη στην παρουσίαση του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο αποδίδοντάς του τον χαρακτηρισμό «νέο ξεκίνημα», επιχειρώντας κατά αυτόν τον τρόπο τη σύζευξη μεταξύ αποτελεσματικής διαχείρισης και ανθρωπισμού σε επίπεδο μεταναστευτικής πολιτικής της Ένωσης.⁹³

⁹² Ειδικότερα, στο άρθρο 3 παρ. της ΣΕΕ ορίζεται ότι «*The Union shall offer its citizens an area of freedom, security and justice without internal frontiers, in which the free movement of persons is ensured in conjunction with appropriate measures with respect to external border controls, asylum, immigration and the prevention and combating of crime.*» Ανακτήθηκε: <https://www.legislation.gov.uk/eut/teu/article/3>.

⁹³ European Commission (2020), Communication from the Commission on a New Pact on Migration and Asylum, COM (2020) 609 final, Brussels, σελ. 1, όπου ρηξικέλευθα αναγράφεται ότι «*The New Pact on*

Αξιομνημόνευτη κρίνεται και η επικοινωνιακή διαχείριση που υιοθετήθηκε στο συγκεκριμένο στρατηγικού χαρακτήρα πολιτικό κείμενο, καθόσον το νέο Σύμφωνο συστήθηκε ως φορέας συνέχισης των ευρωπαϊκών αξιών, με εξισορροπητική τάση ανάμεσα στην επίταση της ασφάλειας και στο σεβασμό των δικαιωμάτων.⁹⁴ Ωστόσο, η επαναληπτικότητα της ρητορικής περί επανεκκίνησης, υποδηλώνει λιγότερο μια ουσιαστική προσπάθεια αναθεώρησης και περαιτέρω εμβάθυνσης της ανθρωπιστικής διάστασης του μεταναστευτικού ζητήματος. Αντιθέτως, επιγεννά γόνιμο προβληματισμό και εντείνει το σκεπτικισμό για την πραγματική σκοπιμότητα του Νέου Σύμφωνου, υπό το πρίσμα της ενδεχόμενης εξυπηρέτησης σκοπών εργαλειακής κανονικοποίησης των ελεγκτικών μέτρων στα εξωτερικά σύνορα.⁹⁵

Παρά λοιπόν το γεγονός ότι το νέο Σύμφωνο αυτό-ανακηρύσσεται σε σημείο επανεκκίνησης όσον αφορά στη διαχείριση -με ταυτόχρονα αποτελεσματικούς και ανθρωπιστικούς όρους- του μεταναστευτικού & προσφυγικού ζητήματος⁹⁶, εντούτοις

Migration and Asylum offers a fresh start to address this task». Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_3&format=PDF

⁹⁴ Ibid, σελ. 1, όπου διατυπώνεται ότι «*A new, durable European framework is needed... that can also allow Europeans to trust that migration is managed in an effective and humane way, fully in line with our values*».

⁹⁵ Μάλιστα, δέον όπως υπογραμμισθεί η ύπαρξη αντίθετων θεωρητικών προσεγγίσεων που σταθερά ομιλούν για αντιπαραγωγικές περιοριστικές μεταναστευτικές πολιτικές, στο βαθμό που εντάσσουν την παράτυπη μετανάστευση στις απειλές κατά της ασφάλειας, συμμετέχοντας έτσι ενεργά στη διαιώνιση μιας νοσηρής κατάστασης. Σχετικά πρβλ. Düvell, F. (2011), *Paths into Irregularity: The Legal and Political Construction of Irregular Migration*, *European Journal of Migration and Law* 13, no. 3 (2011), σελ. 275–295.

⁹⁶ Η ενωσιακή αυτή διγλωσσία είχε γίνει στο πλαίσιο της συγκριτικής διάστασης μεταξύ της ανάληψης πολιτικών δεσμεύσεων, ως αυτές κατοχυρώθηκαν από τα κράτη-μέλη στα Global Compacts on Refugees (2018) και συμβάδιζαν με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο (λ.χ ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, δικαίωμα στην υποβολή αιτημάτων ασύλου) και της κατοπινής αναίρεσης αυτών, μέσω της πραγματικής εφαρμογής αντίθετων πολιτικών. Σχετικά στα United Nations General Assembly. (2018, December 17). *Resolution A/RES/73/151: Global Compact on Refugees* [Resolution adopted by the General Assembly]. United Nations. Ανακτήθηκε <https://www.unhcr.org/media/resolution-adopted-general-assembly-17-december-2018> και United Nations General Assembly. (2018, December 19). *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration (A/RES/73/195)* [Resolution adopted by the General Assembly]. United Nations. Ανακτήθηκε https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_73_195.pdf αντίστοιχα. Ήδη από το 2018, ωστόσο, σε ευρωπαϊκό επίπεδο είχε διαφανεί η ενίσχυση της τάσης της αποτροπής έναντι της ουσιαστικής ένταξης και προστασίας της ευαλωτότητας, καθώς Πολωνία, Τσεχία και Ουγγαρία στάθηκαν κατά της σύναψης του «Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration». United Nations General Assembly. (2018, December 19). *Official record of the 60th plenary meeting, 73rd session (A/73/PV.60)*. United Nations. Ανακτήθηκε <https://docs.un.org/en/A/73/PV.60>

η αρχιτεκτονική του φαίνεται να αντανakλά υπόρρητα την εργαλειακή χρήση του ανθρωπισμού, ως ρητορικού πλαισίου νομιμοποίησης της ανάγκης για μεγαλύτερη επιτήρηση. Σε αυτό το νεφελώδες πλαίσιο, εντάσσεται και η υποστήριξη αντίρροπων και ασύμβατων μεταξύ τους στόχων, όπως θα αποδειχθεί στα πλαίσια του παρόντος μέρους.

Ενδεικτικά μόνον και χάριν εισαγωγής, υπογραμμίζεται η διασύνδεση των προβλεπόμενων επιταχυντικών διαδικασιών στα σύνορα και της επεξεργασίας αιτημάτων ασύλου με τις διακηρύξεις περί δικαιοσύνης και προστασίας των υποκειμένων.⁹⁷ Με την εισαγωγή του νομικού κατασκευάσματος της πλασματικής μη εισόδου των ατόμων⁹⁸, επί τη βάσει του οποίου προτεραιοποιείται η τυπική έναντι της ουσιαστικής προστασίας των ατόμων συντελείται μια επαύξηση της χρήσης κράτησης και μια περιστολή σειράς ατομικών ελευθεριών των υποκειμένων,⁹⁹ που σε καμία περίπτωση δεν δύναται να ιδωθεί ως συμβατή με την ανθρωπιστική προσέγγιση.¹⁰⁰

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω σε αυτό το Κεφάλαιο θα επιχειρηθεί να καταδειχθεί ότι, το νέο Σύμφωνο στερείται του επικαλούμενου μεταρρυθμιστικού του χαρακτήρα, ανασκευάζει κατά κύριο λόγο υφιστάμενες πρακτικές υπό το μανδύα της αλλαγής και της βέλτιστης επικοινωνιακής διαχείρισης¹⁰¹ και θέτει εν κινδύνω

⁹⁷ European Parliamentary Research Service (EPRS) (2021). *The European Commission's New Pact on Migration and Asylum: Horizontal Substitute Impact Assessment, Executive Summary*, σελ. III. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)694210](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)694210)

⁹⁸ Ουσιαστικά, πρόκειται για ζώνες συρρίκνωσης της εμβέλειας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, διαμέσου της απομακρυσμένης διαχείρισης ροών χωρίς «άμεση» εμπλοκή. Για περισσότερες πληροφορίες για τον «contactless control», πρβλ. στο Moreno-Lax V., (2020). *The architecture of Functional Jurisdiction: Unpacking Contactless Control - On Public Powers, S.S and Others v. Italy, and the Operational Model*, *German Law Journal* 21, no 3. σελ. 387,401,414 επ. Ανακτήθηκε <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/architecture-of-functional-jurisdiction-unpacking-contactless-control-on-public-powers-ss-and-others-v-italy-and-the-operational-model/AA2DADF2F1DCDD19E8F9E6E316D7C110>

⁹⁹ Πρβλ. υποσημείωση 97, όπου σύμφωνα με τη μελέτη της Γενικής Διεύθυνσης Κοινοβουλευτικών Ερευνητικών Υπηρεσιών (EPRS) της Γραμματείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι προ-εισαγωγικές διαδικασίες «characterised by a legal fiction of non-entry that is neither adequately justified nor explained».

¹⁰⁰ Σχετικά στο Ovacik, G., & Crépeau, F. (2025). *Global Compacts and the EU Pact on Asylum and Migration: A clash between the talk and the walk*. *Laws*, 14(2), 13. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.3390/laws14020013>, σελ. 1-3. Ενδεικτικά, οι συρρικνωμένες δυνατότητες πρόσβασης στο άσυλο σε συνδυασμό με τη διεύρυνση της συνοριακής κράτησης δύνανται να καταστήσουν το Νέο Σύμφωνο εφαρμοστικό κείμενο αυτής της πρακτικής.

¹⁰¹ Carrera. S. (2020) *Whose Pact? The Cognitive Dimensions of the EU Pact on Migration and Asylum*, *CEPS Policy Insight*, No 2020-2022, σελ. 2, 6-7. Ανακτήθηκε <https://www.ceps.eu/wp->

θεμελιώδη δικαιώματα, αντί να τα προασπίζει. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασαφήνιση και διαλεύκανση του πραγματικού περιεχομένου του Νέου Συμφώνου αποτελεί η μελέτη και κριτική προσέγγιση των ίδιων των κανονιστικών κειμένων σε πρώτο επίπεδο, ώστε σε δεύτερο χρόνο (Γ' Μέρος) να επιχειρηθεί η αποτύπωση της επήρειάς τους σε επιχειρησιακό επίπεδο, μέσα από τη δράση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX).

2.2 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα: η υποταγή της προστασίας στις απαιτήσεις ενός προ-εισαγωγικού ελέγχου;

Η αποκρυστάλλωση της αντίφασης μεταξύ ανθρωπιστικής ρητορικής και πρακτικής υλοποίησης των διατάξεων του Νέου Σύμφωνου, διαφαίνεται ήδη από τον πλέον καίριο μηχανισμό υλοποίησής του, ήτοι τη διαδικασία ελέγχου διαλογής (screening).¹⁰² Η αρχική αίσθηση που δημιουργείται απηχεί μια προτεραιοποίηση της αξιολόγησης των δικαιωμάτων έναντι της αναγνώρισής τους, ενώ και η προστασία τους φέρεται να προϋποθέτει την προηγούμενη διενέργεια θεσμοθετημένων διαδικασιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η διερεύνηση που έπεται αποσκοπεί στον έλεγχο της συμβατότητας των διατάξεων του εν λόγω Κανονισμού με τις θεμελιώδεις αρχές του ανθρωπισμού, προλειαίνοντας έτσι το έδαφος για την κατοπινή εξέταση του τρόπου με τον οποίο η (νέο)εισαχθείσα διαδικασία διαλογής διατρέχει τον εκτελεστικό ρόλο του Frontex, επεκτείνει τις αρμοδιότητές του και θέτει σε επισφάλεια δικαιώματα προσφύγων και μεταναστών.

2.2.1 Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας εφαρμογής του.

Αφετηρία θα αποτελέσουν βασικά σημεία του νέου Κανονισμού προς σχηματισμό της γενικότερης εικόνας και εν συνεχεία το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί στη συμβατότητα αυτών των ρυθμίσεων με τις ανθρωπιστικές ρήτρες. Αρχικά, σύμφωνα με το νέο Κανονισμό, προβλέπεται η εγκαθίδρυση κοινών ομοιόμορφων

[content/uploads/2020/09/PI2020-22-New-EU-Pact-on-Migration-and-Asylum.pdf?utm_source=chatgpt.com](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401356)

¹⁰² Council Regulation (EU) 2024/1356 of the European Parliament and the Council of 14 May 2024 introducing the screening of third-country nationals at the external borders and amending Regulations (EC) No 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 and (EU) 2019/817 [2024]. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401356

διαδικασιών στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες εμπεριέχουν υγειονομικούς ελέγχους & ελέγχους διαλογής - ασφαλείας.¹⁰³ Σε επίπεδο εφαρμογής, σύμφωνα με το άρθρο 5 υποκείμενα εφαρμογής του Νέου Κανονισμού συνιστούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών (σ.σ συνολικά και δίχως πρόβλεψη εξαίρεσης σε πιθανή υποβολή αιτήματος διεθνούς προστασίας εκ μέρους τους, κατά συνέπεια περιλαμβάνοντας και τους αιτούντες άσυλο), οι οποίοι σωρευτικά με τη μη πλήρωση των νόμιμων προϋποθέσεων εισόδου του άρθρου 6 του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν¹⁰⁴, α) συλλαμβάνονται ένεκα παράνομης διέλευσης των χερσαίων, θαλάσσιων είτε εναέριων συνόρων κράτους μέλους, είτε β) αποβιβάζονται στην επικράτεια κράτους μέλους, στα πλαίσια επιχείρησης έρευνας και διάσωσης (Search and Rescue).¹⁰⁵ Βασικό σημείο τριβής του Νέου Συμφώνου συνιστά ο ενιαίος προκαταρκτικός χαρακτήρας αυτής της διαδικασίας θολώνοντας τα όρια μεταξύ μεταναστευτικής και προσφυγικής ιδιότητας και ομογενοποιώντας τις διαδικασίες μεταχείρισής τους. Ακριβώς αυτή η κατάργηση της θεμελιώδους διάκρισης μεταξύ των εκτιμάται ότι, πρόκειται να οδηγήσει σε υπονόμηση βασικών εγγυητικών δικλείδων ασφαλείας των προσφύγων, οι οποίες πρέπει να ενεργοποιούνται ήδη κατά το πρώτο στάδιο επαφής τους με τις αρμόδιες αρχές, όπως το δικαίωμα νομικής συνδρομής και εξατομικευμένης αξιολόγησης κάθε μεμονωμένης περίπτωσης.¹⁰⁶

Ουσιαστικά, μέσα από την απλουστευμένη κοινή αντιμετώπιση διαφορετικών κατηγοριών ατόμων (αιτούντων άσυλο, συλληφθέντων για παράνομη διέλευση, διασωθέντων σε επιχειρήσεις διάσωσης-έρευνας, παρανόμως διαμενόντων) επισφραγίζεται η πρόθεση ενοποίησης των διαδικασιών στα σύνορα, των επιστροφικών διαδικασιών και των διεργασιών εξέτασης ασύλου.

¹⁰³ Ibid, ως προβλέπεται στα άρθρα 12-16 ως άνω Κανονισμού.

¹⁰⁴ European Union. (n.d.). *Rules on crossing EU borders: Summary of Regulation (EU) 2016/399 establishing a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code)*. EUR-Lex. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/rules-on-crossing-eu-borders.html>

¹⁰⁵ Ibid, άρθρο 5 παρ. 1 (α),(β).

¹⁰⁶ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). (2025, February). *ECRE comments on the proposed Screening Regulation* (Policy paper). ECRE. Ανακτήθηκε <https://ecre.org/wp-content/uploads/2025/02/ECRE-Comments-Screening-Regulation-February-2025.pdf>, σελ. 9-12.

2.2.2 Ο χωροχρονικός περιορισμός και ο ασαφής προσδιορισμός των αρμόδιων αρχών.

Αφορμής δοθείσης από την εισαγωγή της έννοιας του πλασματικού χώρου προ-εισόδου στον νέο Κανονισμό, το ενδιαφέρον αναμφίβολα επικεντρώνεται στην χωροθέτηση του απαιτούμενου πεδίου εφαρμογής του στην πράξη. Ουσιαστικά, για την υλοποίηση των διαδικασιών διαλογής απαιτείται η αδιάλειπτη παρουσία του ατόμου εν παντί χρόνω ενώπιον των αρμόδιων αρχών. Έτσι αν και σκοπό του ως άνω Κανονισμού συνιστά η βέλτιστη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε με την εκ των προτέρων αξιολόγηση των υποκειμένων προ της «εισόδου» τους στην επικράτεια των κρατών-μελών, πρακτικά αυτό συνεπάγεται τη διαμόρφωση ενός πλάσματος δικαίου περί της μη εισόδου στην επικράτειά τους,¹⁰⁷ παρά τη φυσική παρουσία των ατόμων εντός αυτής.

Ως εκ τούτου, η υποχρεωτικότητα της διαδικασίας και της διαθεσιμότητας του ατόμου, καθιστούν σαφές ότι, οι προκρινόμενοι χώροι διαλογής θα φέρουν παραπλήσιο χαρακτήρα με εκείνο των hot spots¹⁰⁸, καθώς εμφανίζουν την απαραίτητη εγγύτητα στα εξωτερικά σύνορα και συνεπάγονται την de facto κράτηση του ατόμου, έως ότου λάβει χώρα η διαλεύκανση του status του.¹⁰⁹ Συναφώς, η κανονικοποίηση των hot spots συνιστά την επισημοποίηση της μέχρι σήμερα άτυπης διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος από χώρες όπως η Ελλάδα και η Ιταλία. Πλέον αυτού του γεγονότος, έτερες χώρες με εγγύτητα στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης θα κληθούν για πρώτη φορά να κατασκευάσουν κατεπειγόντως αντίστοιχους χώρους¹¹⁰, με αμφίβολα αποτελέσματα αναφορικά με το σεβασμό των δικαιωμάτων των «κρατουμένων». Μάλιστα, ιδίως για κ-μ πρώτης υποδοχής που υφίστανται και τη μεγαλύτερη πίεση ροών, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι ο Κανονισμός διαλογής θα εφαρμοστεί σύμφωνα με τις διακηρυκτικές του αρχές¹¹¹ και δεν θα επιφέρει τα αντίστροφα αποτελέσματα, τα οποία ίσως μεταφραστούν σε πρακτικές

¹⁰⁷ Vella de Fremaux, P. & Attard, F. G. (2025). *Human rights implications of the European Union Migration and Asylum Pact in search and rescue operation, Peace & Security – Paix et Sécurité Internationales*, No 13, 2025, σελ. 6.

¹⁰⁸ ECRE, ό.π υποσημείωση 106.

¹⁰⁹ Σχετικά στην παράγραφο 9 § 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356.

¹¹⁰ Ως άνω υποσημείωση 107. Περισσότερα για την επισημοποίηση της hotspot approach σε σελ. 4,13, 18.

¹¹¹ Υποσημείωση 109, άρθρο 3.

αποτροπών, πρωθύστερων της επίσημης καταγραφής των ατόμων, προς αποφυγή διαχείρισης μεγαλύτερων ανθρωπίνων ροών.¹¹²

Μάλιστα, προβλέπονται συντετμημένες προθεσμίες ολοκλήρωσης των διαδικασιών διαλογής, είτε η τελευταία ανακύπτει στα εξωτερικά σύνορα του ενιαίου Σένγκεν είτε στην ενδοχώρα, σε περίπτωση σύλληψης ατόμων για παράνομη παραμονή¹¹³. Οι ασφυκτικές χρονικές προθεσμίες σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η απόφαση διαλογής δεν συνιστά διοικητική απόφαση, υποκείμενη σε ένδικο μέσο, ενδεχομένως θα εγείρει ζητήματα προσβολής του άρθρου 47 ΧΘΔΕΕ,¹¹⁴ καθιστώντας σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής αίοιο.

Ζητήματα ανακύπτουν, όμως και από τις διατυπώσεις του άρθρου 8 § 9 προρρηθέντος Κανονισμού, όπου η άφεση του ορισμού αρχών διαλογής με κατάλληλη κατάρτιση στις εθνικές αρχές των κ-μ, δίχως να κοινοποιούνται σχετικές κατευθυντήριες γραμμές, παρουσιάζεται προβληματική. Η ασάφεια ρόλων και ρητής διασύνδεσης εκπαίδευσης-καθηκόντων με τη διαδικασία διαλογής εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει σε δυσάρεστες παρεκκλίσεις, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων.¹¹⁵ Περιπτωσιολογικά τίθεται το παράδειγμα της Γερμανίας, υπό το φόβο αντίστοιχων προσεγγίσεων και από άλλα κ-μ στο εγγύς μέλλον. Συγκεκριμένα, στα εναέρια συνοριακά σημεία διέλευσης της Γερμανίας η αρχική συνέντευξη (σ.σ αντίστοιχη με τη διαδικασία διαλογής) διεξάγεται από την Ομοσπονδιακή Αστυνομία και ουχί από τις Υπηρεσίες Ασύλου, συσκοτίζοντας έτσι το ζήτημα της διαφάνειας και της προσαρμοσμένης στις ανάγκες του ατόμου συνέντευξης.¹¹⁶

¹¹² Ως υποσημείωση 108, σελ. 10-14.

¹¹³ Συγκεκριμένα, στο άρθρο 8 § 3 ρητά ορίζεται ότι «ο έλεγχος διαλογής διενεργείται χωρίς καθυστέρηση και σε κάθε περίπτωση εντός επτά ημερών», ενώ από το συνδυασμό των άρθρων 7 παρ. 1 και 8 § 4, το σχετικό χρονικό διάστημα προσδιορίζεται στις τρεις μέρες από τη στιγμή της σύλληψης.

¹¹⁴ Ως υποσημείωση 106, σελ. 37-40.

¹¹⁵ Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η συντετμημένη επτάμερη προθεσμία της διαδικασίας διαλογής ίσως είναι ανεπαρκής για τη σαφή ανίχνευση τυχόν ευαλωτοτήτων, με αποτέλεσμα η μη παρατήρησή τους να υπονομεύσει την προβλεπόμενη υποστήριξή τους. Πρβλ. Mouzourakis, M.(2023) *Adjudication of Procedural Safeguards for Vulnerable Asylum Seekers in Greece: Case Law and Systematic Non-Compliance* (2023) 35(2) *International Journal of Refugee Law* 213.

¹¹⁶ Kearney- Touhey J., (2025) *The Monitoring of Fundamental Rights: Implications of the Proposed Screening Regulation of the New Pact on Migration and Asylum*, *Kent Law Review* 9(1). σελ. 40. Ανακτήθηκε <https://journals.kent.ac.uk/index.php/klr/issue/view/70/39>

2.2.3 Η πρόβλεψη ίδρυσης ανεξάρτητου μηχανισμού εποπτείας: επαρκής εγγύηση ή θεσμικό άλλοθι;

Αναμφίβολα, η πρόβλεψη θέσπισης ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με το άρθρο 10 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356 και η συναφής διακριτική ευχέρεια συμπερίληψης στη σχετική διαδικασία λοιπών εμπλεκόμενων εθνικών και υπερεθνικών δημόσιων και μη οντοτήτων κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση με γνώμονα τη διασφάλιση και την προάσπιση του νομικού πλαισίου προστασίας αυτών των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Ωστόσο, γόνιμης κριτικής χρήζουν ορισμένα συντρέχοντα ζητήματα. Αρχικά, μολονότι γίνεται ευθύς λόγος για την ανεξαρτησία του μηχανισμού, παρατηρείται ότι το αποκλειστικό γενικό πρόσταγμα για τη δημιουργία του, τη θέση επαρκών εγγυήσεων διαφάνειας και την επιλογή των εκτελεστικών του οργάνων ανήκει στο κράτος-μέλος. Δεδομένου του νομολογιακού προηγούμενου στην υπόθεση *Rahimi κατά Ελλάδας*¹¹⁷, όπου το ΕΔΔΑ διατήρησε επιφυλάξεις για την πλήρωση των προϋποθέσεων αμεροληψίας και αντικειμενικότητας της ελληνικής αστυνομικής αρχής, ως προς την αρμοδιότητα παραλαβής και εξέτασης παραπόνων του ανήλικου αιτούντος άσυλο, υφίσταται ανησυχία για το κατά πόσον αυτή τη φορά η επιλογή των κ-μ θα υλοποιηθεί στο ακέραιο με τη θέσπιση ενός πλήρως λειτουργικά ανεξάρτητου μηχανισμού εποπτείας καταγγελιών παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επιπρόσθετα, η άμεση οικονομική εξάρτηση του νεοεισαχθέντος μηχανισμού παρακολούθησης από τον προϋπολογισμό του κράτους μέλους και η απουσία ενωσιακής οικονομικής αλληλεγγύης σε αυτό το πεδίο, προξενεί ανησυχία για την επάρκεια/κατεύθυνση των διαθέσιμων εθνικών πόρων προς την εξυπηρέτηση των σκοπών των εποπτικών μηχανισμών, ιδίως σε χώρες με ασθενέστερο οικονομικό υπόβαθρο.

¹¹⁷ Η υπόθεση αφορούσε την καταδίκη της Ελλάδας μεταξύ άλλων για παραβίαση του άρθρου 5 (1) της ΕΣΔΑ *Rahimi v. Greece*, εξαιτίας της αυτοματοποιημένης διαδικασίας κράτησης ασυνόδευτου ανήλικου αιτούντος ασύλου σε δομή ενηλίκων άνευ λήψης υπόψιν του συμφέροντος του παιδιού. European Court of Human Rights. (2011). *Rahimi v. Greece* (Application no. 41665/10), όπου διατυπώθηκε η άποψη ότι «*The Court further questioned whether the chief of police represented an authority satisfying the requirements of impartiality and objectivity necessary to make the remedy effective*». Ανακτήθηκε [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-550%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-550%22]})

2.2.4 Συμπεράσματα.

Όπως προελέγχθη η επιτυχία της συνοριακής αυτής διαδικασίας, η οποία χρονολογικά προηγείται οιασδήποτε έτερης διαχειριστικής παρέμβασης εκ μέρους των κρατών μελών, στηρίζεται στην άρρηκτη σύνδεση μεταξύ ορθής ταυτοποίησης των υπηκόων τρίτων χωρών (ιδίως των ευάλωτων ατόμων) και παραπομπής των στις προσήκουσες -του καθεστώτος τους- διαδικασίες.¹¹⁸ Ούτως ειπείν, οιαδήποτε παρέκκλιση ανεξαρτήτως πηγής προέλευσης (λ.χ ελλιπής συμμόρφωση κ-μ στο ενωσιακό κεκτημένο, λαθεμένη ανθρώπινη εκτίμηση, αυξημένη πίεση λόγω της ανισοβαρούς κατανομής των μεταναστευτικών ροών) στη διαδικασία διαλογής και ταυτοποίησης ελλοχεύει το σοβαρό κίνδυνο διαιώνισης της λάθος αξιολόγησης σε όλους τους υπόλοιπους «κρίκους» της αλυσίδας διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος που υιοθετεί το Νέο Σύμφωνο εις βάρος των δικαιωμάτων του ατόμου.

Σε πρώτο επίπεδο, προαπαιτούμενο εφαρμογής του νέου Κανονισμού για τη διαλογή συνιστά η ύπαρξη κατάλληλου και επαρκούς χώρου για την πραγματοποίηση των απαραίτητων προκαταρκτικών ελέγχων του ατόμου (πρβλ. υγειονομικοί, έλεγχοι εξέτασης ευαλωτότητας). Ωστόσο, η προβληματική νομική κατασκευή της πλασματικής εισόδου από κοινού με την απαίτηση αδιάσπαστης «διαθεσιμότητας» του υποκείμενου σε έλεγχο ατόμου, ενέχει το σοβαρό κίνδυνο άμετρης εφαρμογής διοικητικής κράτησης αδιακρίτως, έως ότου καταστεί πρόδηλη η περαιτέρω μεταχείρισή του. Στο σημείο αυτό διευκρινίζεται ότι, σύμφωνα με την κείμενη ευρωπαϊκή νομοθεσία, συγχωρείται η κράτηση αιτούντος διεθνή προστασία για λόγους διαλογής, υπό το πρίσμα της τήρησης των αρχών της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας σε συνδυασμό με την υποχρέωση της *in concreto* ατομικής αξιολόγησης κάθε υπόθεσης ξεχωριστά.¹¹⁹

¹¹⁸ Mancano L. Sketches of fairness in EU and international law, ό.π., σελ. 13.

¹¹⁹ Ως προβλέπεται στα άρθρα 5(1) περίπτωση στ' της ΕΣΔΑ, άρθρα 8 & 8(2) και αιτιολογική σκέψη 15 Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής. Η προρρηθείσα νομοθετική πρόβλεψη σε συνδυασμό με το ταχύρρυθμο πλαίσιο διεκπεραίωσης των διαδικασιών εντός επτά (7) ημερών φαίνεται προκαταβολικά να κινείται εντός του πλαισίου Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εντούτοις ισχυρές αμφιβολίες εγείρονται για την πραγματική τήρηση των αρχών της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας στο πεδίο, ένεκα του γενικού και υποχρεωτικού χαρακτήρα εν λόγω ρύθμισης. Ibid, σελ. 15-16.

Επιζήμια για τα ανθρώπινα δικαιώματα προσφύγων και μεταναστών, ιδίως ως προς το δικαίωμα στο άσυλο και την αρχή της μη επαναπροώθησης, συνιστά η διατύπωση του Κανονισμού στο άρθρο 5 § 3, αναφορικά με τη δυνητική ευχέρεια του κράτους μέλους βάσει του άρθρου 6 § 5 περίπτωση γ' Κώδικα Συνόρων Σένγκεν (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399) να επιτρέπει κατ' εξαίρεση την είσοδο στην επικράτεια του ατόμων που δεν πληρούν μία ή περισσότερες από τις ρητά οριζόμενες προϋποθέσεις της παρ. 1 ίδιου ως άνω άρθρου, προς εξυπηρέτηση μεταξύ άλλων και ανθρωπιστικών σκοπών.¹²⁰ Η εν λόγω μεταρρύθμιση έγκειται στο γεγονός ότι εισάγεται υποχρεωτική υπαγωγή αυτών των περιπτώσεων στις διαδικασίες διαλογής του νέου Κανονισμού, ακόμα και αν το κράτος – μέλος, εξετάζοντας τις συγκεκριμένες περιστάσεις, έχει ipso facto αποφασίσει την είσοδό τους στη χώρα,¹²¹ καθώς η υποχρεωτική παρεμβολή των διαδικασιών διαλογής δύναται να οδηγήσει σε αντίθετο αποτέλεσμα, ήτοι σε επιστροφή του ατόμου.

Προς σχηματισμό συνολικής εικόνας, αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι, πέραν των προρρηθέντων διενεργούμενων διαπιστωτικών ελέγχων ευαλωτότητας και υγειονομικού χαρακτήρα¹²², οι συνοριακές διαδικασίες παράλληλα συντίθενται και από ελέγχους επαλήθευσης στο παρασκήνιο με αντικείμενο την ταυτοποίηση και την ασφάλεια. Οι συγκεκριμένοι έλεγχοι αποτελούν έκφανση του σχήματος της διαλειτουργικότητας¹²³, σύμφωνα με το οποίο οι συνοριακές αρχές, έχοντας πρόσβαση σε μια σειρά από διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με το άτομο από ετερόκλητες πηγές, δύνανται να διαμορφώνουν την απόφασή τους για είσοδο ή μη του ατόμου, την υπαγωγή του στις διαδικασίες ασύλου καθώς και τη γενικότερη μεταχείρισή του, επί τη βάσει ενός διαμορφωθέντος προφίλ.¹²⁴ Η απουσία σαφούς

¹²⁰ Κώδικας Συνόρων Σένγκεν, ό.π., Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02016R0399-20251012>. Διαφαίνεται έτσι ότι προκαταβάλλονται και κατ' επέκταση παρεμβάλλονται στη βούληση του κράτους- μέλους οι προθέσεις των εγγυητικών διαδικασιών του Κανονισμού.

¹²¹ Mancano L., *Sketches of fairness in EU and international law*, ό.π., σελ. 16.

¹²² Πρβλ. άρθρο 1 περίπτωση β Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356.

¹²³ European Commission. (n.d.). *Interoperability* (Migration and Home Affairs). European Commission. Retrieved January 12, 2026. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/interoperability_en

¹²⁴ Ενδεικτικά σύμφωνα με το νεοεισαχθέν Σύστημα Εισόδου-Εξόδου (Entry – Exit System, Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2226), το οποίο εκκίνησε τη σταδιακή λειτουργία πανευρωπαϊκά την 12^η Οκτωβρίου 2025, οι σχετιζόμενες με το άτομο πληροφορίες δύνανται μεταξύ άλλων να περιλαμβάνουν τις καταγεγραμμένες κατά το παρελθόν αρνήσεις εισόδου του, τις ημέρες υπέρβασης του νομίμου χρόνου παραμονής του στον ενιαίο Χώρο Schengen αλλά και την τυχόν επαναληπτικότητα του

συνδέσμου μεταξύ ενδεικτών κινδύνου και απόφασης των συνοριακών αρχών για την τύχη του ατόμου αφενός καθιστά απαραίτητη την έκδοση εκτελεστικών πράξεων εκ μέρους της Επιτροπής προς κάλυψη τυχόν νομικών κενών, αφετέρου καταλείπει ευρύ φάσμα διακριτικής ευχέρειας ως προς την ερμηνεία και υλοποίηση των διατάξεων του Κανονισμού διαλογής.¹²⁵

Τέλος, με την αφηρημένη εισαγωγή ενδεικτών κινδύνου και τη συμπερίληψη πολλαπλών πληροφοριακών στοιχείων στη διαδικασία λήψης της απόφασης ενισχύεται η θέση περί εντατικοποίησης των μηχανισμών-φίλτρων αποκλεισμού ατόμων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην περιστολή της ανθρωπιστικής διάστασης, παραβιάζοντας τις αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης.¹²⁶ Ως επαλήθευση μόνον των ανωτέρω δύναται να αντιμετωπιστεί το βάθος ελέγχου ασφαλείας που προβλέπει το άρθρο 15 § 2 & 3 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356 για τη διαλογή, το οποίο εκτείνεται από την ανάκτηση πληροφοριών για το ταξιδιωτικό προφίλ του ατόμου έως την πιθανή καταγραφή του σε εθνικές και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων. Για τους λόγους αυτούς, η προέκταση των διαδικασιών διαλογής και στους παράνομα διαμένοντες, άνευ σαφών και αντικειμενικών κριτηρίων που να κατευθύνουν τις διαδικασίες εντοπισμού τους, δημιουργεί όλες τις προϋποθέσεις για ενδεχομένως άνιση και αυθαίρετη μεταχείριση υπηκόων τρίτων χωρών από τις αρμόδιες αρχές επί τη βάσει ασαφών εθνοτικών κριτηρίων.¹²⁷

2.3 Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2024/1348 για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση: η κανονικοποίηση των συνοριακών διαδικασιών ασύλου

Σύμφωνα με την υπ. αριθμ 1 αιτιολογική σκέψη Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας (στο εξής Κανονισμός κοινής

φαινομένου. Όλες αυτές οι πληροφορίες θα είναι διαθέσιμες στις συνοριακές αρχές, υπό τη μορφή ενδεικτών κινδύνου (risk indicators), χωρίς ωστόσο να έχει αποσαφηνιστεί αναφανδόν ο βαθμός επίδρασης αυτών των στοιχείων στη διαδικασία λήψης απόφασης του αρμόδιου συνοριοφύλακα. Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 establishing an Entry/Exit System (EES) to register entry and exit data and refusal of entry data of third-country nationals crossing the external borders of the Member States and determining the conditions for access to the EES for law enforcement purposes, and amending the Convention implementing the Schengen Agreement and Regulations (EC) No 767/2008 and (EU) No 1077/2011, OJ L 327, 9.12.2017, σελ. 20–82. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/2226/oj/eng>

¹²⁵ Mancano L. Sketches of fairness in EU and international law. Focus on the asylum and migration pact, ό.π., σελ. 16-17.

¹²⁶ Πρβλ. Frontex Code of Conduct, άρθρο 4 και Frontex Fundamental Rights Strategy, σελ 5, ό.π.

¹²⁷ Ό.π., υποσημείωση 106.

διαδικασίας) στόχο της συγκεκριμένης νομοθετικής πρωτοβουλίας συνιστά «ο εξορθολογισμός, η απλούστευση και η εναρμόνιση των διαδικαστικών ρυθμίσεων των κρατών μελών με τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση» με κατάλληλη τροποποίηση ορισμένων ρυθμίσεων στην υπό κατάργηση οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.¹²⁸ Στην πραγματικότητα, παρατηρείται μια ευρεία συμπλοκή με το περιεχόμενο του Κανονισμού διαλογής, δεδομένου ότι όπως ήδη επισημάνθηκε και οι αιτούντες διεθνή προστασία θα υπόκεινται σε διαδικασίες διαλογής στα εξωτερικά σύνορα. Σε κάθε περίπτωση, παρά την προσδοκία για έμπρακτη θέσπιση κοινών διαδικασιών ανεξαρτήτως της χώρας υποβολής του αιτήματος, εντούτοις υφίστανται ορισμένες ανακολουθίες για τις οποίες θα γίνει λόγος παρακάτω.

Την ίδια στιγμή σύμφωνα με το άρθρο 27 § 1 ανωτέρω Κανονισμού ορίζεται ότι, η καταχώριση του αιτήματος διεθνούς προστασίας πρέπει να πραγματοποιείται εντός πέντε είτε επτά ημερών από τη στιγμή της υποβολής του σε καθ' ύλην αρμόδια είτε αναρμόδια προς επεξεργασία αιτημάτων υπηρεσία, αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, ως χρόνος περαίωσης αυτών των αιτήσεων ορίζονται οι 12 εβδομάδες, αφ' ης στιγμής έλαβε χώρα η καταχώριση της αίτησης διεθνούς προστασίας, ενώ δεν παραλείπεται η σε λεκτικό τουλάχιστον επίπεδο αποτύπωση εγγυητικών διαδικασιών προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών και των οικογενειών τους.¹²⁹ Σε περίπτωση μη απάντησης της διοίκησης, συνάγεται σιωπηρή αποδοχή του αιτήματος και συνακόλουθα επιτρέπεται η είσοδος των αιτούντων στην ενδοχώρα. Αντιθέτως, σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης ενεργοποιούνται οι διαδικασίες επιστροφής.

2.3.1 Η αυτοματοποιημένη απόρριψη αιτημάτων και η προτεραιοποίηση της επιτάχυνσης.

Η θέση σε ισχύ του Κανονισμού για τις διαδικασίες προς αντικατάσταση της υφιστάμενης Οδηγίας 2013/32/ΕΕ¹³⁰ επιχειρεί να δημιουργήσει τις συνθήκες για μια

¹²⁸ Regulation (EU) 2024/1348 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a common procedure for international protection in the Union and repealing Directive 2013/32/EU. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401348, αιτιολογική σκέψη υπ. αριθμ. 1.

¹²⁹ Ibid, άρθρο 54 § 2.

¹³⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 79 § 3 Κανονισμού (ΕΕ) 1348/2024 ορίζεται ότι «Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στη διαδικασία χορήγησης καθεστώτος διεθνούς προστασίας σε σχέση με αιτήσεις που

ενοποιημένη διαχείριση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας σε επίπεδο Ε.Ε, δίχως την παροχή δυνατότητας μετατόπισης των κ-μ από το κέντρο των ρυθμίσεων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκτεταμένη πρόβλεψη εφαρμογής των συνοριακών διαδικασιών, κάποιες φορές μάλιστα υποχρεωτικά¹³¹, προς αποσαφήνιση με ταχείς ρυθμούς του παραδεκτού ή/και της βασιμότητας των αιτήσεων των υπηκόων τρίτων χωρών. Πρακτικά αυτό συνεπάγεται ότι σε περίπτωση που το αίτημα του ατόμου, κατόπιν ολοκλήρωσης της διαδικασίας διαλογής και υπαγωγής του στις συνοριακές διαδικασίες (όταν κρίνεται απαραίτητο), κριθεί προδήλως αβάσιμο είτε απαράδεκτο¹³², θα ενεργοποιείται ο μηχανισμός επιστροφής του, χωρίς την πραγματοποίηση εισόδου στη χώρα καθ' όλο το επίμαχο χρονικό διάστημα.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η πρόβλεψη ρητής και σιωπηρής ανάκλησης των αιτήσεων, με την περίπτωση της τελευταίας να παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις άρνησης συνεργασίας του ατόμου με τις αρμόδιες αρχές, αναιτιολόγητης μη υποβολής αίτησης & μη παράστασης σε συνέντευξη άνευ προβολής σοβαρού λόγου, οι αιτήσεις θα λογίζονται ως σιωπηρώς ανακληθείσες.¹³³ Ωστόσο, ένας τέτοιος διοικητικός και γραφειοκρατικός τρόπος διαχείρισης & άρνησης αιτήσεων έρχεται σε αντίθεση με τις προβλέψεις της Σύμβασης της Γενεύης, στο βαθμό που η απόφαση δεν εμβαθύνει στη διαπίστωση ή μη υπαρκτού κινδύνου δίωξης στη χώρα προέλευσης, αλλά ερείδεται σε αδιάφορες και ανίσχυρες δικαιολογητικές βάσεις.¹³⁴ Ομοίως, αν και στο άρθρο 8 § 2 εδάφιο γ' σε συνδυασμό με το άρθρο 15 επ. καταγράφονται δικλείδες ασφαλείας υπέρ της νομικής συνδρομής των αιτούντων κατά τη στιγμή κατάθεσης της αίτησης, εντούτοις η διατύπωση των άρθρων καταλείπουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στο κράτος-μέλος

κατατίθενται από τις 12 Ιουνίου 2026. Οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας που κατατίθενται πριν από την ημερομηνία αυτή διέπονται από την οδηγία 2013/32/ΕΕ».

¹³¹ Πρβλ. ό.π., άρθρο 45.

¹³² Πρβλ. υποσημείωση 128, άρθρο 38.

¹³³ Πρβλ. υποσημείωση 128, άρθρο 41.

¹³⁴ Άρθρο των Chetail, V., & Vallandro do Valle, M. F. (2024, May 23). *The Asylum Procedure Regulation and the erosion of refugee's rights*. *EU Migration Law and Policy Blog*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-asylum-procedure-regulation-and-the-erosion-of-refugees-rights/?print=print>

αναφορικά με τον προσδιορισμό του τρόπου πληροφόρησης των ατόμων για τα δικαιώματά τους.¹³⁵

2.3.2 Η ενσωμάτωση των συνοριακών διαδικασιών στο σύστημα ασύλου.

Μολονότι ο Κανονισμός προβαίνει στη διάκριση μεταξύ υποχρεωτικών¹³⁶ και μη λόγων υπαγωγής στις συνοριακές διαδικασίες, η ασαφής οριοθέτηση των εννοιών σε συνδυασμό με τα μεγάλα περιθώρια ευελιξίας που αφήνονται στα κράτη-μέλη, δημιουργεί τις βάσεις για την αυτοματοποιημένη διευθέτηση των περισσότερων αιτημάτων, με σκοπό την επιτάχυνση των διαδικασιών.¹³⁷ Το νομικό πλαίσιο «μη εισόδου», όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 43 § 2 του Κανονισμού, διευκολύνει την επιβολή περιορισμών στην ελευθερία κίνησης των αιτούντων. Η παραδεδομένη τάση των κρατών για ταχύτερες διαδικασίες, εφόσον συνδυάζεται με απουσία τήρησης των αρχών της αναλογικότητας και αναγκαιότητας, εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει στην παραβίαση των άρθρων 5 της ΕΣΔΑ και 6 του ΧΘΔΕΕ.¹³⁸

Προς επίρρωση των ανωτέρω, στην υπ. αριθμ. αιτιολογική σκέψη 60 ως άνω Κανονισμού αποτυπώνεται η κατηγοριοποίηση των περιπτώσεων αιτούντων ασύλου, που επισύρουν την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας στα εξωτερικά σύνορα. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι:

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβαίνουν σε εκτίμηση των αιτήσεων στο πλαίσιο διαδικασίας στα σύνορα όταν ο αιτών συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, όταν ο αιτών, αφού του παρασχεθεί η πλήρης δυνατότητα να δώσει πειστικές εξηγήσεις, θεωρείται ότι σκοπίμως παραπλάνησε τις αρχές με την υποβολή ψευδών πληροφοριών ή εγγράφων ή με την απόκρυψη σχετικών πληροφοριών ή εγγράφων όσον αφορά την ταυτότητα ή την ιθαγένειά του, στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην απόφαση, και όταν είναι πιθανό η αίτηση να είναι

¹³⁵ Ενδεικτικά, υποσημείωση 128, άρθρο 15 § 3 όπου ρητά αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη «μπορούν να προβλέπουν δωρεάν νομική συνδρομή», ενώ στο άρθρο 17 § 2 τίθενται περιορισμοί του δικαιώματος.

¹³⁶ Πρβλ. υποσημείωση 128, άρθρο 42 γ, στ, ι (παραπειστικές δηλώσεις, κίνδυνος για τη δημόσια τάξη και εθνική ασφάλεια, προηγούμενη διαμονή σε χώρα με ποσοστά αναγνώρισης κάτω του 20% αντίστοιχα). Ουσιαστικά, η ratio της ρύθμισης έγκειται στο γεγονός ότι τέτοιες αιτήσεις συγκεντρώνουν μεγαλύτερες πιθανότητες απόρριψης, συνεπώς θα πρέπει να εξετάζονται ταχύτερα.

¹³⁷ Άρθρο των Chetail, V., & Vallandro do Valle, M. F. (2024, May 23). *The Asylum Procedure Regulation and the erosion of refugee's rights*, ό.π., υποσημείωση 134. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-asylum-procedure-regulation-and-the-erosion-of-refugees-rights/?print=print>

¹³⁸ Apatzidou, V. (2025). Bordering asylum: Examining the EU's border procedures under the Asylum Procedures Regulation (EU) 2024/1348. *International Journal of Refugee Law*, 37(2), σελ. 216-217.

αβάσιμη επειδή ο αιτών έχει ιθαγένεια για την οποία το ποσοστό των αποφάσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας είναι 20% ή χαμηλότερο του συνολικού αριθμού των αποφάσεων για την εν λόγω τρίτη χώρα.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει με ενάργεια ότι, η υποβολή των ατόμων στις συγκεκριμένες διαδικασίες και η επακόλουθη μη απόλαυση των πλεονεκτημάτων της τακτικής διαδικασίας, επαφίεται στις αρμόδιες κρατικές αρχές και στην εξ' αυτών ερμηνεία εννοιών με αρνητικό σημασιολογικό πρόσημο και ασαφές περιεχόμενο. Σε αυτό το πλαίσιο, έννοιες όπως απειλή κατά της δημόσιας τάξης και της εθνικής ασφάλειας, γίνονται οδηγός για την περιστολή των δικαιωμάτων αυτών των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, τη στιγμή μάλιστα που αρκετές μελέτες έχουν καταδείξει τη σύνδεση μεταξύ εκτίμησης απειλής, υπαρκτής ή μη, και διαμόρφωσης προκαταλήψεων εις βάρος των προαναφερθέντων ατόμων,¹³⁹ ανοίγοντας την κερκόπορτα αυθαίρετης και καταχρηστικής εφαρμογής αυτής της διάταξης, συνεπαγόμενης παραβίαση των δικαιωμάτων πρόσβασης στο άσυλο και προσβολή της αρχής μη διάκρισης.

Επιπρόσθετα, το ποσοτικό κριτήριο του 20%, ως θεμελιώδες στοιχείο περιαγωγής των ατόμων στη σωστή διαδικασία σε συνδυασμό με την εισαγωγή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας (καταγωγής/διέλευσης) εμφανίζονται ιδιαίτερα προβληματικά, καθώς καταστρατηγείται κατ' αυτόν τον τρόπο η αρχή της κατά περίπτωση εξατομικευμένης εξέτασης των αιτημάτων ασύλου, σύμφωνα με το άρθρο 18 ΧΘΔΕΕ. Την ίδια στιγμή η σύνδεση της απόφασης απαραδέκτου και της συναφούς διαδικασίας επιστροφής με την αμφιλεγόμενη έννοια ασφαλούς τρίτης χώρας δημιουργεί ευρείς προβληματισμούς, αναφορικά με την ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων των προσφύγων.¹⁴⁰ Ουσιαστικά, η προσθήκη του ανωτέρω κριτηρίου επεκτείνει το πεδίο των περιπτώσεων κατ' ουσίαν άρνησης εξέτασης αιτημάτων ασύλου και προώθησης των διαδικασιών επιστροφής, επί τη βάση καταρτισθέντων ενωσιακών καταλόγων, εχόντων σημείων αναφοράς την εθνικότητα των υποκειμένων

¹³⁹ Kasic, A., Andreassi, S., Cordella, B., De Dominicis, S., Gennaro, A., Iuso, S., Kerusauskaite, S., Mannarini, T., Reho, M., Rocchi, G., Rochira, A., Signore, F., & Salvatore, S. (2023). *Perceiving Migrants as a Threat: The Role of the Estimated Number of Migrants and Symbolic Universes*. *Genealogy*, 7(4), 99. Σελ. 1-4. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.3390/genealogy7040099>

¹⁴⁰ Πράγματι, η ευρεία αποτύπωση του ορισμού της ασφαλούς χώρας στο άρθρο 59 Κανονισμού Διαδικασιών, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο επιστροφής του ατόμου, ακόμα και σε μη συμβαλλόμενη με τη Σύμβαση της Γενεύης χώρα.

και την πορεία του μεταναστευτικού/προσφυγικού ταξιδιού τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, η εξέταση των αιτημάτων αποστερείται του αυτοτελούς χαρακτήρα τους, συμβάλλοντας στη δημιουργία μαχητού τεκμηρίου εις βάρος του αιτούντος, προς ανταπόδειξη της ύπαρξης συνθηκών ανασφάλειας στη χώρα καταγωγής/διέλευσης.

¹⁴¹ Ομοίως, η επέκταση της συνοριακής διαδικασίας και στην περίπτωση των αιτούντων ασύλου διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του πλασματικού χώρου προ-εισόδου, ανεξαρτήτως ύπαρξης στοιχείων ευαλωτότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 43 ως άνω Κανονισμού η συνοριακή διαδικασία κατά την εξέταση αιτήσεων ασύλου, δεν περιορίζεται μόνον σε εκείνες που υποβάλλονται στα εξωτερικά σύνορα (εδάφιο α'), αλλά ρυθμίζει και αιτήσεις κατόπιν σύλληψης για παράνομη διέλευση αυτών (συμπεριλαμβανομένης και της ενδοχώρας, εδάφιο β') και απόβασης μετά από επιχείρηση έρευνας διάσωσης. Όπως και στην περίπτωση του Κανονισμού διαλογής έτσι και ενταύθα συντηρείται εκκρεμής μια διαδικασία, η οποία τύποις σέβεται το διεθνές νομικό πλαίσιο και το ενωσιακό κεκτημένο (μέσω της μη απόρριψης του αιτήματος), αλλά κατ' ουσίαν τοποθετεί προσκόμματα και περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων του ατόμου.¹⁴²

Θλιβερό απότοκο της εκτεταμένης εφαρμογής των συνοριακών διαδικασιών θα αποτελέσει φυσικά και η διαμόρφωση ενός σκληνού *de facto* κρατήσεων των ατόμων με αποδυναμωμένες διαδικαστικές εγγυήσεις. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με την υπ. αριθμ. 68 αιτιολογική σκέψη διαλαμβανόμενου Κανονισμού καθορίζεται ως απώτατο χρονικό πλαίσιο εξέτασης των αιτημάτων οι 12 εβδομάδες με δυνατότητα παρέκτασης της σχετικής προθεσμίας για 4 επιπλέον εβδομάδες,¹⁴³ σε περίπτωση μετεγκατάστασης του ατόμου σε κ-μ που εφαρμόζει τις συνοριακές διαδικασίες. Με δεδομένο ότι, στον πυρήνα των συνοριακών διαδικασιών ευρίσκεται η έννοια της ταχείας περάτωσης, γίνεται κατανοητό ότι σε τέτοιες πιεστικές χρονικές προθεσμίες,

¹⁴¹ Άρθρο της Κοψίδη, Ε. (2024) *Κανονικοποίηση της διαδικασίας συνόρων και «ευέλικτη» αλληλεγγύη: Το Νέο Σύμφωνο Μετανάστευσης και Ασύλου ως νομιμοποίηση ενός πολιτικού συμβιβασμού*. Ανακτήθηκε

<https://nomarchia.gr/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C/>

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401348

το δικαίωμα στο άσυλο θίγεται (άρθρο 18 ΧΘΔΕΕ), καθόσον η προετοιμασία του αιτούντος και η συγκέντρωση τυχόν αποδεικτικών μέσων καθίστανται δυσχερείς¹⁴⁴, με τον κίνδυνο λήψης εσφαλμένων απορριπτικών αποφάσεων και επαναπροωθήσεων να μεγεθύνεται.¹⁴⁵

Ουσιαστικά, η περίοδος διαβούλευσης επί του αιτήματος, καθώς και το χρονικό διάστημα περαίωσης των διαδικασιών επιστροφής του ατόμου σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, προϋποθέτουν το φυσικό του περιορισμό σε ειδικές δομές. Η περιοριστική αυτή συνθήκη σε συνδυασμό με τη δυσκολία εύρεσης κοινού τόπου με τις φερόμενες ως χώρες καταγωγής/διέλευσης πολλών αιτούντων άσυλο, δημιουργούν ένα ασφυκτικό πλαίσιο ασαφούς περιορισμού της ελευθερίας κίνησης του ατόμου επ' αόριστον.

2.3.3 Διαδικαστικές εγγυήσεις υπό αμφισβήτηση.

Αρχικά, αν και η κατοχύρωση της υποχρέωσης παροχής πληροφοριών προς επιθυμούντες την υποβολή αιτήματος από τις αρμόδιες αρχές του άρθρου 4 ως άνω Κανονισμού κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, η διασφάλιση των διαδικαστικών εγγυήσεων ήδη πάσχει αφ' ης στιγμής στο άρθρο 8 § 2 γίνεται λόγος για ενημέρωση σε «γλώσσα την οποία καταλαβαίνουν ή ευλόγως αναμένεται να καταλαβαίνουν». Η διατύπωση αυτή εγείρει φόβους εθνικών παρεκκλίσεων από την καταβολή της μέγιστης προσπάθειας διευκόλυνσης της πρόσβασης των ατόμων στις διαδικασίες ασύλου.¹⁴⁶ Την ίδια στιγμή, προβληματική χαρακτηρίζεται και η ρύθμιση του άρθρου 54 § 2 εν λόγω Κανονισμού, σχετικά με την υποδοχή και τη διαβίωση οικογενειών κατά τις επιταχυντικές διαδικασίες των αιτούντων άσυλο στα σύνορα, δεδομένου ότι η προστασία της οικογένειας και των δικαιωμάτων του παιδιού συνδέονται με την επαρκή ικανότητα του κράτους υποδοχής (άρθρο 47).

Προβληματικές κρίνονται και οι ρυθμίσεις των άρθρων 16 και 17 του Κανονισμού, υπό το μεγεθυντικό φακό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ειδικότερα, η

¹⁴⁴ Chetail, V., & Vallandro do Valle, M. F., ό.π.

¹⁴⁵ Apatzidou, V. (2025). *Bordering asylum*, ό.π., σελ. 215.

¹⁴⁶ ECRE (2024), Information Note on Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast). Ανακτήθηκε <https://ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/ECRE-Information-Note-on-the-Asylum-Procedures-Directive-recast-December-2014.pdf>, σελ. 17-18.

ουσιαστική νομική συνδρομή διασφαλίζεται μόνον κατά το στάδιο της προσφυγής, ενώ κατά τα αρχικά στάδια υποβολής/καταχώρισης/κατάθεσης περιορίζεται μόνον σε υπηρεσίες νομικής συμβουλευτικής.¹⁴⁷ Αλλά ακόμα και στο στάδιο της προσφυγής κατά άρθρο 68, η εξαιρετικά σύντομη προθεσμία των πέντε ημερών σε συνδυασμό με την απουσία αυτοδίκαιου ανασταλτικού αποτελέσματος, συνεπάγεται τον κίνδυνο άμεσης επιστροφής του ατόμου, εγείροντας ζητήματα συμβατότητας με τα άρθρα 13 της ΕΣΔΑ και 47 ΧΘΔΕΕ.¹⁴⁸

2.3.4 Νομολογική Αποτύπωση: Η υπόθεση *W.A and Others v. Italy*.

Η εν γένει επισφάλεια εις βάρος της έννομης προστασίας των προσφύγων επιβεβαιώθηκε και από την πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) στην υπόθεση *W.A and Others v. Italy*¹⁴⁹, η οποία αφορούσε την περίπτωση προσφυγής Σουδανού πρόσφυγα κατά της Ιταλίας για παραβίαση της αρχής μη επαναπροώθησης (*non – refoulement*) κατά παράβαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Στην υπόθεση αυτή, ο W.A αφού διασώθηκε στις ιταλικές ακτές οδηγήθηκε σε αστυνομικό τμήμα, όπου κρατήθηκε για πέντε ημέρες, μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών διαλογής & ταυτοποίησης. Εν προκειμένω, ανωτέρω πρόσφυγας μολονότι εξέφρασε το φόβο δίωξης κατά τη διάρκεια της συνέντευξης στη μητρική του γλώσσα, αρνήθηκε την υποβολή αιτήματος διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με την ιταλική αστυνομία¹⁵⁰, ενώ υπέγραψε περί αυτού και σχετική δήλωση στη μητρική του γλώσσα (*foglio notizie*). Από την πλευρά του, ο Σουδανός υπήκοος κατέστησε σαφές ότι καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης εξέφραζε το φόβο δίωξης, πλην όμως δεν ενημερώθηκε για το δικαίωμα του προς υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας. Εν τέλει, η ιταλική

¹⁴⁷ Έτσι πέρα από το χρονικό και γεωγραφικό περιορισμό, που καθιστά συχνά ανέφικτη τη νομική εκπροσώπηση, ο Κανονισμός δεν επιτρέπει την σε πρώτο βαθμό νομική αρωγή, αναλυόμενη σε προετοιμασία και υποστήριξη των ατόμων κατά τις συνεντεύξεις και την υποβολή νομικών εγγράφων τους. Αρατζίδου, V. (2025). *Bordering asylum*, ό.π., σελ. 215.

¹⁴⁸ Πρβλ όμως και νομολογιακά δεδομένα της Court of Justice of the European Union (2011, July 28). *Brahim Samba Diouf v Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration* (Case C-69/10). EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0069>, η οποία στην παράγραφο 66 επισημαίνει την ανάγκη ουσιαστικής επάρκειας προθεσμίας, για τους σκοπούς της αποτελεσματικής προσφυγής.

¹⁴⁹ European Court of Human Rights, Case of *W.A and Others v. Italy*, (Application no. 18787/17), (02/2024). Ανακτήθηκε [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-228835%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-228835%22]})

¹⁵⁰ Ibid, σημείο 55.

δικαιοσύνη επικύρωσε την απέλασή του χωρίς να γίνει εξατομικευμένη εξέταση της ουσίας της υπόθεσής του, λόγω της απουσίας σχετικής αίτησης και ύπαρξης συναφούς μνημονίου συνεργασίας μεταξύ Ιταλίας-Σουδάν.

Από την πλευρά του το ΕΔΔΑ συμφώνησε με την απόφαση της ιταλικής δικαιοσύνης περί μη παραβίασης της αρχής μη επαναπροώθησης¹⁵¹. Ειδικότερα, το Δικαστήριο απαίτησε τη ρητή δήλωση επιθυμίας παροχής διεθνούς προστασίας για την ενεργοποίηση των διαδικαστικών εγγυήσεων του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, τη στιγμή μάλιστα που η ευρωπαϊκή νομοθεσία παρέχει ευελιξία με την διάκριση μεταξύ υποβολής-κατάθεσης. Παρά το γεγονός ότι και μόνον η απλή έκφραση φόβου δίωξης με οποιονδήποτε τρόπο θα έπρεπε να οδηγεί στην προστασία του άρθρου 3 ΕΣΔΑ και να μην υφίσταται απαίτηση γνώσεων εκ μέρους του ατόμου του διαφορετικού νομικού πολιτισμού κάθε χώρας φιλοξενίας, εντούτοις προρρηθείσα θεώρηση καταδεικνύει την υποχωρητικότητα του ΕΔΔΑ έναντι των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία έχουν και την εγγύτερη πρόσβαση στα πραγματικά περιστατικά. Η υποχωρητική αυτή τάση δύναται να αγγίζει όχι μόνον θέματα ουσίας, αλλά ως αναδείχθηκε παραπάνω και ζητήματα διαδικαστικής φύσεως.¹⁵² Καθίσταται λοιπόν σαφής η ευάλωτη θέση των προσφύγων, οι οποίοι καλούνται να αντιπαλέψουν περίπλοκες νομικές έννοιες, καθώς και η ενίσχυση της τρωτότητάς τους απέναντι σε ένα δαιδαλώδες νομικό σύστημα, ως αυτό έρχεται να εμπεδωθεί μέσα και από τις ρυθμίσεις του Νέου Συμφώνου.

2.3.5 Συμπεράσματα.

Συνολικά, η υπαγωγή των ατόμων σε αυτοματοποιημένες διαδικασίες, όπου το ατομικό στοιχείο συχνά παραγνωρίζεται και οι διοικητικές αποφάσεις λαμβάνονται επί τη βάσει αόριστων νομικών εννοιών, συσκοτίζουν το ζήτημα σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων του ανθρώπου, καταλείποντας ευρεία περιθώρια παραβίασής τους. Αναμφίβολα, η άκριτη επέκταση των διαδικασιών στα

¹⁵¹ Ibid, σημεία 98 και 92, όπου σημειώθηκε ότι «Unlike in the case of A.E. and Others v. Italy, the declaration was written in both Italian and Arabic, and there is nothing in the case file to indicate that the first applicant's level of literacy was such that he might not have understood the content of the declaration».

¹⁵² Άρθρο του Ramos RJ.(2024) *W.A. and Others v. Italy: Is a cry for help not enough to trigger non-refoulement?*, *Strasbourg Observers*. Ανακτήθηκε <https://strasbourgobservers.com/2024/03/05/w-a-and-others-v-italy-is-a-cry-for-help-not-enough-to-trigger-non-refoulement/>

σύνορα και στην περίπτωση αιτούντων διεθνή προστασία, η ευρεία χρήση λόγων απαραδέκτου των αιτημάτων σε συνδυασμό με τη θεσμοθέτηση de facto κράτησης και ακολούθως η πρόβλεψη διαδικασιών επιστροφής, δημιουργούν μια εικόνα νομικής υπεροπλίας των κρατών-μελών προς μαζική απόρριψη σχετικών αιτημάτων, η οποία μένει να φανεί στην πράξη αν οδηγήσει σε καταχρηστική άρνηση παροχής ανθρωπιστικής αρωγής. Σε κάθε περίπτωση, το μέλλον φαντάζει δυστοπικό.

2.4 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, διαχείριση ασύλου και της μετανάστευσης: υπαρκτή ή ala carte αλληλεγγύη;

Η βασική τομή που επιχειρεί να φέρει ο ως άνω Κανονισμός, τροποποιώντας την καθεστηκυία τάξη του καταργούμενου Κανονισμού Δουβλίνου III (604/2013), τιτλοποιείται στην ουσιαστική αναμόρφωση του μηχανισμού αλληλεγγύης. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι, η έννοια της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών δεν συνίσταται στη διακριτική ευχέρεια εκδήλωσης πράξεων αβροφροσύνης μεταξύ των, αλλά αντίθετα προστατεύεται νομοθετικά στο άρθρο 80 ΣΛΕΕ μέσω της πρόβλεψης περί δίκαιης και ισόρροπης κατανομής βαρών.¹⁵³ Ως εκ τούτου, η ratio της ρύθμισης ανακύπτει εκ του γεγονότος ότι δεν αποτελούν τα σύνορα όλων των κ-μ ταυτοχρόνως και σύνορα του ενιαίου χώρου Σένγκεν. Κατά συνέπεια, ορισμένα μόνον κ-μ γίνονται δέκτες μεγαλύτερων πιέσεων από άλλα και ως εκ τούτου απαιτείται η υποστήριξή τους.

Ωστόσο, η διατήρηση του δομικού στοιχείου/κριτηρίου της αρμοδιότητας της χώρας πρώτης εισόδου, είναι δηλωτική της κατακερματισμένης ευρωπαϊκής ενότητας και των ριζικών & δυσεπίλυτων διαφωνιών μεταξύ των χωρών της κεντροανατολικής Ευρώπης και εκείνων του μεσογειακού νότου.¹⁵⁴ Μάλιστα, το γεγονός και μόνον ότι το κέντρο βάρους της έννοιας της αλληλεγγύης συνίσταται στην ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των κ-μ ως διαχειριστικών φορέων των

¹⁵³ Σχετικά άρθρο 80 ΣΛΕΕ, Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/migration-and-asylum.html>

¹⁵⁴ Polish Presidency of the Visegrad Group. (2020, December 18). *The New Pact on Migration and Asylum – a common position of V4 countries, Estonia and Slovenia*. Gov.pl. Ανακτήθηκε <https://www.gov.pl/web/V4presidency/the-new-pact-on-migration-and-asylum---a-common-position-of-v4-countries-estonia-and-slovenia>

μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών και όχι στην επίδειξη αλληλεγγύης προς τους «πραγματικούς» αποδέκτες της, ήτοι τους πρόσφυγες και μετανάστες, συμβάλλει στην ενίσχυση της πεποίθησης πως πρόκειται για ένα ρητορικό πυροτέχνημα χαμηλής πρακτικής εμβέλειας, ασύμβατο προς την ανθρωπιστική ρητορική.

Στον πυρήνα της νέας νομοθετικής πρωτοβουλίας προς αναδιάρθρωση του υφιστάμενου αποτυχημένου σχήματος βρίσκεται το άρθρο 12 § 2 ανωτέρω Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο η αντανάκλαση της αλληλεγγύης των κρατών μελών λαμβάνει χώρα είτε με την αποδοχή στην επικράτειά τους μετεγκατασταθέντων ατόμων από έτερο κ-μ που υφίσταται μεταναστευτικές πιέσεις και την συνακόλουθη εξέταση των αιτημάτων τους είτε με την παροχή οικονομικών εγγυήσεων. Μάλιστα, ο Κανονισμός υπεισέρχεται και σε τεχνικές λεπτομέρειες, δεδομένου ότι συνδέει την ποσοτικοποίηση της αλληλεγγύης με την ετησίως παραγόμενη Έκθεση της Επιτροπής για το άσυλο, την υποδοχή και τη μετανάστευση.¹⁵⁵ Παράλληλα, υφίσταται πρόβλεψη προς αποτροπή των δευτερογενών μετακινήσεων υπό τη μορφή περιορισμού των περιθωρίων μετατόπισης της ευθύνης εξέτασης των αιτημάτων, προς αποφυγή φαινομένων άγρας διεθνούς προστασίας σε συγκεκριμένες χώρες. Ακριβώς, αυτή η επέκταση των διαδικασιών επανεισδοχής και προς τους αιτούντες άσυλο, αναμένεται να περιορίσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας τους, τη στιγμή που η πρόβλεψη κυρώσεων για τους δευτερογενώς μετακινούμενους με την αποστέρηση των συνθηκών υποδοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18, φαίνεται να λειτουργεί παρακωλυτικά προς το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1 ΧΘΔΕΕ).¹⁵⁶ Τα σοβαρότερα, ωστόσο, ζητήματα συμβατότητας με τα άρθρα 13 ΕΣΔΑ και 47 ΧΘΔΕΕ θέτει το άρθρο 43, με τη δραστική

¹⁵⁵ Regulation (EU) 2024/1351 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on asylum and migration management, amending Regulations (EU) 2021/1147 and (EU) 2021/1060 and repealing Regulation (EU) No 604/2013, άρθρα 9 και 12 § 2, όπου η «εξαργύρωση» της αλληλεγγύης προϋποθέτει τουλάχιστον 30000 μετεγκαταστάσεις είτε την παροχή οικονομικής συνεισφοράς ύψους 600 εκατομμυρίων ευρώ. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401351

¹⁵⁶ Maiani, F. (2024, June 18). *Responsibility-determination under the new Asylum and Migration Management Regulation: plus ça change...* EU Immigration and Asylum Law and Policy Blog. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/responsibility-determination-under-the-new-asylum-and-migration-management-regulation-plus-ca-change/>

περιστολή του δικαιώματος προσφυγής κατά των αποφάσεων μεταφοράς, τόσο χρονικά όσο και σε εύρος νομιμοποιητικών λόγων.¹⁵⁷

Δυστυχώς, ωστόσο, και παρά την ευκαιρία που προσέφερε η αναμόρφωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, επαληθεύεται εκ νέου το γεγονός ότι η εκδήλωση της έννοιας της αλληλεγγύης στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά φενάκη. Από τη μία πλευρά, ο ευέλικτος και εναλλακτικός χαρακτήρας του μηχανισμού, δημιουργεί δικλείδες ασφαλείας για τα εύρωστα οικονομικά κράτη¹⁵⁸, ενώ από την άλλη η αξία της ανθρώπινης ζωής τιμολογείται στα 20000 ευρώ¹⁵⁹, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη διαιώνιση των συνθηκών υποδοχής των προσφύγων και των μεταναστών και την προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους γενικότερα. Ουσιαστικά, για ακόμη μία φορά φαίνεται να κανονικοποιείται η διιστάμενη εκδήλωση αλληλεγγύης και η δυνατότητα εκχρηματισμού ως εναλλακτικού μέσου ικανοποίησής της εις βάρος της δικαιότερης και πιο ισοβαρούς επιλογής της μετεγκατάστασης, επιδεινώνοντας έμμεσα κατά αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

2.5 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1359 για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου

Η επίσημη απάντηση της Ε.Ε απέναντι σε φαινόμενα μαζικών εισροών εκούσια ή ακούσια εκτοπισθέντων, όπως συνέβη στην κρίση του 2015-2016, η οποία κατέδειξε αναφανδόν την ευρωπαϊκή ανετοιμότητα και τη σπασμωδική αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων, ήρθε μέσα από την ψήφιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359. Το προαναφερθέν νομοθετικό εργαλείο ήρθε να συμπληρώσει το κοινοτικό κεκτημένο που διέτρεχε η Οδηγία 2001/55/ΕΚ για την παροχή καθεστώτος

¹⁵⁷ Ibid. Προβληματική η μη συμπερίληψη δυνατότητας επίκλησης του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή, που τίγεται άμεσα σε περιπτώσεις αποφάσεων μεταφοράς, παρά μόνον του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

¹⁵⁸ Neidhardt A.H., (2024), «*Navigating the New Pact on Migration and Asylum in the Shadow of Non-Europe*», Discussion paper, European Migration and Diversity Programme, σ. 5. Οι εναλλακτικοί τρόποι έμπρακτης αλληλεγγύης μπορούν να λάβουν τη μορφή παροχής οικονομικών πόρων για την αναβάθμιση των εθνικών υποδομών υποδοχής και φιλοξενίας ατόμων, καθώς και χρηματοδότησης, στα πρότυπα της εξωτερικοποίησης, τρίτων γειτνιάζουσων και μη χωρών, προς συγκράτηση των εκεί μεταναστευτικών πληθυσμών.

¹⁵⁹ Bachman B., (2025). *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, ό.π., σελ. 222-223 Ανακτήθηκε https://repository.uclawsf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1900&context=hastings_international_comparative_law_review

προσωρινής προστασίας, η οποία ως μοναδικός μέχρι πρότινος έκτακτος μηχανισμός, ενεργοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2022 με αφορμή την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.¹⁶⁰

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των άρθρων 2-5 εν λόγω Κανονισμού, προκειμένου να ενεργοποιηθεί η λήψη έκτακτων μέτρων προς αντιμετώπιση μιας κατάστασης κρίσης¹⁶¹, απαιτείται μια διαδοχική τριφασική διαδικασία. Συγκεκριμένα, σε πρώτο επίπεδο προηγείται η εκτιμώμενη κρίση του κ-μ για την ύπαρξη κατάστασης κρίσης και εν συνεχεία η υποβολή αιτιολογημένου αιτήματος προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η γραπτή υποβολή εκ μέρους του κ-μ θα πρέπει να αναλύεται στην ακριβή περιγραφή της κατάστασης, τη δικαιολόγηση των προτεινόμενων μέτρων για την αντιμετώπιση των απρόβλεπτων συνθηκών και στην παροχή ενημέρωσης για τα ήδη ληφθέντα μέτρα.¹⁶² Εν συνεχεία, έργο της Επιτροπής συνιστά η αξιολόγηση εν λόγω αιτήματος και η επιλογή των πλέον κατάλληλων μέτρων του Κανονισμού, ήτοι παρέκκλιση, υπαγωγή σε ταχεία διαδικασία είτε υιοθέτηση μέτρων αλληλεγγύης προς υποστήριξη του κ-μ.¹⁶³ Σε θετική περίπτωση, η τρίτη φάση ενεργοποιείται με την ενεργοποίηση του Συμβουλίου, το οποίο εντός χρονικού διαστήματος δύο εβδομάδων, αναλαμβάνει την απόρριψη είτε την έγκριση της πρότασης της Επιτροπής. Συνολικό αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας συνιστά η έκδοση εκτελεστικής Απόφασης από το Συμβούλιο, με περιεχόμενο τις επιτρεπόμενες παρεκκλίσεις και τα τελικώς επιλεγέντα μέτρα αλληλεγγύης.¹⁶⁴ Τέλος, επισημαίνεται

¹⁶⁰ Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj/eng

¹⁶¹ Στο άρθρο 1 § 4 δίνεται διαζευκτικά ο ορισμός της κατάστασης κρίσης ως εξής: α) «μία εξαιρετική κατάσταση μαζικών αφίξεων υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών σε κράτος μέλος από ξηράς, θαλάσσης ή αέρος, συμπεριλαμβανομένων προσώπων τα οποία αποβιβάζονται έπειτα από επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης, που είναι τέτοιας κλίμακας και φύσης, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, του πληθυσμού, του ΑΕΠ και των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων του κράτους μέλους, όπως η έκταση του εδάφους, ώστε να καθιστά μη λειτουργικό το καλά προετοιμασμένο σύστημα ασύλου, υποδοχής, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών της παιδικής προστασίας, ή επιστροφής του κράτους μέλους — συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών από μία κατάσταση σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο— σε βαθμό που θα μπορούσαν να προκληθούν σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου ή β) μια κατάσταση εργαλειοποίησης. Όπ, υποσημείωση 9 περί Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359.

¹⁶² Ibid, σε άρθρο 2 και αιτιολογική σκέψη 21. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401359

¹⁶³ Ibid, άρθρο 3 § 1.

¹⁶⁴ Ibid, άρθρο 4 § 3.

ότι σύμφωνα με το άρθρο 4 § 4 εν λόγω Κανονισμού μεταξύ των δυνητικά επιτρεπόμενων παρεκκλίσεων συμπεριλαμβάνεται και η υποβολή αιτούντων διεθνούς προστασίας στις συνοριακές διαδικασίες.

Συνολικά, με την γραμματική ερμηνεία του Κανονισμού γίνεται αντιληπτή μια προσπάθεια συγκερασμού ετερόκλητων κατευθύνσεων. Από τη μία πλευρά εκείνη της διεκπεραίωσης άμεσων και κατεπείγουσών αναγκών και από την άλλη εκείνη της προστασίας των δικαιωμάτων ατόμων ευρισκόμενων σε ευάλωτη θέση, όπως οι ανήλικοι και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Χαρακτηριστική σημειολογικά είναι η ρύθμιση του άρθρου 10 § 2 εν λόγω Κανονισμού, με αντικείμενο την προτεραιοποίηση αιτήσεων ατόμων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων υποδοχής, ενώ το αυτό συμβαίνει και στο άρθρο 10 § 5, όπου διασαφηνίζεται ότι η απόλαυση δικαιωμάτων εκκινεί από τη στιγμή υποβολής της αίτησης, με τη συμπερίληψη, μεταξύ άλλων, πλήρους πληροφόρησης για την αιτία και τη χρονική διάρκεια των παρεκκλίσεων.

2.5.1 Τυπολογία των ουσιαστικών/διαδικαστικών παρεκκλίσεων από το κοινό κεκτημένο.

Παραδεγμένα, ο κεντρικός πυρήνας των διατάξεων εν λόγω Κανονισμού συνίσταται στην εισαγωγή εξαιρέσεων από τις προβλέψεις των υπόλοιπων νομοθετικών εργαλείων του Νέου Συμφώνου. Πράγματι, με γνώμονα την ει δυνατόν βέλτιστη αντιμετώπιση έκτακτων κρίσεων ενσωματώνονται στο κοινοτικό κεκτημένο τρεις βασικές κατηγορίες παρεκκλίσεων, οι οποίες αναλύονται στη διαφοροποίηση των συνοριακών διαδικασιών, στην επέκταση των χρονικών περιθωρίων καταχώρισης των σχετικών αιτήσεων διεθνούς προστασίας και στις αποκλίσεις από το περιεχόμενο διατάξεων του Κανονισμού για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου.¹⁶⁵

Αναφορικά με τη χρονική διεύρυνση των περιθωρίων καταχώρισης αιτήσεων, η πρώτη παρέκκλιση εισάγεται με το άρθρο 10 § 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359, σύμφωνα με τον οποίο σε περιπτώσεις κρίσης, η καταχώριση αιτημάτων δύναται να

¹⁶⁵ Ineli Ciger, Meltem, (2024). *Unpacking the Crisis Regulation: A Valuable Addition to the European Legal Framework Governing Mass Influx Situations?* Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. 2024/40. Ανακτήθηκε <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4967454>, σελ. 10.

απέχει έως και τέσσερις εβδομάδες από τη στιγμή της υποβολής τους (ως όριζε το άρθρο 27 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348). Μάλιστα και προκειμένου σε κατεπείγουσες περιπτώσεις να καλυφθεί το χρονικό κενό επικοινωνίας του τριγώνου κράτους μέλους -Επιτροπής-Συμβουλίου δίνεται η δυνατότητα στο κ-μ να εφαρμόσει τέτοιου είδους παρεκκλίσεις με χρονικό ορίζοντα δέκα ημερών από την επομένη της υποβολής αιτήματος στην Επιτροπή και προ της έκδοσης της απαιτούμενης απόφασης του Συμβουλίου.¹⁶⁶

Σύμφωνα με την πρόβλεψη υπαγωγής συγκεκριμένων κατηγοριών αιτούντων διεθνή προστασία στις συνοριακές διαδικασίες¹⁶⁷, υφίσταται προθεσμία απάντησης σε αιτήματα εντός δώδεκα εβδομάδων, προθεσμία η οποία παρατείνεται κατά έξι εβδομάδες, σε περίπτωση κρίσης.¹⁶⁸ Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα ευελιξίας στο κ-μ και μη υπαγωγής ατόμων στην υποχρεωτική διαδικασία στα σύνορα, όταν τα ποσοστά αναγνώρισής τους είναι ιδιαιτέρως χαμηλά (5% υποχρεωτική υπαγωγή στα σύνορα αντί για 20%, για λόγους αποσυμφόρησης συνόρων).¹⁶⁹ Ουσιαστικά, ο Κανονισμός επιτρέπει την κράτηση και την εξέταση στην ουσία των αιτήσεων περισσότερων αιτούντων, μη επιτρέποντάς τους την είσοδο στη χώρα. Η επιβεβαίωση έρχεται μέσα από τις ρυθμίσεις των άρθρων 11 § 4 & 6 που επιτρέπουν την εξέταση αιτήσεων στα σύνορα υπηκόων τρίτων χωρών είτε ανιθαγενών με επίπεδα αναγνώρισης εντός Ε.Ε υπό του 50% και δυνατότητα πλήρους εξέτασής των στα σύνορα σε περίπτωση εργαλειοποίησης. Εξαίρεση φυσικά από την ως άνω διαχείριση εισάγεται στην περίπτωση των ανηλίκων και μελών της οικογενείας τους, καθώς και σε περιπτώσεις με στοιχεία ευαλωτότητας, τοποθετώντας κατά αυτόν τον τρόπο ένα ισχύον όριο στην ευρεία διακριτική ευχέρεια που αφήνεται στο κ-μ εν όψει της διαχείρισης «κρίσεων».¹⁷⁰

Τέλος, ο Κανονισμός παρέχει ευελιξίες αναφορικά με το καθορισμό του υπεύθυνου, προς εξέταση αιτήσεων ασύλου, κ-μ σε περιπτώσεις μαζικών αφίξεων

¹⁶⁶ Σχετικά αιτιολογική σκέψη 24 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359 και Ciger Meltem Iner, *Unpacking the Crisis Regulation*, ό.π., σελ. 10.

¹⁶⁷ Πρβλ. σχετικά Κεφάλαιο 2.3.2 του παρόντος.

¹⁶⁸ Πρβλ. υποσημείωση 9, άρθρο 11 § 1.

¹⁶⁹ Ibid, υποσημείωση 9, άρθρα 11 § 2,3.

¹⁷⁰ Ciger Meltem Iner, *Unpacking the Crisis Regulation: A Valuable Addition to the European Legal Framework Governing Mass Influx Situations*, ό.π., σελ. 11.

ατόμων στα εξωτερικά σύνορα. Ειδικότερα παρατηρούνται παρεκκλίσεις από τις συνήθεις προθεσμίες, με αποτέλεσμα να παρέχεται στο κ-μ η δυνατότητα: α) καταχώρισης δήλωσης υπευθυνότητας σχετικά με το άτομο σε τέσσερις εβδομάδες, ανταπόκρισης στο αίτημα εντός δύο μηνών και ενδεχόμενης επιστροφής του στο υπεύθυνο κ-μ εντός μηνός β) αναστολής των μετακινήσεων αιτούντων ασύλου σε κ-μ υπό κρίση για ένα έτος και έως την εθνική ομαλοποίηση και γ) δυνατότητας απαλλαγής από συμφωνίες επανεισδοχής και επανακαθορισμού του υπεύθυνου κράτους, εφόσον η κατάσταση κρίσης είναι διαρκής. Ως εκ τούτου, ο Κανονισμός παρέχει ευρύτερα χρονικά περιθώρια εφαρμογής των διαδικασιών του Κανονισμού Διαχείρισης Ασύλου και Μετανάστευσης (πρβλ. ως άνω Κεφάλαιο περί Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351), ευελιξία με τη δυνατότητα αναστολής μετακινήσεων μεταξύ αναρμόδιου-αρμόδιου κ-μ, καθώς και επανατοποθέτηση της ευθύνης, προς άμβλυνση των πιέσεων των υπερφορτωμένων κρατών.¹⁷¹

Γίνεται αντιληπτό έτσι, ότι η συγκεκριμένη νομοθετική προσπάθεια τοποθετεί για ακόμη μία φορά στο προσκήνιο τα συμφέροντα των κ-μ και την επάρκεια των διαχειριστικών τους ικανοτήτων. Παράλληλα, επιτείνει το καθεστώς αβεβαιότητας των προσφύγων συντηρεί και επαυξάνει το καθεστώς παρατεταμένης παραμονής στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης κάτω από συχνά αντίξοες συνθήκες διαβίωσης, θέτοντας τις βάσεις για πιθανές παραβιάσεις του δικαιώματος ταχείας και δίκαιης διαδικασίας ασύλου, ως προβλέπεται στα άρθρα 18 και 19 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ε.Ε. Ομοίως, η δυνατότητα επανακαθορισμού του υπεύθυνου κ-μ, ενδέχεται να οδηγήσει σε σύγχυση το ενδιαφερόμενο άτομο σχετικά με τα διαφορετικά εθνικά πρότυπα πρόσβασης στο άσυλο, διακινδυνεύοντας έτσι για μια ακόμα φορά το αίσθημα της ασφάλειας δικαίου.

2.5.2 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κ-μ υπό καθεστώς κρίσης.

Όπως συμβαίνει με το σύνολο των εξεταζόμενων νομοθετικών κειμένων του Νέου Συμφώνου έτσι και στο συγκεκριμένο Κανονισμό παρά την πρόβλεψη νομικών ρυθμίσεων εγγυητικού, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χαρακτήρα, εντούτοις οι

¹⁷¹ Σχετικά υποσημείωση 9 άρθρα 12 § 3,4 και 13.

ανησυχίες για ενδεχόμενη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων συντηρούνται. Αυτό συμβαίνει καθώς η εφαρμογή της γενικής ρήτρας παρέκκλισης από τις διεθνείς υποχρεώσεις ενός κ-μ (αρά και εκείνων που προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα) έχει εφαρμογή και σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών, όπως οι μαζικές εισροές ατόμων, υπό την αίρεση των κανόνων *ius cogens*.¹⁷² Σύμφωνα με το άρθρο 1 § 2 ως άνω Κανονισμού υφίσταται υποχρέωση συμβατότητας μεταξύ της όποιας παρέκκλισης με τις αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας, καθώς και υποχρέωση σεβασμού της Σύμβασης της Γενεύης και των λοιπών διεθνών υποχρεώσεων. Ωστόσο, η πρακτική υλοποίηση των ρυθμίσεων του (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η καθ' ύλην και κατά χρόνο επέκταση των συνοριακών διαδικασιών) ενέχει κινδύνους μακροχρόνιων κρατήσεων στα σύνορα.

Ως εκ τούτου, τίθενται υπό άμεση διακινδύνευση τα δικαιώματα της ελευθερίας και ασφάλειας (άρθρο 6 ΧΘΔΕΕ & 5 ΕΣΔΑ), της απαγόρευσης απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης (άρθρο 4 ΧΘΔΕΕ & 3 ΕΣΔΑ), ως αναγνωρίζονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε (EU Charter of Fundamental Rights) και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (European Convention of Human Rights), αντίστοιχα. Δεδομένης της ασφυκτικής πίεσης των χωρών πρώτης υποδοχής και του ελλειμματικού, στην καλύτερη περίπτωση, νεοσύστατου μηχανισμού αλληλεγγύης η διαμορφωθείσα εικόνα παρουσιάζεται δυσοίωνη. Σε κάθε περίπτωση όλες οι απορίες θα επιλυθούν στο πεδίο εν είδει on the job training πιθανότατα εις βάρος των εγγυήσεων προστασίας ευάλωτων ομάδων, οι οποίες θα κληθούν να αποτελέσουν το αντικείμενο «εργασίας» της έμπρακτης μετουσίωσης των ρυθμίσεων (σ.σ οι συνθήκες διαβίωσης και η διαχείριση υπερπληθυσμιακών περιπτώσεων συνιστούν μόνον ορισμένες από τις καταστάσεις που θα θέσουν υπό δοκιμασία τους εθνικούς κρατικούς μηχανισμούς και τα δικαιώματα των ατόμων).

2.5.3 Νομολογία ΕΔΔΑ: Mursic κατά Κροατίας.

Στο σημείο αυτό και δεδομένης της ευρείας χρήσης της κράτησης στο πλαίσιο του Νέου Συμφώνου ως μηχανισμό διαχείρισης ροών γόνιμη κρίνεται μια συνοπτική

¹⁷² Edwards, A. (2012). *Temporary Protection, Derogation and the 1951 Refugee Convention*, *Melbourne Journal Of International Law*, Vol 13 (2), σελ. 23-28. Ανακτήθηκε https://law.unimelb.edu.au/data/assets/pdf_file/0005/1687379/Edwards.pdf

αναφορά στην υπόθεση Mursic κατά Κροατίας, μια απόφαση του ΕΔΔΑ, η οποία έθεσε συγκεκριμένα κριτήρια για την οριοθέτηση της έννοιας του υπερπληθυσμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη Απόφαση οριοθετήθηκε η έννοια του προσωπικού χώρου στα 3 τ.μ δημιουργώντας έτσι ένα μαχητό τεκμήριο παραβίασης του υπ. αριθμ. 3 άρθρου της ΕΣΔΑ. Τελικώς, η ανατροπή του κρίθηκε ότι επέρχεται μόνον κατά τις περιπτώσεις προσωρινής παραμονής, οι οποίες συνεπικουρούνται από τη δυνατότητα προαυλισμού και ικανοποιητικής διαβίωσης στους χώρους κράτησης.¹⁷³ Ως εκ τούτου και ένεκα της συστημικής φύσης του ζητήματος ειδικά στις χώρες πρώτης υποδοχής, η Απόφαση δύναται να λειτουργήσει ως οδηγός για την εισαγωγή αντικειμενικών κριτηρίων, με στόχο την τήρηση της υποχρέωσης των κ-μ για σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας¹⁷⁴, αλλά και ως νομολογιακή βάση έγερσης προσφυγών σε περιπτώσεις καταχρηστικών παραμονών προσωρινού χαρακτήρα .

2.6. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358 (αναθεωρημένος Eurodac): Η μετάπτωση από εργαλείο ασύλου σε διαλειτουργική βάση επιτήρησης

Αναμφίβολα μία από τις πιο ευδιάκριτες τροποποιήσεις που επιφέρει το Νέο Σύμφωνο σε σχέση με το υφιστάμενο πλαίσιο αντανάκλαται στην αναθεωρημένη έκδοχή του Κανονισμού Eurodac. Πράγματι, το σύστημα Eurodac (European Asylum Dactyloscopy Database), σύμφωνα με το προϋπάρχον καθεστώς (Κανονισμός (ΕΕ) 603/2013), εκπλήρωνε τον επικουρικό ρόλο της υποστήριξης του συστήματος του Δουβλίνου για την εύρεση του υπεύθυνου προς εξέταση των αιτήσεων ασύλου κ-μ, μέσω δακτυλοσκοπικών αντιπαραβολών. Ουσιαστικά με οδηγό την ανάγκη εύρεσης του υπεύθυνου, εδαφικά και δικαιοδοτικά, κ-μ προς εξέταση των σχετικών αιτημάτων υιοθετήθηκε η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων βιομετρικής παρακολούθησης, στην οποία ήταν υποχρεωτική η καταγραφή των αποτυπωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία άνω των δεκατεσσάρων ετών (κατηγορία 1), εκείνων που διέρχονταν παράνομα τα εξωτερικά σύνορα (κατηγορία 2), καθώς και προαιρετικά

¹⁷³ European Court of Human Rights, Case of Muršić v. Croatia, (Application no. 7334/13), § 136-138, 138-141. Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-167483%22%7D>

¹⁷⁴ Radjenovic, A. (2023). The hotspot approach in Greece and Italy, European Parliamentary Research Service. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)754569](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)754569)

των συλληφθέντων για παράνομη παραμονή σε έδαφος κ-μ (κατηγορία 3).¹⁷⁵ Σε επίπεδο στατιστικής οπτικοποίησης, μόνον το 2023 οι καταγραφές βιομετρικών δεδομένων ατόμων εμπιπτόντων στην κατηγορία 1 ανήλθαν σε 1.024.923, γεγονός το οποίο μεταφράζεται σε ποσοστό της τάξης του 58% επί του συνόλου των καταχωρήσεων στο σύστημα Eurodac, αντικατοπτρίζοντας έτσι το εύρος της χρήσης του στην επιτήρηση της παράτυπης μετανάστευσης.¹⁷⁶

2.6.1 Η νέα φυσιογνωμία του Κανονισμού.

Η διαστολή του περιεχομένου του νέου Κανονισμού γίνεται εμφανής ήδη από το άρθρο 1, όπου περιγράφονται αριθμητικά και ποιοτικά δέκα ετερόκλητες στοχοθεσίες. Μεταξύ αυτών, διακρίνονται η υποστήριξη του συστήματος ασύλου, η προώθηση των διαδικασιών μετεγκατάστασης, ο έλεγχος της παράνομης μετανάστευσης, η προστασία των παιδιών και η συμβολή της στατιστικής απεικόνισης στην χάραξη στρατηγικών μεταναστευτικής πολιτικής.¹⁷⁷

Ωστόσο, η μεταστροφή της ταυτότητας του συστήματος από έναν επικουρικό, προς το άσυλο, ρόλο σε εκείνον του πολύπλευρου εργαλείου προς εξυπηρέτηση σκοπών μετανάστευσης και ασύλου, γίνεται περισσότερη αντιληπτή μέσα από την επέκταση του καθ' ύλην αντικειμένου του. Ειδικότερα, αυτή η μεγέθυνση αντανακλάται στη διεύρυνση προς τα κάτω του ορίου ηλικίας λήψης βιομετρικών δεδομένων (πλέον και από παιδιά ηλικίας έξι ετών)¹⁷⁸, στην υποχρεωτική λήψη δεδομένων από τους παρανόμως διαμένοντες¹⁷⁹, στην καταχώριση ατόμων σε καθεστώς επανεγκατάστασης¹⁸⁰, στην πρόβλεψη ειδικής κατηγορίας υποκειμένων προς λήψη βιομετρικών δεδομένων, ήτοι ατόμων που διασώθηκαν σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης (SaR)¹⁸¹, στην προσθήκη του επιπρόσθετου βιομετρικού δεδομένου της εικόνας του προσώπου¹⁸² και φυσικά τέλος στην πρόβλεψη

¹⁷⁵ Regulation (EU) No 603/2013. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0603>

¹⁷⁶ Eurodac 2023 Annual Report, (12/2024). Ανακτήθηκε <https://www.eulisa.europa.eu/our-publications/eurodac-annual-report-2023-report>

¹⁷⁷ Regulation (EU) 2024/1358, άρθρο 1 εδάφια α,β,γ,δ,θ. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401358

¹⁷⁸ Πρβλ. υποσημείωση 177, άρθρο 14.

¹⁷⁹ Ibid, άρθρο 23.

¹⁸⁰ Ibid, άρθρα 18-21.

¹⁸¹ Ibid, άρθρο 24.

¹⁸² Ibid, άρθρο 13 § 2.

διασύνδεσης των καταχωρισμένων στοιχείων κάθε ατόμου με όλες τις διαλειτουργικές βάσεις δεδομένων της Ε.Ε.¹⁸³ Περαιτέρω, παρατηρούνται τροποποιήσεις στην πολιτική διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων¹⁸⁴, με πλέον κρίσιμο το γεγονός ότι σύμφωνα με τη ρύθμιση του άρθρου 31 § 2 ως άνω Κανονισμού,

Τα δεδομένα δικαιούχων διεθνούς προστασίας που καταχωρίζονται στο Eurodac σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 και σημαίνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου διατίθενται προς αντιπαραβολή για σκοπούς επιβολής του νόμου, έως ότου τα εν λόγω δεδομένα εξαλειφθούν αυτομάτως από το Eurodac, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 10,

με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την προστασία της ιδιωτικής σφαίρας των προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων και την αντιμετώπισή τους ως δυνητικών απειλών. Αμφιλεγόμενη τουλάχιστον χαρακτηρίζεται επίσης η παραχώρηση για πρώτη φορά πρόσβασης στις εντεταλμένες αρχές των κ-μ, ήτοι έτερων προανακριτικών αρχών, πρόσβασης στα στοιχεία αυτών των βάσεων δεδομένων για σκοπούς επιβολής του νόμου, αλλά και η διασύνδεσή τους με τον Κανονισμό διαλογής, μέσω της προσθήκης της επιλογής διαβίβασης και των αποκαλούμενων security flags. Σχετικά στοιχεία δύνανται να προκαλέσουν προσκόμματα στην πρόσβαση του ατόμου στο άσυλο.¹⁸⁵ Παράλληλα, η προβληματική πρόβλεψη για δυνητική επιλογή καταναγκασμού σε βάρος ανηλίκων ως προς την λήψη βιομετρικών δεδομένων, έρχεται σε αντίθεση με τις διακηρύξεις περί σεβασμού της προσωπικότητας-ακεραιότητας του προσώπου και της προστασίας της ανηλικότητας¹⁸⁶ Σαν αποτέλεσμα, η εικόνα αυτή εγείρει σοβαρές ανησυχίες για τη συμβατότητα

¹⁸³ Ibid, άρθρο 3 § 6.

¹⁸⁴ Προβλέπονται συγκεκριμένες χρονικοί περίοδοι διατήρησης δεδομένων, οι οποίες ανέρχονται σε δέκα χρόνια για τους αιτούντες διεθνή προστασία και σε πέντε χρόνια για τους παρανόμως διαμένοντες και εισερχόμενους στην εδαφική επικράτεια κ-μ. Ibid, άρθρα 29 § 1 εδάφιο α και 29 § 1 εδάφιο β.

¹⁸⁵ Vavouli N., (2024). *The Transformation of Eurodac from an Asylum Tool into an Immigration Database*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-transformation-of-eurodac-from-an-asylum-tool-into-an-immigration-database/?print=print> . Πρβλ και ενδεχόμενη προσβολή της αρχής της ακρίβειας, αναφορικά με την ποιότητα των πληροφοριών που θα αποθηκεύονται στο σύστημα για όσους συνιστούν απειλή.

¹⁸⁶ Ibid, άρθρο 13 § 2. Σε κάθε περίπτωση η αντίφαση μεταξύ ρητορικής και πρακτικής εφαρμογής του Νέου Συμφώνου επανεμφανίζεται, στο βαθμό που το μεν άρθρο 14 τουλάχιστον λεκτικά εξασφαλίζει μια παιδικοκεντρική προσέγγιση με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού κατά τη λήψη βιομετρικών δεδομένων με τη παρουσία κηδεμόνα και ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού, ενώ την ίδια στιγμή η υποβολή σε καταναγκασμό δημιουργεί αρνητικές εντυπώσεις.

των ρυθμίσεων με τον πυρήνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ήτοι το σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

2.6.2 Κριτική αποτίμηση.

Αναμφίβολα, ο νέος Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358 δημιουργεί αμφιβολίες αναφορικά με την πιστή συμμόρφωση απέναντι στο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων (άρθρα 7 & 8 αντίστοιχα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων).¹⁸⁷ Η επέκταση της πρόσβασης και λοιπών αρχών επιβολής του νόμου στο σύστημα, η μακρόχρονη αποθήκευσή τους και η προσθήκη της φωτογραφικής απεικόνισης δημιουργούν τις βάσεις για περισσότερο έλεγχο και περισσότερο στιγματισμό των ήδη ευάλωτων αυτών κοινωνικών ομάδων. Κατά συνέπεια, η διασφάλιση των δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών τελούν υπό την αίρεση της επιτυχούς εποπτείας της εφαρμογής του συστήματος από τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων, καθώς και από τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (EDPS).¹⁸⁸ Σε αντίθετη περίπτωση, το βήμα από την ανθρωπιστική διάσταση σε ένα περιβάλλον άκρατης και άκριτης επιτήρησης φαντάζει μικρό.

2.7 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 για τη διαδικασία επιστροφής στα σύνορα: η λειτουργική σύνδεση ασύλου και επιστροφών.

Ο στόχος ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας των διαδικασιών στα σύνορα, καθώς και της σύνθεσης των διαδικασιών ασύλου και επιστροφών αναδεικνύει τις επιστροφές σε πρωταρχικό εργαλείο διαχείρισης των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών στο Νέο Σύμφωνο.¹⁸⁹ Παρά την υπόρρητη

¹⁸⁷ Σχετικά, άρθρα 7 και 8 ΧΘΔΕΕ, ό.π.

¹⁸⁸ European Data Protection Supervisor. (2025, May 28). *Migration management: data protection is one of the last lines of defence for vulnerable individuals* [Press release]. Ανακτήθηκε https://www.edps.europa.eu/press-publications/press-news/press-releases/2025/migration-management-data-protection-one-last-lines-defence-vulnerable-individuals_en

¹⁸⁹ Η αδιέξοδη προσπάθεια αναμόρφωσης της Οδηγίας για την επιστροφή του 2008/115/ΕΚ μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου έως και τη σήμερα, συνέβαλε στην κατακερματισμένη ενσωμάτωση τμημάτων της προρρηθείσας πρότασης αναμόρφωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM (2018) 634 FINAL) σε διάφορα κείμενα της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας του Νέου Συμφώνου, με υπαρκτό κίνδυνο αρνητικών επιπτώσεων επί του προστατευτικού πλαισίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρβλ. Esquitino C. L., (2024). *The Impact of the 2024 CEAS Reform on the EU's Return System: Amending the Return Directive Through the Backdoor*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-impact-of-the-2024-ceas-reform-on-the-eus-return-system-amending-the-return-directive-through-the-backdoor/> . Για περισσότερες πληροφορίες για την

παρουσία του στην προμετωπίδα του Νέου Συμφώνου, εντούτοις ανάγεται σε καίριο συνδυαστικό κρίκο όλων των συναφών νομοθετικών κειμένων του Συμφώνου, καθώς εντάσσει τη διαδικασία επιστροφής εντός του σχήματος της υποχρεωτικής και επιταχυντικής διαδικασίας στα σύνορα, εγκαινιάζει τη νέα θέση του Συντονιστή Επιστροφών σε επίπεδο Ε.Ε, συνενώνει υπό την ίδια διοικητική σκέπη τις ετερόκλητες διαδικασίες ασύλου και επιστροφών, ενώ τέλος καταχωρεί τη διαδικασία των επιστροφών ως μία νέα μορφή εκδήλωσης του μηχανισμού αλληλεγγύης.

Η λογική της μετατόπισης της έννοιας των επιστροφών στον πυρήνα των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Ε.Ε. εδράζεται στην ύπαρξη πολιτικής συναίνεσης για την ανάγκη περιστολής των φαινομένων παράτυπης μετανάστευσης, στην αναποτελεσματικότητα των υφιστάμενων πρακτικών επιστροφών, αλλά πρωτίστως στην ισχυρή πεποίθηση ότι οι διαδικασίες ασύλου κατ' ουσίαν συνιστούν ανάχωμα στην τελέσφορη λειτουργία των μηχανισμών επανεισδοχής. Ως εκ τούτου, υπό το μεγεθυντικό φακό της εντατικοποίησης της επιτήρησης ως υφέρπουσας τάσης του Νέου Κανονισμού, υφίστανται ισχυρές ενδείξεις για την αντιμετώπιση των διαδικασιών ασύλου ως διαδικαστικών προθαλάμων των επιστροφών.

Εισαγωγικά, με τον νέο Κανονισμό για τη διαδικασία επιστροφής στα σύνορα εισάγεται υποχρεωτική και ταχεία διαδικασία ολοκλήρωσής της, κατά τις περιπτώσεις απορριφθεισών αιτήσεων ασύλου εντός χρονικού ορίζοντα 12 εβδομάδων με δυνατότητα παράτασης σε καταστάσεις κρίσης.¹⁹⁰ Στο επίκεντρο του μεταρρυθμιστικού αυτού εγχειρήματος τίθεται πλέον η σύνδεση των διαδικασιών ασύλου-επιστροφών. Σύμφωνα με το άρθρο 37 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 «η απόφαση επιστροφής εκδίδεται ως μέρος της απόφασης που απορρίπτει την αίτηση διεθνούς προστασίας, ή σε χωριστή πράξη».¹⁹¹ Η ενοποίηση των δύο αυτών διακριτών διαδικασιών υπό την σκέπη ενιαίου διοικητικού σχήματος επεκτείνεται και

πρόταση της Επιτροπής πρβλ. European Commission. (2018). *Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals (recast)* (COM (2018) 634). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52018PC0634>

¹⁹⁰ Σχετικά, άρθρα 1(1) και 6(1) Regulation (EU) 2024/1349 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a return border procedure, and amending Regulation (EU) 2021/1148, ό.π., υποσημείωση 6.

¹⁹¹ Ό.π., υποσημείωση 6.

στη θέσπιση κοινής προσφυγής (άρθρο 67 § 1), με συντετμημένες προθεσμίες (κυμαινόμενες από 5-10 ημέρες) και περιορισμένη ανασταλτική ισχύ (άρθρο 68).¹⁹²

2.7.1 Κριτική αποτίμηση.

Αναπόδραστα, η αυτοματοποίηση των διαδικασιών ασύλου-επιστροφών εντατικοποιεί τον κίνδυνο επαναπροώθησης¹⁹³, υπονομεύει τη δικαστική κρίση και κατηγοριοποιεί τους αιτούντες διεθνή προστασία ως δυνητικά επιστρεπτέους. Ερμηνευτικό όριο σε αυτήν την πρακτική επιταχυνόμενης διευθέτησης που αυξάνει τον κίνδυνο έμμεσης επαναπροώθησης φαίνεται να θέτει η υπόθεση *N.A. v. Finland*, όπου το ΕΔΔΑ έκρινε ότι τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να εξετάζουν ουσιαστικά και αυτεπαγγέλτως τον κίνδυνο παραβίασης των άρθρων 2 και 3 ΕΣΔΑ πριν από κάθε απομάκρυνση, ακόμη και όταν νέα στοιχεία προκύπτουν σε μεταγενέστερο στάδιο είτε δεν εισφέρονται επαρκώς από τον επιστρεφόμενο σε πρώτο επίπεδο.¹⁹⁴ Παράλληλα, το γεγονός ότι η εθελούσια επιστροφή συγχωρείται, εφόσον ζητηθεί από τον ίδιο τον επιστρεφόμενο χωρίς υποχρέωση ρητής ενημέρωσής του για αυτό του το δικαίωμα με αυστηρά μάλιστα χρονικά περιθώρια υλοποίησης¹⁹⁵ φαίνεται να θίγει την αρχή της αναλογικότητας, προς όφελος των κ-μ, τα οποία έτσι αποκτούν τον πλήρη έλεγχο μέσω προτεραιοποίησης των διαδικασιών αναγκαστικών επιστροφών.

Συνολικά, η συγχώνευση διαδικασιών ασύλου και επιστροφών αν και κατ' αρχήν επιτρεπτή¹⁹⁶ ενέχει σοβαρό κίνδυνο για το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο (άρθρο 18 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ε.Ε), αποδυναμώνει την εξατομικευμένη ουσιαστική αξιολόγηση των διατρεχόντων κινδύνων του ατόμου (αρχή της μη επαναπροώθησης, άρθρο 19 ως άνω Χάρτη), προσβάλλει το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής (άρθρο 47 ως άνω Χάρτη) διαμέσου της απομείωσης των προβλεπόμενων βαθμών δικαιοδοσίας, του περιορισμού του παραχρήμα

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ Moraru, M., Bruycker, P. D., & Cornelisse, G. (2020). *Law and judicial dialogue on the return of irregular migrants from the European Union*.

¹⁹⁴ *N.A. v. Finland*, Appl. No. 25244/18, European Court of Human Rights (14 Nov. 2019). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198465>, ιδίως στην § 83.

¹⁹⁵ Ο.π, υποσημείωση 6, άρθρο 4 § 5 Κανονισμού ΕΕ 2024/1349.

¹⁹⁶ Σχετικά σε Judgment of the Court in case C- 181/16 (Gnandi), παράγραφος 68. Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=B550B4D74072D0DF9FE49C5762123B07?text=&docid=203108&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2236915>

ανασταλτικού χαρακτήρα των ένδικων βοηθημάτων μεγιστοποιώντας τον κίνδυνο de facto κράτησης των ατόμων.¹⁹⁷

Συμπερασματικά, η ανάλυση των προρρηθεισών ρυθμίσεων επιχείρησε να καταδείξει ότι το Νέο Σύμφωνο παρά τις ανθρωπιστικές διακηρυκτικές του αρχές εμφανίζει στην πράξη έντονα σημεία τριβής μετατοπίζοντας κατ' ουσίαν το βάρος από το προστατευτικό καθεστώς των δικαιωμάτων στην απαίτηση για επίτευξη μεγαλύτερης επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, ιδίως μέσα από επιταχυντικές συνοριακές διαδικασίες και εκπτώσεις σε δικονομικές εγγυήσεις. Στο σημείο αυτό, καθοριστικό ρόλο έρχεται να διαδραματίσει ο Frontex, υπό την ιδιότητα του ως βασικός επιχειρησιακός φορέας της Ένωσης στις παρυφές των εξωτερικών της συνόρων. Με το νέο Σύμφωνο να επηρεάζει άμεσα τις αρμοδιότητές του και να εκτιμάται ότι θα δοκιμάσει επίσης τους μηχανισμούς λογοδοσίας του, το Γ' Μέρος θα επικεντρωθεί στον ανανεωμένο ρόλο του Frontex, υπό το πρίσμα του νέου θεσμικού πλαισίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με στόχο την απόδειξη της εκτιμώμενης αποδυνάμωσης των δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών στο πεδίο.

¹⁹⁷ Ό.π., υποσημείωση 6 σε άρθρα 4 § και 5 § 1 εν λόγω Κανονισμού, όπου αν και η κράτηση παρουσιάζεται ως *ultimum refugium*, εντούτοις στο άρθρο 5 § 2 τιτλοποιούνται συγκεκριμένες δικαιολογητικές βάσεις κράτησης.

Γ' ΜΕΡΟΣ

3.1 Η ίδρυση του Frontex και η θέση του εντός του συστήματος της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο

Αναμφίβολα, η συμβατότητα της ανθρωπιστικής ρητορικής του νέου Συμφώνου με την έμπρακτη μετουσίωση αυτών των αρχών σύντομα αναμένεται να υποστεί τη βάσανο της επαλήθευσης, ειδικά στο πλαίσιο λειτουργίας μηχανισμών στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε, εκεί όπου η προστασία των δικαιωμάτων δοκιμάζεται απέναντι στην τάση για περισσότερο έλεγχο. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος του Frontex, βασικού παράγοντα διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ε.Ε. καθίσταται κρίσιμος, ως ένας εκ των εννέα οντοτήτων, που εμπλέκονται στην εκπλήρωση των στόχων του Χώρου Ασφάλειας, Ελευθερίας, Δικαιοσύνης.¹⁹⁸ Ειδικότερα, οι συνοριακές διαδικασίες, η ανάπτυξη συνεργειών με κράτη-μέλη και τρίτες χώρες, αλλά και η επιτήρηση εκ μέρους του Frontex των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε, ιδίως εν όψει της εφαρμογής του νέου νομοθετικού πλαισίου, προκαλούν εύλογες απορίες για την πιθανή μεταρρύθμιση του mandate του Οργανισμού, με φόντο τη σύμπλευση ή μη με τις περιγραφόμενες ανθρωπιστικές ρήτρες. Με οδηγό την ευκολότερη πρόσληψη όσων πρόκειται να εκτεθούν κατωτέρω, κρίνεται σκόπιμη μια συνοπτική αναδρομή στο πλαίσιο εντός του οποίου κρίθηκε αναγκαία κατά πρώτον και τοποθετήθηκε κατά δεύτερον η δημιουργία του Frontex.

¹⁹⁸ Σχετικά στο Frontex (2024c) Justice and Home Affairs Agencies' Network, EU Agencies. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/our-partners/eu-agencies/justice-and-home-affairs-agencies-network/>

Αρχικά, η έννοια της ανάπτυξης συνεργειών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων εγκαινιάστηκε από ορισμένα κ-μ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ως διακρατική πρωτοβουλία πέντε χωρών, ήτοι: Γαλλίας, Γερμανίας, Βελγίου, Κάτω Χωρών και Λουξεμβούργου) το 1985 σε ένα μικρό λουξεμβουργιανό χωριό, το Σένγκεν, θέτοντας τις βάσεις για τη θέση σε ισχύ της ομώνυμης Συμφωνίας το 1995.¹⁹⁹ Η πλήρης ενσωμάτωση του κερκτημένου Σένγκεν και του συναφούς χώρου, ενός χώρου με εναρμονισμένους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα και απουσία αυτών στα εσωτερικά, υλοποιήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999, προσδίδοντας διακοινοτικό χαρακτήρα στη διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής, ενώ και η συνομολόγηση την ίδια χρονιά του Προγράμματος Τάμπερε, έδωσε το στίγμα της συστροφής προς μια κοινή αντιμετώπιση.²⁰⁰ Εντός αυτού του πλαισίου, με τον Κανονισμό 2007/2004 της 26^{ης} Οκτωβρίου 2004 ιδρύθηκε ο Frontex, επίσημη ονομασία που έλαβε μόλις το 2016.²⁰¹ Το τελευταίο χρονικό ορόσημο σήμανε την εκ βάθρων επέκταση των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού, καθώς δημιούργησε τις προϋποθέσεις συνυπευθυνότητας με τις εθνικές αρχές των κ-μ για τη διαχείριση των συνόρων, με έμφαση στις διαδικασίες επιστροφών και διαλογής.²⁰²

Τα ελατήρια δημιουργίας κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών για τη μετανάστευση και το άσυλο, εντός των οποίων εντάσσεται και η ίδρυση του Frontex, δύνανται να αναζητηθούν σε τρεις βασικές αιτίες. Κατ' αρχάς, η αύξηση των μεταναστευτικών

¹⁹⁹ Council of the European Union. (n.d.). *Schengen area: Member countries*. Council of the European Union. Ανακτήθηκε <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/schengen-area/#members>, ενώ ήδη από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ είχε εισαχθεί η έννοια της ευρωπαϊκής συνεργασίας επί του αντικειμένου της μετανάστευσης και του ασύλου.

²⁰⁰ «*This in turn requires the Union to develop common policies on asylum and immigration, while taking into account the need for a consistent control of external borders to stop illegal immigration and to combat those who organise it and commit related international crimes. These common policies must be based on principles which are both clear to our own citizens and also offer guarantees to those who seek protection in or access to the European Union*», όπως αναφέρεται στο σημείο 2 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. European Parliament. (n.d.). *Tampere European Council 15 and 16 October 1999: Presidency conclusions*. European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

²⁰¹ Σύμφωνα με τον Frontex. (n.d.). *Who we are – Tasks & mission*. Frontex – European Border and Coast Guard Agency. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>

²⁰² Άρθρο 8, European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) No 1052/2013 and repealing Regulations (EU) No 1053/2013, (EU) 2013/2014 and Decision No 541/2012/EU*. *Official Journal of the European Union*, L 251, Σελ. 1–76. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R1624>

ρών ενισχύθηκε εντόνως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, καθιστώντας αδήριτη την ανάγκη άμεσης λήψης αποφάσεων, προκειμένου η ευρωπαϊκή ήπειρος να καταστεί λιγότερο θελκτική προς τους υπηκόους τρίτων χωρών. Σε δεύτερο επίπεδο ανάλυσης, η εκτεταμένη διεύρυνση της Ε.Ε. κατά το έτος 2004 με την προσθήκη δέκα χωρών, προκάλεσε έξαρση της ανησυχίας, αναφορικά με τη δυνατότητα των νέων ή/και των μελλοντικών μελών, όπως τηρήσουν τις υψηλές απαιτήσεις του κεκτημένου Σένγκεν. Προς εξυπηρέτηση της ως άνω περιγραφόμενης κατάστασης, η δημιουργία κοινών πολιτικών, καθώς και κοινών επιχειρησιακών δομών-εκφραστών αυτών των πολιτικών, κρίθηκε απαραίτητη. Τέλος, τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, σε συνδυασμό με το γενικότερο παγκόσμιο κλίμα ανασφάλειας που επακολούθησε, έθεσε τις βάσεις για την προτεραιοποίηση της επιτήρησης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.²⁰³ Από τις τρομοκρατικές επιθέσεις των αρχών της χιλιετίας που διανύουμε έως τη διαχείριση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών του 2015-2016 και την πλέον πρόσφατη κρίση στα σύνορα Πολωνίας-Λευκορωσίας το 2022²⁰⁴, η δημιουργία του Frontex αποτέλεσε τη χρυσή τομή συγκερασμού δύο αντίρροπων κατευθύνσεων. Από τη μία πλευρά της συγκεντρωτικής τάσης προς διαχείριση των συνόρων σε εγχώριο επίπεδο ως μορφή άσκησης εθνικής κυριαρχίας και από την άλλη της τάσης προς μεγαλύτερη ασφάλεια και αποτελεσματικότερη επιτήρηση των συνόρων, η επίτευξη της οποίας προϋπέθετε βεβαίως υπερεθνικές συνεργασίες.²⁰⁵

²⁰³ Σχετικά πρβλ. Leonard S., (2010) *EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices*, *European Security Vol. 19, No. 2*. σελ. 234. Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09662839.2010.526937?needAccess=true>

²⁰⁴ Σύμφωνα με έγγραφο της Διεθνούς Αμνηστίας κατόπιν παρότρυνσης κυβέρνησης Λουκασένκο προς ανταπάντηση στις ευρωπαϊκές κυρώσεις, χιλιάδες άνθρωποι συριακής, αφγανικής και ιρακινής καταγωγής κατέκλυσαν τη Λευκορωσία, αφού είχαν λάβει υπόσχεση ότι θα διευκολυνθούν στη διέλευσή τους προς την ευρωπαϊκή ενδοχώρα. Συνολικά, κατεγράφησαν περισσότερες από 40.000 απόπειρες διέλευσης κατά τη χρονική περίοδο 2021-2022, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν είτε με τη χρήση τεχνητών φραγμάτων είτε εν μέρει με αμφιλεγόμενες επαναπροωθήσεις. Balicki J., (2022). *Migration Crisis on the Polish-Belarusian Border (2021–2022) From a Humanitarian and Human Rights Perspective*, *Studia Europejskie- Studies in European Affair*. σελ. 75-77. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.33067/SE.2.2022.5>

²⁰⁵ Bachman Bjarne, *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, ό.π., σελ. 210.

3.2 Η σύγχρονη φυσιογνωμία του Frontex: η μετάβαση από τη διαχείριση στην επιτήρηση

Ο ρόλος του Frontex τα τελευταία χρόνια βαίνει διαρκώς αυξανόμενος, υπερβαίνοντας διαρκώς την αρχική αποστολή του, ως καθορίστηκε το μακρινό 2004. Πράγματι, παρατηρείται συνεχής επέκταση των αρμοδιοτήτων του²⁰⁶, γεγονός αντιληπτό από τις διαδοχικές τροποποιήσεις των σχετικών Κανονισμών λειτουργίας του {Κανονισμοί (ΕΕ) 2011 (1168/2011), 2013 (1052/2013), 2016 (2016/1624) και 2019 (2019/1896)}, ενώ υπογραμμίζεται ότι ήδη έχει τεθεί σε εφαρμογή διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης για την εκ νέου αναθεώρηση του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας του Οργανισμού, με προγραμματισμένη ημερομηνία έγκρισής του από την Επιτροπή το τρίτο τρίμηνο του 2026.²⁰⁷

Ο βασικός ρόλος του Οργανισμού αναλύεται στην παροχή τεχνικής και επιχειρησιακής υποστήριξης στα κ-μ αναφορικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, καθώς και την υλοποίηση των ενωσιακών πολιτικών σχετικών με την ολοκλήρωση των διαδικασιών επιστροφής, επανεισδοχής από κοινού με την πάταξη της διασυνοριακής εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.²⁰⁸

Η διαρκής επέκταση της αποστολής του συνυφαίνεται και επαληθεύεται άμεσα από τη σταθερά ανοδική τροχιά που ακολουθεί ο προϋπολογισμός του Οργανισμού, ο οποίος ανήλθε σε 829 εκατομμύρια ευρώ για το έτος 2023 και τα 919

²⁰⁶ Sachseder, J., Stachowitsch, S. and Binder, C. (2022) *Gender, race, and crisis-driven institutional growth: discourses of "migration crisis" and the expansion of Frontex*, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(19), σελ. 4671-4672. Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/1369183X.2022.2092461?needAccess=true>. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι σχετικές δηλώσεις της κας Φον ντερ Λάιεν, το περιεχόμενο των οποίων έχει ως εξής: «Τον Ιούλιο του 2024 η πρόεδρος της Επιτροπής κ. Φον ντερ Λάιεν δεσμεύτηκε, στις πολιτικές κατευθύνσεις της, να ενισχύσει τον Frontex τριπλασιάζοντας τον αριθμό των υπαλλήλων του μόνιμου σώματος ώστε να ανέλθει στους 30 000 και εξοπλίζοντας τον Οργανισμό με προηγμένη τεχνολογία στον τομέα της επιτήρησης και της επίγνωσης κατάστασης, καθώς και με δικό του εξοπλισμό και προσωπικό, ώστε να διασφαλιστεί ότι μπορεί να προστατεύει τα σύνορά μας σε όλες τις περιστάσεις, με ισχυρή διακυβέρνηση και πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων». European Commission. (2025). *European Border and Coast Guard – update of EU rules* (Initiative No. 14640). European Commission. Ανακτήθηκε https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14640-European-Border-and-Coast-Guard-update-of-EU-rules_en

²⁰⁷ Άρθρο των Vasques E. & Genovese V. (2025). *European Union set to reform Frontex again in 2026*. Πηγή Euronews. Ανακτήθηκε <https://www.euronews.com/my-europe/2025/04/25/european-union-set-to-reform-frontex-again-in-2026>.

²⁰⁸ Raimondo, G. (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*.ό.π., σελ. 44. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

εκατομμύρια για το έτος 2024 εν συγκρίσει με τα διαθέσιμα ποσά προ της κρίσης του 2015-2016, τα οποία δεν υπερέβαιναν καν τα 100 εκατομμύρια ευρώ.²⁰⁹ Η συνολική εικόνα επέκτασης συμπληρώνεται από την πρόβλεψη για επιχειρησιακή αναβάθμιση με την πρόσληψη 10.000 ατόμων ως μόνιμο σώμα έως το έτος 2027, ενισχύοντας την ικανότητα ανταπόκρισης σε κοινές επιχειρήσεις²¹⁰ με προοπτική επαύξησής τους στα επίπεδα των 30.000 έως το έτος 2030.²¹¹ Σε αυτό το πλαίσιο, η ενίσχυση των οικονομικών μεγεθών του Οργανισμού δεν ήρθε ανέξοδα, παρά συνοδεύτηκε από ισχυρή θεσμική παρακολούθηση. Η αυξημένη εποπτεία εκδηλώνεται βάσιμα στον τομέα της οικονομικής εξάρτησης από τους φορείς της νομοθετικής εξουσίας της Ε.Ε. και της συμπερίληψης της γνώμης τους στην επιλογή του Εκτελεστικού Διευθυντή του Οργανισμού.²¹² Πράγματι, μολοντί ο Frontex φέρει αυτοτελή νομική προσωπικότητα, είναι η Γενική Διεύθυνση της Επιτροπής εκείνη η οποία φέρει την ευθύνη για τη δραστηριότητα του Οργανισμού, γεγονός που έχει οδηγήσει ορισμένους να κάνουν λόγο για μια συνεχή ανεπίσημη επιρροή στις κατευθύνσεις που ακολουθεί ο Οργανισμός.²¹³

Σε επίπεδο διακυβέρνησης, οι υποθέσεις του Οργανισμού διαχειρίζονται από το διοικητικό του συμβούλιο, το οποίο συντίθεται από αντιπροσώπους των συννοριακών αρχών των 27 κ-μ, από τέσσερις εκπροσώπους χωρών που μετέχουν απλώς του ενιαίου χώρου Σένγκεν, καθώς και από δύο στελέχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.²¹⁴ Η υποχρέωση λογοδοσίας²¹⁵ εκτείνεται και έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθόσον οι δραστηριότητες του Οργανισμού παρακολουθούνται από

²⁰⁹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στο Frontex (2025). *Report on budgetary and financial management in 2024*, Ref. Ares (2025) 2554459. Ανακτήθηκε <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/294489/Frontex%20BFMR%202024.pdf>

²¹⁰ Άρθρο 5(2), Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

²¹¹ Άρθρο των Vasques E. & Genovese V. (2025). *European Union set to reform Frontex again in 2026*, ό.π.

²¹² Άρθρα 107 (2) και 115 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896, ό.π.

²¹³ Busuioc, M. (2009). *Accountability, Control and Independence: The Case of European Agencies*, L.J., σελ. 599-610. Ανακτήθηκε <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0386.2009.00480.x>

²¹⁴ Frontex (2024d). *Management Board, About Frontex*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/management-board/>

²¹⁵ Η υποχρέωση λογοδοσίας αναλύεται σε πολιτική (έναντι Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου - άρθρο 6 του Frontex Regulation), διοικητική (έναντι των προρρηθέντων καθώς και άλλων σχημάτων όπως ο European Anti-fraud Office –OLAF), νομική (έναντι δικαιοδοτικών οργάνων), καθώς και κοινωνική (έναντι Μ.Κ.Ο και άλλων κοινωνικών συσσωματώσεων).

την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στα πλαίσια της οποίας τον Ιανουάριο του 2021 εγκαθιδρύθηκε η λειτουργία του Frontex Scrutiny Working Group (FSWG), με σκοπό την εποπτεία συμμόρφωσης του Οργανισμού με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τις αρχές της διαφάνειας.²¹⁶ Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η προβλεπόμενη δυνατότητα παράστασης εμπειρογνώμονα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού.²¹⁷ Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 1896/2019 καταγράφεται η υποχρέωση λογοδοσίας του Οργανισμού έναντι του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέχεται για την τακτική αξιολόγηση ανά τέσσερα χρόνια της πορείας υλοποίησης προρρηθέντος Κανονισμού στα πλαίσια εκπόνησης σχετικής Έκθεσης.²¹⁸ Κατόπιν της ανωτέρω συνοπτικής ανάλυσης του μοντέλου διακυβέρνησης του Οργανισμού και παρά την παράθεση των μηχανισμών αυξημένης εποπτείας του τρόπου λειτουργίας του, ερωτήματα γεννώνται αναφορικά με την περιορισμένη επήρεια τους σε πρακτικό επίπεδο, με δεδομένο ότι η εκκίνηση πολλών επιχειρησιακών δραστηριοτήτων ερείδεται στις εκ του Οργανισμού παραγόμενες αναλύσεις κινδύνου, οι οποίες, ωστόσο, ελέγχονται ως προς την πληρότητα και τη διαφάνειά τους.

3.2.1 Η ανάλυση κινδύνων και η αξιολόγηση της ευαλωτότητας ως κανονιστικά εργαλεία.

Είναι γεγονός ότι, πηγή της επιχειρησιακής δραστηριότητας του Οργανισμού συνιστούν οι οικείες αναλύσεις κινδύνου, οι οποίες βασίζονται σε ένα κοινό πρότυπο (Common Integrated Risk Analysis Model)²¹⁹, επιδιώκοντας την χαρτογράφηση μεταναστευτικών ροών και τάσεων. Κατά αυτόν τον τρόπο, η ανίχνευση τυχόν τρωτοτήτων στα εξωτερικά σύνορα καθώς και η καταγραφή περιφερειακής εικόνας

²¹⁶ Del Monte, M. and Luyten, K. (2023). *European Parliament scrutiny of Frontex.. European Parliament Research Service*. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI\(2021\)698816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI(2021)698816_EN.pdf), σελ. 1.

²¹⁷ Σχετικά στον Κανονισμό (ΕΕ) 1896/2019, αιτιολογική σκέψη 107 και άρθρο 104 § 7.

²¹⁸ Άρθρα 6, 59, 121 Κανονισμού (ΕΕ) 1896/2019. Στην υπ. αριθμ. 116 αιτιολογική σκέψη Κανονισμού υφίσταται ρητή αναφορά στην υποχρέωση υποβολής «όσο το δυνατόν εκτενέστερων» εκθέσεων για το αντικείμενο δράσης του.

²¹⁹ Ibid, άρθρο 29.

σε συνεργασία με τρίτες χώρες, καθορίζουν την οργάνωση επιχειρήσεων προληπτικού χαρακτήρα.

Ωστόσο, οι αναλύσεις αυτές διαδραματίζουν και έναν έτερο, στρατηγικού περιεχομένου, ρόλο. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα των αναλύσεων συνιστούν παράλληλα και εργαλεία χάραξης πολιτικής σε ενωσιακό επίπεδο, καθώς επικουρούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη λήψη αποφάσεων, σχετικών με τη διαχείριση συνόρων όπως η διενέργεια έκτακτων αξιολογήσεων σε χώρες για τις οποίες υπάρχουν ενδείξεις μη ορθής εφαρμογής του κεκτημένου Σένγκεν²²⁰, καθώς και η κατάλληλη κατανομή πόρων προς θεραπεία των διαπιστωθεισών ευαλωτοτήτων στα εξωτερικά σύνορα. Παράλληλα, η ανάδειξη του Οργανισμού σε επιχειρησιακό βραχίονα της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής²²¹ εν μέσω και της ήδη ενισχυμένης εντολής του επαληθεύεται από τον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν οι αξιολογήσεις ευαλωτότητάς του (vulnerabilities assessments), οι οποίες λειτουργούν εποπτικά του επιπέδου ετοιμότητας και ανταπόκρισης των κ-μ στη διαχείριση των εξωτερικών τους συνόρων. Νομική βάση του δεσμευτικού αυτού μηχανισμού αξιολόγησης συνιστά το άρθρο 32 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896²²², ενώ τα πορίσματα του δύνανται να οδηγήσουν σε περίπτωση επίμονων και σοβαρών παραλείψεων στην έκδοση συστάσεων/μέτρων του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού, ακόμα και στην έκδοση εκτελεστικών αποφάσεων εκ μέρους του Συμβουλίου²²³ εις βάρος των κ-μ.

²²⁰ Πρώην άρθρο 7, Council of the European Union. (2013). *Council Regulation (EU) No. 1053/2013 of 7 October 2013 establishing an evaluation and monitoring mechanism to verify the application of the Schengen acquis and repealing the Decision of the Executive Committee of 16 September 1998 setting up a Standing Committee on the evaluation and implementation of Schengen* (Official Journal of the European Union, L 295, 27–37). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1053> και Council of the European Union. (2022). *Council Regulation (EU) 2022/922 of 9 June 2022 on the establishment and functioning of a mechanism for the evaluation and monitoring of the application of the Schengen acquis and repealing Regulation (EU) No 1053/2013* (Official Journal of the European Union, L 160, 1–27). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0922>.

²²¹ European Commission (2020), *Communication from the Commission on a New Pact on Migration and Asylum*, ό.π, σελ. 8. Ανακτήθηκε: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_3&format=PDF

²²² Πρβλ. Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896, ό.π. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R1896>. Ενδεικτικά γίνεται λόγος για καταγραφή συστημικών αδυναμιών όπως οι υφιστάμενες υποδομές, η ανθεκτικότητα των εκπονηθέντων εθνικών σχεδίων έκτακτης ανάγκης, η αριθμητική και ποιοτική επάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού.

²²³ Tsourdi, E.L. (2022). *The new pact and EU agencies: A tale of two tracks of administrative integration and unsatisfactory embedding. Reforming the Common European Asylum System*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG. Σελ 117 & 120. Ανακτήθηκε

Δυστυχώς, ωστόσο, παρά τις φαινομενικά καλές προθέσεις αυτής της λειτουργικότητας για την επίτευξη μεγαλύτερης διαφάνειας αναφορικά με τις αιτίες ανάληψης επιχειρησιακών δράσεων εκ μέρους του Οργανισμού, ορισμένες προβληματικές αναφύονται. Αρχικά, πρόκειται για μια καθαρά τεχνοκρατική σχεδόν μαθηματική ανάλυση ζητημάτων με σοβαρό ανθρωπιστικό υπόβαθρο. Παράλληλα, η εξ ιδίων παραγωγή προϊόντων ανάλυσης και τρωτότητας, η οποία δρα υποβοηθητικά πολιτικών στοχεύσεων, οπωσδήποτε εγείρει αμφιβολίες περί της αντικειμενικότητας των αποτελεσμάτων²²⁴ ή του τρόπου παρουσίασής τους στο ευρύ κοινό. Αυτό το κλίμα αποτυπώνεται ευκρινώς από τη στοχευμένη χρήση λεξιλογίου σε αυτές τις αναλύσεις, οι οποίες δεν επικεντρώνονται στον ανθρώπινο παράγοντα, αλλά αντίθετα στρέφουν την προσοχή στην ανθεκτικότητα των εθνικών συστημάτων διαχείρισης συνόρων, προς βέλτιστη αντιμετώπιση των ανθρώπινων «απειλών».²²⁵

3.3 Θεμελιώδη δικαιώματα και Frontex: λειτουργική ενσωμάτωση ή επιφανειακή ρητορική

Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταναστευτική και ασύλου φέρει έντονα δυϊστικά χαρακτηριστικά, υπό την έννοια των διακριτών φορέων λήψης αποφάσεων και εκτέλεσής τους (Ευρωπαϊκή Ένωση και κ-μ αντίστοιχα). Η προρρηθείσα διαφοροποίηση επεκτείνεται και στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, γεγονός που μεταφράζεται σε ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περίπτωση παραβίασής των, μόνον στις περιπτώσεις που εκείνη (σ.σ η Ε.Ε) οριοθετεί το πλαίσιο δράσης των κ-μ είτε ενεργεί μέσω των οργάνων της.²²⁶ Στην τελευταία περίπτωση υπάγεται και η

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/82064802/Tsourdi_New_Pact_and_EU_Agencies-libre.pdf?1647104445=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DThe_New_Pact_and_EU_Agencies_A_Tale_of_T.pdf&Expires=1765631573&Signature=GGFAM~VeE1GzV~7ao8byYMDBBuHMxSNG15Bjns6xLic6cP026ReF9J34eMYBjuUx38fzeMvQ-UA4owbL-Ci7N4weN4FEvNkPQCCeOCY5~opJtdZMcy4lxs~HyhY1W~svUSp6yAet133jEhA1NmNPiXtQWAtKWfmuU~80kuHrbzt9aGxD7aOCqooO80dfvAyLFW4qQcpb~2mvdXfHVR6TCTPsfuF9nUIHe8aMm3gaqLYqiCVP3YrYfQgzqHGZZTCq0eniwC3RmrUAMIDIEjYbensfafOfp4pqBjR8cOSXZ-GcawMwP2x9TEsT0RhRL3s8krr7BvHqThICXLNSsDSwg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

²²⁴ Stachowitsch S. and Sachseder J. (2019). *The Gendered and Racialized Politics of Risk Analysis. The Case of Frontex*, 7. *Critical Studies on Security* 107.

²²⁵ Raimondo, G. (2024). *The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility*, ό.π. Σελ. 44-45. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

²²⁶ Bachman, B. (2024). *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, ό.π., σελ. 206.

δράση του Frontex, οι ενέργειες του οποίου θεμελιώνουν ευθύνη της Ε.Ε. Ουσιαστικά, ο συγκεκριμένος Οργανισμός δεν φέρει διεθνή νομική προσωπικότητα²²⁷, δεδομένου ότι η δράση του ρυθμίζεται εντός του ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου.

Οι υποχρεώσεις που βαρύνουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη δράση των οργάνων της σε σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα προσδιορίζονται μέσα από το ορισθέν πλαίσιο της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες. Αναπόδραστα, το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο οφείλει να συμμορφώνεται αλλά και να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις των ανωτέρω πρωτογενών πηγών. Δέον όπως υπογραμμιστεί στο σημείο αυτό, η ξεχωριστή διεισδυτικότητα της ΕΣΔΑ στο δευτερογενές ενωσιακό δίκαιο, γεγονός που δικαιολογείται από τη δικαιοδοτική αρμοδιότητα του ΕΔΔΑ να εξακριβώνει τη πιστή συμμόρφωση με το περιεχόμενό της. Βέβαια, η διαπεραστικότητα αυτή της ΕΣΔΑ δεν δύναται να φθάσει ως το σημείο έγερσης ένδικης διαφοράς κατά της Ε.Ε είτε οργάνων της, όπως ο Frontex, ενώπιον ΕΔΔΑ δεδομένης της μη υπαγωγής τους στο καθ' ύλην αντικείμενό του.²²⁸ Με δεδομένη επομένως τη μη εκτελεστικότητα των διεθνών συνθηκών, η γεφύρωση του νομοθετικού χάσματος επήλθε με τη θέση σε ισχύ του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε, όπου μεταξύ άλλων, γίνονται και ευθείες παραπομπές σε άρθρα της Συνθήκης για τους Πρόσφυγες.²²⁹

Η άμεση επιβεβαίωση των ανωτέρω έρχεται μέσα από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο (Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896), σύμφωνα με το οποίο οι δραστηριότητες του Frontex κατά τη διενέργεια συννοριακών ελέγχων διέπονται από το ρυθμιστικό πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων σε επίπεδο Ε.Ε, ως αποτυπώνονται στο άρθρο 4 του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν (2016/399), συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων

²²⁷ Gkliati, M. (2021). *Systemic accountability of the European Border and Coast Guard: the legal responsibility of Frontex for human rights violations*. Meijers-reeks. Ανακτήθηκε <https://hdl.handle.net/1887/3240559>, σελ. 285 επ.

²²⁸ Council of Europe. (n.d.). *European Union accession to the European Convention on Human Rights – Questions and answers*. Council of Europe. Ανακτήθηκε <https://www.coe.int/en/web/portal/eu-accession-echr-questions-and-answers>

²²⁹ Bachman B., (2024). *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, ό.π., σελ. 208.

του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.²³⁰

Σε επίπεδο προάσπισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, από το 2020 ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρακολουθεί τις σχετιζόμενες των δικαιωμάτων συναντήσεις του Διοικητικού Συμβουλίου Frontex, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 104 § 6 Κανονισμού Frontex,²³¹ ενώ υπογραμμίζεται η θέσπιση του ρόλου του Fundamental Rights Office εντός του Οργανισμού με αντικείμενο: την εποπτεία της συμβατότητας των δραστηριοτήτων του Frontex με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τη συναφή δημοσίευση ετήσιων εκθέσεων, υποστηριζόμενος μάλιστα στο έργο του από την πρόσληψη 46 εποπτών θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 110 Κανονισμού 2019/1896).²³² Παρά τη θέσπιση ανωτέρω θεσμικών εγγυήσεων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξακολουθεί να εμμένει στη θέση του περί ανάγκης εγκαθίδρυσης ενός ανεξάρτητου και αδιαφανούς μηχανισμού εποπτείας των δραστηριοτήτων του Frontex²³³, συμπληρωματικά του υφιστάμενου μηχανισμού υποβολής καταγγελιών, δείγμα μιας αίσθησης ανεπάρκειας και ανάγκης βελτίωσης των εποπτικών μηχανισμών.

3.3.1 Οι αμφισβητήσιμες προσπάθειες συμμόρφωσης του Οργανισμού με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ο Οργανισμός έχει καταβάλλει σε θεσμικό, τουλάχιστον, επίπεδο σοβαρές προσπάθειες έμπρακτης συμμόρφωσης με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιεχόμενό τους. Αυτό καταμαρτυρείται από την υποβολή πληθώρας κειμένων soft law με αντικείμενο τη θέσπιση κανόνων διεξαγωγής των κοινών επιχειρήσεων επιτήρησης συνόρων και επιστροφών²³⁴, την εκπόνηση μελέτης σε στρατηγικό

²³⁰ Σχετικά άρθρο 4, Κώδικας Συνόρων Σένγκεν 2016/399, ό.π.

²³¹ Ibid, σελ. 5.

²³² Frontex (2024b) *Fundamental rights at Frontex, Fundamental rights at Frontex*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-at-frontex/>

²³³ European Parliament (2021). Resolution of 19 May 2021 on human rights protection and the EU external migration policy, 2020/2116(INI), § 14. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0242_EN.html

²³⁴ Frontex, (2019). Frontex Code of Conduct for Operational Activities, European Border and Coast Guard Agency. Poland. Ανακτήθηκε <https://www.scribd.com/document/455531240/Frontex-Code-of-Conduct>. Ιδιαίτερη έμφαση παρατηρείται αναφορικά με το χειρισμό της ευαλωτότητας γενικά και των αιτούντων διεθνούς προστασίας ειδικά.

επίπεδο αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα²³⁵, αλλά και τη λειτουργία εσωτερικών μηχανισμών λογοδοσίας. Παρά το γεγονός αυτό, ισχυρή παραμένει η κριτική εις βάρος της αδιαφανούς λειτουργίας ορισμένων εκφάνσεών του, ιδίως στο πλαίσιο δράσης κοινών επιχειρήσεων με εξωεδαφικό πρόσημο²³⁶, γεγονός που θα αναπτυχθεί κατωτέρω μέσα από την συνοπτική κριτική παρουσίαση των μηχανισμών εσωτερικής παρακολούθησης του Οργανισμού, σχετικά με τη συναρμογή της δράσης του με το περιεχόμενο των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3.3.2 Ο μηχανισμός καταγραφής συμβάντων (JORA).

Παραδεδεγμένα, η ύπαρξη πληροφοριακής πλατφόρμας καταγραφής όλων των περιστατικών (Joint Operations Reporting Application) μεταξύ των οποίων και των σοβαρών, που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο κοινών επιχειρήσεων, συνιστά ένα ισχυρό δείγμα γραφής σχετικά με την υψηλή σημασία στην αρχή της λογοδοσίας που αποδίδει ο Οργανισμός.²³⁷ Ειδικά κατά την περίπτωση σοβαρών σχετιζόμενων με ανθρώπινα δικαιώματα περιστατικών, περιγράφονται δυνατότητες παρέκκλισης από τον παραδοσιακό μηχανισμό (Serious Incident report mechanism)²³⁸ με διακριτή διαδικασία αναφοράς και παράλληλη υποχρέωση αναφοράς του συμβάντος από όλους όσους έχουν λάβει γνώση των συνθηκών του²³⁹. Ωστόσο, η περίοδος 2020-2021 στάθηκε κρίσιμη για την αναβάθμιση του τρόπου καταγραφής και αναφοράς

²³⁵ Frontex Fundamental Rights Strategy, Frontex Management Board (03/2011). Τροποποιήθηκε με την Frontex, Management Board Decision 12/2021 adopting the Fundamental Rights Strategy (14/02/2021). Ανακτήθηκε

file:///C:/Users/user/Downloads/mb_decision_12_2021_on_the_adoption_of_the_fundamental_rights_strategy.pdf

²³⁶ Baldaccini, A. (2010). *Extraterritorial Border Controls in the EU: The Role of FRONTEX in Operations at Sea in Extraterritorial Immigration Control: Legal Challenges* (Leiden, Martinus Nijhoff Publishers), σελ. 229-255.

²³⁷ Zhong, Y., & Carrapico, H. (2023). *The development of Frontex: integration through supranationalism. European Politics and Society*, 25(2), σελ. 239. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.1080/23745118.2023.2244384>

²³⁸ Ενεργητικό δικαίωμα υποβολής των φέρουν στελέχη του Οργανισμού και παρατηρητές θεμελιωδών δικαιωμάτων στα πλαίσια της εσωτερικής αυτής διαδικασίας.

²³⁹ Frontex, Management Board Decision 17/2019 adopting the Frontex Guidelines on Whistleblowing, 18 July 2019. Ανακτήθηκαν <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=ZGQzMm11ZjQ1M2I3NWYyNGQyYjBmNGY3NTEyNTU4NTINVfK0T0E9PTQ2MTQ0NzI4OTJmZmU2ZGU2YzEwOTRkN2NkZjEzNjRiMzFiZWVhY2YwOGU0MzBmZDlkMjFNeM3TVE9PTQxMjI2NzEwNTdmMjI5ZDZjN2UzODFjYU2NTgzYmYyNzAzMWIzNmU3ODAxMzk3NTg1&form-fields%5Bpaged%5D=6>

επιλήψιμων συμβάντων εντός Οργανισμού. Με αφορμή αποδεδειγμένα περιστατικά παράνομων επαναπροωθήσεων εκ μέρους της Ελλάδας εν μέσω παρουσίας του Οργανισμού²⁴⁰ στις εν λόγω επιχειρήσεις, και κατόπιν πιέσεων της Επιτροπής προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού τέθηκε σε λειτουργία ένας νέος κανονισμός εσωτερικής λειτουργίας, με σκοπό τον ορθότερο τρόπο αντιμετώπισης αντίστοιχων σοβαρών περιστατικών.²⁴¹ Σύμφωνα με τον τελευταίο, κάθε σοβαρό περιστατικό ανατίθεται σε έναν επόπτη παρακολούθησης της πορείας του, ενώ συνολικά τα αιτήματα κατηγοριοποιούνται σε: περιστατικά που σχετίζονται με ενδεχόμενη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε περιστατικά σχετιζόμενα με παραβιάσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, καθώς τέλος και σε εκείνα που επιδρούν αρνητικά στην αποστολή του Οργανισμού.

Σε επίπεδο κριτικής αποτίμησης, εν λόγω μηχανισμός παρά τις απόπειρες βελτίωσής του παρουσιάζεται ανεπαρκής στο βαθμό που περιορίζει την εμπλοκή του Fundamental Rights Officer, μόνον στις σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα περιπτώσεις, παραγνωρίζοντας ενδεχόμενη αλληλεπικάλυψη μεταξύ και των έτερων κατηγοριών σοβαρών περιστατικών. Ως εκ τούτου, υφίσταται ισχυρό ενδεχόμενο κάποιο περιστατικό, εμπίπτει σε παραβιάσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, να σχετίζεται και με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά να μην υποπέσει στην εποπτική αρμοδιότητα του προρρηθέντος Αξιωματούχου για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπρόσθετα, προβληματικό κρίνεται και το γεγονός ότι η νομική υποχρέωση υποβολής αναφορών σοβαρών περιστατικών από τα στελέχη του Οργανισμού, δεν συνοδεύεται και από μια στέρεη και λεπτομερή καταγραφή των κυρώσεων εις βάρος τους, σε περίπτωση εκούσιας είτε ακούσιας παράλειψης.²⁴² Τέλος, υπό το πρίσμα αριθμητικής απεικόνισης, επισημαίνεται ότι μόνον την περίοδο

²⁴⁰ Σχετικά με την άρνηση ευθύνης του Οργανισμού και την υπόδειξη ευθυνών σε εθνικό επίπεδο, καθώς και για την επικέντρωση της προσοχής του σε κατεχοχόν ζητήματα ασφάλειας πρβλ. European Commission(2020). *Extraordinary meeting of Frontex Management Board on the alleged push backs on 10 November 2020*, όπου και γίνεται επίσημη αναφορά στην έννοια των «υβριδικών απειλών». Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-welcomes-establishment-of-management-board-working-group-z1aFSC>

²⁴¹ Frontex (2021). Executive Director Decision No R-ED-2021-51. Standard Operating Procedure (SOP) – Serious Incident Reporting, 19 April 2021. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/frontex-executive-director-decision-on-standard-operating-procedure-serious-incident-reporting/>

²⁴² Raimondo, G. (2024). The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility, ό.π., σελ. 61.

2019-2023 ο Frontex εξέτασε 206 πιθανές περιπτώσεις παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων χωρίς ωστόσο αυτές να συνοδεύονται από κάποια καταδίκη. Το εξαγόμενο συμπέρασμα της διάχυσης αρμοδιοτήτων με τη συμμετοχή πολλών εμπλεκόμενων Φορέων στις έρευνες και της ελλιπούς ενημέρωσης του Οργανισμού για τα αποτελέσματα αυτών,²⁴³ δημιουργούν αρνητικό προηγούμενο για τις προοπτικές που διανοίγονται στη διερεύνηση των περιστατικών, που αναπόδραστα θα προκύψουν μέσω της ενεργότερης συμμετοχής του Οργανισμού υπό το Νέο Σύμφωνο, όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω.

3.3.3 Ο μηχανισμός υποβολής καταγγελιών του Frontex.

Ζητήματα διαφάνειας και ελλιπούς λογοδοσίας στο πλαίσιο δραστηριοτήτων του Οργανισμού είχαν ήδη έρθει σε επιφάνεια κατόπιν ιδίας πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή, ο οποίος επεσήμανε την ανεπάρκεια ενημέρωσης του Οργανισμού και τη μη ικανοποίηση του δικαιώματος ακρόασης των θιγόμενων, ένεκα της απουσίας ύπαρξης ενός αυθύπαρκτου μηχανισμού υποβολής ατομικών καταγγελιών. Παρά την αρνητική στάση του Οργανισμού ως προς την αναγκαιότητα θέσπισής του, εν τέλει το 2016 ιδρύθηκε σχετικός μηχανισμός, ο οποίος ωστόσο δεν ήταν σε θέση να επιτελέσει επαρκώς τους σκοπούς του λόγω ελλειπών οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων αλλά και ένεκα της αυξημένης εσωτερικής εποπτείας του από έτερα όργανα. Με τη θέση σε ισχύ του υφιστάμενου Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896, πραγματοποιήθηκε πρόοδος με την ενίσχυση του Γραφείου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, υπό τη μορφή αύξησης του ανθρώπινου δυναμικού και διεύρυνσης του πεδίου των ερευνώμενων καταγγελιών. Ωστόσο, και αυτή η απόπειρα για «περισσότερη» διαφάνεια και λογοδοσία συμπορεύεται με τα δομικά της ελαττώματα, τα οποία συνίστανται στον μικρό αριθμό στελεχών, στην προσχηματική αίσθηση ανεξαρτησίας και την αδυναμία ουσιαστικής προσφυγής στο μηχανισμό.²⁴⁴ Συνολικά, κατά το χρονικό διάστημα 2016-2023 παρατηρείται διαχρονική αύξηση καταγγελιών μέσω του εν λόγω μηχανισμού (μόλις 2 το 2016 έναντι 64 το 2023), με τα ποσοστά παραδεκτότητάς τους, ωστόσο, να παραμένουν ισχνά (42 ως παραδεκτά

²⁴³ European Union Agency for Fundamental Rights. (2024, July 30). Guidance on investigating alleged ill-treatment at borders. Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/guidance-investigating-alleged-ill-treatment-borders>, σελ. 24-27.

²⁴⁴ Ibid, σελ. 61-63.

έναντι συνόλου 229). Η τόνωση της λειτουργίας αυτού του εσωτερικού μηχανισμού λογοδοσίας, όπου ο Υπεύθυνος Προστασίας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναδεικνύεται σε βασικό χειριστή, ακολουθεί παράλληλη πορεία με τη σταδιακή αύξηση του μόνιμου σώματος του Οργανισμού, καταδεικνύοντας ότι η μεγαλύτερη εμπλοκή του Οργανισμού συνεπάγεται και μεγαλύτερο κίνδυνο αναφορικά με το σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων.²⁴⁵

Ως εκ τούτου, ιδίως εν όψει και της αυξημένης επιχειρησιακής εμπλοκής του Οργανισμού στην επιχειρησιακή εφαρμογή του Νέου Συμφώνου, γίνεται σαφές ότι η κωλυσιεργία δημιουργίας αποτελεσματικού μηχανισμού ενδεχομένως οδηγήσει στην αύξηση του «σκοτεινού αριθμού» τετελεσμένων καίτοι μη υποκείμενων σε προσφυγή, επιλήψιμων περιστατικών²⁴⁶.

3.4 Η διάρθρωση του Frontex και το ζήτημα ανάληψη διεθνούς ευθύνης

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη υπ. αριθμ. 12 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896 η άσκηση της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης συνόρων υλοποιείται μέσα από τη θέσπιση συναρμοδιότητας μεταξύ των εθνικών αρχών και του Οργανισμού. Ουσιαστικά, η αναλογία διαμοιρασμού ευθυνών προκύπτει ως ακολούθως: τα μεν κ-μ φέρουν την κύρια ευθύνη για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, τη στιγμή που ο Οργανισμός δρα υποστηρικτικά προς υλοποίηση των ενωσιακών μέτρων σχετιζόμενων με τα σύνορα και τις επιστροφές και επικουρεί-αξιολογεί την εθνική υλοποίηση αυτών των ρυθμίσεων.²⁴⁷ Οι κυριότερες δραστηριότητες του Οργανισμού, οι οποίες δύνανται να επισύρουν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα αναλυθούν κατωτέρω, έρχονται μέσα από τη δράση

²⁴⁵ European Union Agency for Fundamental Rights. (2024, July 30). *Guidance on investigating alleged ill-treatment at borders*. Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/guidance-investigating-alleged-ill-treatment-borders>, σελ. 24-27.

²⁴⁶ Ειδική μνεία στην ευάλωτη θέση των ατόμων και στο φόβο υποβολής παραπόνων, σύμφωνα με το άρθρο 111 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896. Σχετικά πρβλ Greek Ombudsman, (2024), *Third party intervention by the Greek Ombudsman to the European Court of Human Rights in relation to applications Nos 15067/21 (G. R. J. v Greece) and 15783/21 (A. E. v Greece)* ('Δελτίο Τύπου | Παρέμβαση τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη κατόπιν πρόσκλησης του ΕΔΔΑ για το ζήτημα των επαναπροωθήσεων'), σελ. 7. Ανακτήθηκε <https://www.synigoros.gr/el/category/grafeio-typou-and-epikoinwnias/post/deltio-typou-or-parembash-tritoy-toy-synhgoroy-toy-polith-katopin-prosklihshtoy-edda-gia-to-zhthma-twn-epanaprowthsewn>

²⁴⁷ Πρβλ, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Νοεμβρίου 2019 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή, αιτιολογική σκέψη 12. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896>

του μόνιμου προσωπικού (standing corps) στις κοινές επιχειρήσεις και στις άμεσες συνοριακές επεμβάσεις.

Το ανθρώπινο δυναμικό που συνθέτει το μόνιμο σώμα του Οργανισμού διακρίνεται σε σταθερό (κατηγορία I), προσωπικό που διατίθεται από τα κ-μ με βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο συμβατικό δεσμό και στελέχη της εφεδρείας προς υλοποίηση επιχειρήσεων ταχείας επέμβασης (II & III), ενώ η εξειδίκευσή τους κυμαίνεται κυρίως πέριξ καθηκόντων φύλαξης-επιτήρησης συνόρων και συνδρομής σε επιχειρήσεις επιστροφών.²⁴⁸ Οι εκτεταμένες εκτελεστικές εξουσίες και η δυνατότητα άμεσης επέμβασης εν παντί τόπω και χρόνω του Οργανισμού επιβεβαιώθηκε μάλιστα θριαμβευτικά δια στόματος του Έλληνα Γενικού Επιτρόπου Εσωτερικών Υποθέσεων, Μετανάστευσης και Ιθαγένειας, κ. Δημήτριου Αβραμόπουλου στο περιθώριο συνέντευξης τύπου για την υιοθέτηση μέτρων ενίσχυσης του Οργανισμού το 2019, όταν και έκανε λόγο για «tangible support to Member States to manage the EU's external border – wherever and whenever needed».²⁴⁹

Σύμφωνα με το άρθρο 7 κατοχυρώνεται η συνευθύνη μεταξύ κ-μ και Οργανισμού αναφορικά με την υλοποίηση της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης συνόρων, προς συμμόρφωση με τα οριζόμενα στο άρθρο 77 ΣΛΕΕ § 1 εδάφιο γ'. Με στόχο τη διασφάλιση και ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων η διαλαμβανόμενη πολιτική της ΕΕ αναλύεται σε δεκαπέντε επί μέρους στοιχεία, με θεματικό αντικείμενο μεταξύ άλλων: α) την υλοποίηση πολιτικών με τρίτες χώρες, γειτονικές και μη β) μέτρων εφαρμόσιμων εντός του ενιαίου Χώρου Σένγκεν και πολιτικών επιστροφών γ) μέτρων ελέγχου και επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων και δ) συναφών εξαγωγών συμπερασμάτων επί αναλύσεων κινδύνου.²⁵⁰ Για την επίτευξη πλήρους σύμπνοιας μεταξύ των εθνικών πολιτικών και του Οργανισμού, ο

²⁴⁸ Ibid, αιτιολογική σκέψη 58 και άρθρο 10 § 1 εδάφιο ι.

²⁴⁹ Πρβλ. Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπ. αριθμ. 19/6237, *Η ΕΕ υλοποιεί την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για τη στήριξη των κρατών μελών*, (11/2019). Ανακτήθηκε

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/statement_19_6237/STATEMENT_19_6237_EN.pdf

²⁵⁰ Ό.π., υποσημείωση 247, άρθρο 3.

Frontex εκπονεί και χαράσσει τεχνική και επιχειρησιακή στρατηγική, με την οποία τα κ-μ είναι υποχρεωμένα να συντάσσονται.²⁵¹

Εντός της συστημικής λειτουργίας ως άνω πλαισίου και με πρόδηλα τα περιστατικά παραβίασης θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την επιχειρησιακή δραστηριοποίηση του Οργανισμού, η έγερση του ζητήματος λογοδοσίας και ανάληψης διεθνούς ευθύνης του Frontex, παραμένει σταθερό αντικείμενο συζήτησης και προβληματικής. Με ενδεικτικό σημείο αναφοράς φαινόμενα παραβίασης της αρχής της μη επαναπροώθησης (non- refoulement principle), ως επαληθεύονται από τα γεγονότα της περιόδου Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2020²⁵² που διαδραματίστηκαν στα ελληνοτουρκικά σύνορα, αλλά και από τα σχετικά πιο πρόσφατα στα σύνορα Πολωνίας-Λευκορωσίας²⁵³, αμφιλεγόμενο ζήτημα καθίσταται η ανάληψη διεθνούς ευθύνης του Frontex, μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 περί Ευθύνης Διεθνών Οργανισμών (Articles on Responsibility of International Organizations)²⁵⁴ για διεθνώς παράνομες πράξεις, κρίσιμο στοιχείο για τη θεμελίωση ευθύνης του Frontex συνιστά ακριβώς η επιβεβαίωση αποτελεσματικού ελέγχου (effective control) επί των ενεργειών των συνοριοφυλάκων, κατά τη διάρκεια διενέργειας των κοινών επιχειρήσεων. Μολονότι, ο επιχειρησιακός σκελετός κάθε κοινής επιχείρησης στηρίζεται στην αμοιβαία υιοθέτηση ενός επιχειρησιακού σχεδίου μεταξύ του Οργανισμού και του κ-μ φιλοξενίας, εντούτοις η αποκλειστικότητα του ελέγχου του Οργανισμού επί του

²⁵¹ Ibid, άρθρα 5 § 3 και 8 σε συνδυασμό με αιτ. σκέψη 85.

²⁵² Ο λόγος φυσικά για την αθρόα προσέλευση μεταναστών και προσφύγων στα ελληνοτουρκικά σύνορα μετά τις παραινήσεις του Τούρκου Προέδρου περί ανοίγματος των συνόρων της Τουρκίας προς την Ευρώπη. Σχετικά Stevis-Gridneff M. & P. Kingsley P., (2020). "Turkey, Pressing E.U. for Help in Syria, Threatens to Open Borders to Refugees," *The New York Times*. Ανακτήθηκε <https://www.nytimes.com/2020/02/28/world/europe/turkey-refugees-Greece-erdogan.html>. Στα πλαίσια υποστήριξης των εθνικών δράσεων αντιμετώπισης αυτής της έκτακτης κατάστασης, ο Frontex ενεργοποίησε δύο επιπρόσθετες ομάδες ταχείας επέμβασης (Rabit Units). Στον απόηχο των κοινών επιχειρήσεων άμεσης ανταπόκρισης, η Επιτροπή Πρόληψης Βασανιστηρίων (CPT) κατέγραψε σε ad hoc επίσκεψη απτές καταγγελίες περί παράνομων επαναπροωθήσεων. Σχετικά πρβλ. CPT. (2020). Report to the Greek Government on the visit to Greece 2020 from 13 to 17 March 2020. Ανακτήθηκε <https://rm.coe.int/1680a06a86>, §5, ενώ διευκρινήσεις για έμμεση εμπλοκή του Οργανισμού στις παράνομες αυτές δραστηριότητες καταγράφονται στην § 60 ίδιας Έκθεσης.

²⁵³ Πρβλ υποσημείωση υπ. αριθμ. 215.

²⁵⁴ International Law Commission. (2011). *Draft articles on the responsibility of international organizations*. United Nations. Ανακτήθηκε https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf

συνόλου των δραστηριοτήτων (πράξεων είτε παραλείψεων), καθίσταται δυσχερώς αποδείξιμη.²⁵⁵ Αντίθετα, εφαρμογή φαίνεται να βρίσκει το άρθρο 6 περί ευθύνης των κρατών για διεθνώς παράνομες πράξεις, υπό το πρίσμα της δράσης του μόνιμου προσωπικού του Frontex εντός του συστήματος εξουσίας/ιεραρχίας του φιλοξενούντος κ-μ. Αλλά και στην περίπτωση διερεύνησης του ενδεχόμενου ύπαρξης δευτερογενούς ευθύνης του Frontex (και κατ' επέκταση της Ε.Ε) για συμμετοχή σε παράνομη πράξη κράτους, ομοίως, η αποδεικτική διαδικασία παρουσιάζει δυσκολίες. Το αυτό συμβαίνει, καθώς πέρα από την πλήρωση των λοιπών προϋποθέσεων του άρθρου 14 περί ευθύνης Διεθνών Οργανισμών (παροχή συνδρομής, παράνομη φύση πράξης) δυσσπόδεικτο παραμένει το στοιχείο της γνώσης της παράνομης φύσης της δραστηριότητας. Η θέση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι, κανένα αμοιβαίο συμφωνηθέν επιχειρησιακό σχέδιο δεν περιλαμβάνει a priori καταγραφή επιλήψιμων δραστηριοτήτων, με τις τελευταίες συνήθως να λαμβάνουν χώρα στο πεδίο, σε συνθήκες αποδεικτικής ένδειας. Συνολικά γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, παρά την ύπαρξη τυπικής εποπτείας, εντούτοις η τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της λογοδοσίας σε επίπεδο επιχειρησιακής πραγματικότητας, παραμένει θολό τοπίο. Η δημιουργία γκρίζων ζωνών, μέσω της εκμετάλλευσης των αδυναμιών του μοντέλου συνευθύνης Frontex και κ-μ, θέτει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων εν κινδύνω, καθώς ο Οργανισμός αναπτύσσεται στο πεδίο,²⁵⁶ όπως θα διαφανεί μέσα από την μελέτη των κάτωθι νομολογιακών δεδομένων.

3.4.1 Case studies: Οι υποθέσεις WS and Others v. Frontex & Hamoudi v Frontex.

i. Η υπόθεση WS and Others v. Frontex

Ισχυρή νομολογιακή επιβεβαίωση των προρρηθέντων προσέφερε η απόφαση WS and Others v. Frontex, η οποία αφορά σε υπόθεση επαναπροώθησης Σύριων προσφύγων, ορισμένων εκ των οποίων ανηλίκων στην Τουρκία κατά το έτος 2016, μετά την απόρριψη αιτημάτων ασύλου τους στο πλαίσιο κοινής επιχείρησης (joint

²⁵⁵ Mungianu R., (2016). *Frontex and nonrefoulement: The International responsibility of the EU*, σελ. 69.

²⁵⁶ Ibid, σελ. 79-87.

operation), η οποία συντονίστηκε από τον Frontex.²⁵⁷ Η προσφυγή των ως άνω ατόμων θεμελιώθηκε στην παραβίαση εκ μέρους του Οργανισμού υποχρεώσεων ερειδόμενων στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε, ιδίως στην παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης.²⁵⁸

Το Δικαστήριο αποδέχθηκε την υποχρέωση δέσμευσης του Οργανισμού στις προβλέψεις του ενωσιακού και διεθνούς δικαίου (άρα και την υποχρέωση σεβασμού της αρχής μη επαναπροώθησης)²⁵⁹, πλην όμως επικαλούμενο το άρθρο 340 ΣΛΕΕ έκρινε ότι δεν πληρούνταν η προϋπόθεση της αιτιώδους συνάφειας²⁶⁰, αυστηρά ερμηνευόμενη, υποστηρίζοντας έτσι ότι ο ρόλος του Οργανισμού ήταν απλώς τεχνικός και επιχειρησιακά υποστηρικτικός. Σαν αποτέλεσμα η εναπόθεση της αποκλειστικής ευθύνης για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες ασύλου και επιστροφής αφέθηκε στις εθνικές αρχές.²⁶¹ Μάλιστα ενισχυτικό στοιχείο της έλλειψης ευθύνης του Οργανισμού και συνάμα προβληματικό σε επίπεδο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτέλεσε η κρίση του Δικαστηρίου περί διακοπής της αιτιώδους συνάφειας, παρουσιάζοντας ως προσωπική αυτοτελή επιλογή τη μεταγενέστερη μετάβαση των ατόμων από την Τουρκία στο Ιράκ, αγνοώντας τις εξαναγκαστικές συνθήκες της επιλογής τους, όπως ενδεχομένως ο φόβος περαιτέρω προώθησης των από την Τουρκία στη Συρία.²⁶² Κατά αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο τεχνηέντως κατόρθωσε την αποφυγή εξέτασης κατ' ουσίαν της περίπτωσης παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων εκ μέρους του Οργανισμού, στο πλαίσιο της εν λόγω επιχείρησης.

Η νομολογιακή αυτή επιβεβαίωση του ζητήματος λογοδοσίας του Οργανισμού και του συνεπαγόμενου φαινομένου διάχυσης της ευθύνης στην περίπτωση των κοινών επιχειρήσεων μεταξύ πολλών εμπλεκομένων, αναμφίβολα εγείρει αμφιβολίες για τη δυνατότητα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας

²⁵⁷ General Court of the European Union. (2023, September 6). *WS and Others v. Frontex* (Case T-600/21). Ανακτήθηκε [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62021TJ0600)

[content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62021TJ0600](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62021TJ0600)

²⁵⁸ Ibid σε παράγραφο 57.

²⁵⁹ Ibid σε παράγραφο 63.

²⁶⁰ Ibid σε παράγραφο 52.

²⁶¹ Ibid σε παράγραφο 64.

²⁶² Ibid σε παράγραφο 68.

προσφύγων και μεταναστών. Ιδίως, μάλιστα αν αναλογιστεί κανείς και την επαυξημένη επιχειρησιακή εμπλοκή του Οργανισμού στο πλαίσιο του Νέου Συμφώνου, για την οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω, επανέρχεται σταθερά ο βασικός προβληματισμός της παρούσας εργασίας, αναφορικά με την επιλογή της αποτελεσματικότητας έναντι της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων.

Ωστόσο, σε πείσμα των καιρών, ανατροπή υπέρ της ανάληψης ευθύνης εκ μέρους του Οργανισμού, φαίνεται να επιφέρει η πλέον πρόσφατη απόφαση του τμήματος μείζονος σύνθεσης του Δικαστηρίου με αντικείμενο αίτηση αναίρεσης επί της προρρηθείσας απόφασης του 2023.²⁶³ Για πρώτη φορά φαίνεται να εγκαθιδρύεται αυτοτελής ευθύνη του Οργανισμού σε περίπτωση συμμετοχής του σε κοινή επιχείρηση για παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, με το Δικαστήριο να αποδέχεται την ύπαρξη ίδιων θετικών υποχρεώσεων του Οργανισμού και των οργάνων του.²⁶⁴ Κατά αυτόν τον τρόπο, αποτινάσσεται η λογική ενός Οργανισμού-εκτελεστή εθνικών αποφάσεων, ενισχύεται το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά άρθρο 47 ΧΘΔΕΕ και ανοίγει ο δρόμος για την έγερση ζητημάτων λογοδοσίας του Φορέα για την κατά περίπτωση παραβίαση δικαιωμάτων (μη επαναπροώθηση, δικαιώματα παιδιού, πρόσβαση στο άσυλο), ακόμα και επί διενέργειας επιχειρήσεων επιστροφών, επί τη βάση ελλειμματικών εθνικών διαδικασιών ασύλου και αποφάσεων επιστροφής.²⁶⁵

Αρχικά, η ρητή παράθεση του δεσμευτικού - για το σύνολο των επιχειρήσεων του Οργανισμού – ενωσιακού και διεθνούς πλαισίου, έθεσε αυτομάτως εκτός συζήτησης οιοσδήποτε αιτιάσεις περί αμιγώς υποστηρικτικού του ρόλου.²⁶⁶ Με έναυσμα αυτήν την τοποθέτηση το Δικαστήριο κατέληξε στην ύπαρξη αυτοτελούς υποχρέωσης του Frontex περί ελέγχου ύπαρξης εκτελεστής εθνικής απόφασης

²⁶³ Court of Justice of the European Union. (2025, December 18). *WS and Others v. European Border and Coast Guard Agency (Frontex)* (Case C-679/23). Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=307228&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10317920>

²⁶⁴ Ibid παράγραφοι 126-132.

²⁶⁵ Ibid παράγραφοι 102-103.

²⁶⁶ Court of Justice of the European Union. (2025, December 18). *WS and Others v. European Border and Coast Guard Agency (Frontex)* (Case C-679/23),ό.π., σε παραγράφους 2-10 & 90-113.

επιστροφής για κάθε άτομο, υποκείμενο σε κοινές επιχειρήσεις επιστροφής, χωρίς αυτό να μεταφράζεται σε παραβίαση της αποκλειστικής αρμοδιότητας του κράτους.²⁶⁷ Απόρροια αυτής της συλλογιστικής, αποτελεί η θεμελίωση ευθύνης του Οργανισμού σε περίπτωση παράλειψης ελέγχου έγκυρης απόφασης επιστροφής και η θραύση του ισχύοντος σχήματος κατακερματισμού ευθύνης και μετακύλισής του αποκλειστικά στα κ-μ.

Παρά την ενίσχυση του πλέγματος υποχρεώσεων του Οργανισμού, το Δικαστήριο εμφανίστηκε, ωστόσο, φειδωλό αναφορικά με το ζήτημα της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ παράλειψης ελέγχου και προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αν και αναγνώρισε ότι είναι ένα ζήτημα που δεν μπορεί να αποκλειστεί *a priori*²⁶⁸, εντούτοις μετέθεσε την έκδοση απόφασης επί της ουσίας πίσω στο Γενικό Δικαστήριο, αναφορικά με την επιβεβαίωση ύπαρξης ή μη της αιτιώδους διαδρομής.²⁶⁹ Τέλος, ρηξικέλευθη ήταν η συνεκτίμηση από το Δικαστήριο της ευαλωτότητας των αιτούντων ασύλου κατά τη λήψη των αποφάσεών τους, ενόσω ευρίσκονται σε αυτή τη θέση. Έτσι κρίθηκε ότι η απόφαση περαιτέρω μετακίνησης τους εκτός Τουρκίας υπό το φόβο απέλασης δεν διακόπτει την αιτιώδη συνάφεια, εφόσον αυτή η επιλογή δεν χαρακτηρίστηκε «ίδια» αλλά εύλογη, ένεκα της ευάλωτης θέσης τους.²⁷⁰ Η υπόθεση αναμένεται να επιστραφεί για την εκ νέου εξέταση της ουσίας της.²⁷¹

ii. Η υπόθεση Hamoudi v Frontex

Αντικείμενο της συγκεκριμένης υπόθεσης αποτελούσε προσφυγή Σύρου υπηκόου για καταβολή αποζημίωσης, προκύπτουσα από παραβίαση των άρθρων 268 ΣΛΕΕ, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε και του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896. Ειδικότερα, προρρηθείσα ένδικη διαφορά ανέκυψε κατά τη διάρκεια παράνομων επαναπροωθήσεων στο Αιγαίο το 2020, οι οποίες επιχειρησιακά καλύπτονταν και από τον Frontex. Το Δικαστήριο, ωστόσο, υιοθετώντας ένα αυστηρό

²⁶⁷ Ibid, 96-102 και 103, όπου η υποχρέωση ελέγχου παρουσιάζεται συμβατή με το ενωσιακό δίκαιο.

²⁶⁸ Ibid, παράγραφοι 127-133.

²⁶⁹ Ibid, παράγραφοι 111-112.

²⁷⁰ Ibid, παράγραφοι 151-162.

²⁷¹ Prakken d'Oliveira. (2025,). *Hearing of the Grand Chamber of the EU Court of Justice on Frontex and illegal pushbacks*. Ανακτήθηκε <https://www.prakkendoliveira.nl/en/news/2025/hearing-of-the-grand-chamber-of-the-eu-court-of-justice-on-frontex-and-illegal-pushbacks>

αποδεικτικό πρότυπο, απέρριψε την εν λόγω προσφυγή, επί τη βάσει της ανεπαρκούς εκ μέρους του προσφεύγοντος κατάδειξης των γεγονότων επαναπροώθησης και της ιδίας παρουσίας του σε αυτά.²⁷²

Η κατ' έφεση απόφαση του Δικαστηρίου²⁷³ σηματοδοτεί μια αυτονόητη εξέλιξη αναφορικά με τα δικαιώματα των αιτούντων ασύλου, ιδίως κατά τις περιπτώσεις παράνομων επαναπροωθήσεων. Αρχικά, το Δικαστήριο επανάφερε τη θεμελιώδη αλλά υπόρρητη έννοια της πλήρους ευθύνης και λογοδοσίας του Οργανισμού στο πλαίσιο αρμοδιοτήτων του.²⁷⁴ Παράλληλα, κρίθηκε ότι η επιβολή ιδιαίτερα αυστηρών αποδεικτικών κανόνων από το Γενικό Δικαστήριο προς τον προσφεύγοντα, καθιστούν αδύνατη την αποτελεσματική άσκηση προσφυγής του ατόμου (σύμφωνα με άρθρο 47 ΧΘΔΕΕ) σε περιπτώσεις επαναπροωθήσεων. Η προσέγγιση αυτή συμπορεύεται με εκείνη του ΕΔΔΑ, αναγνωρίζοντας τη δομική μειονεξία των ευάλωτων αυτών ατόμων στη συλλογή αποδεικτικών δεδομένων σε περιπτώσεις συλλογικών απελάσεων.²⁷⁵ Κατόπιν τούτου, το Δικαστήριο εισήγαγε την προσαρμογή του βάρους απόδειξης, υπό την έννοια της αποδοχής των «επαρκών, λογικών, συνεκτικών» στοιχείων του ατόμου ως *prima facie* αποδείξεων²⁷⁶, ικανών και επαρκών να ενεργοποιήσουν την αυτεπάγγελτη υποχρέωση του Δικαστηρίου να αναζητήσει επιπρόσθετα στοιχεία, ακόμα και από τον ίδιο το Frontex.²⁷⁷

²⁷² Court of Justice of the European Union. (2025, December 18). Press release 159/25. *Court of Justice: Judgment in Case C-136/24 P, Alaa Hamoudi v European Border and Coast Guard Agency (Frontex)*. Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2025-12/cp250159en.pdf>. Η παρουσία του Frontex σηματοδοτούνταν από τις υπερπτήσεις αεροσκάφους του Οργανισμού στο σημείο και τη διεξαγωγή παραπλήσιων επιχειρησιακών δραστηριοτήτων.

²⁷³ Court of Justice of the European Union. (2025). *Judgment in Case C-136/24 P, Alaa Hamoudi v European Border and Coast Guard Agency (Frontex)*, ό.π.. Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=307231&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10453151>

²⁷⁴ Ibid, παράγραφος 66. Η επαναληπτικότητα αντίστοιχης επιχειρηματολογίας σε δύο συναπτές κατ' έφεση αποφάσεις (έτερη η *WS and Others v. Frontex*) δημιουργούν την πεποίθηση ότι κάτι έχει μεταβληθεί νομολογιακά, με κατεύθυνση την επίταση της λογοδοσίας του Οργανισμού.

²⁷⁵ Ibid, παράγραφοι 107-109.

²⁷⁶ Ibid. Παράγραφοι 117, 123 & 125. Ως εκ τούτου χαμηλώνει το όριο των αποδεικτικών μέσων υπέρ του προσφεύγοντος σε σημείο που η ένορκη κατάθεση και το δημοσιογραφικό υλικό που εισέφερε ο Hamoudi να κρίνονται παραδεκτά.

²⁷⁷ Ibid. Παράγραφος 119 και 122 για τη δικονομική μετατόπιση του αποδεικτικού βάρους. Σε αντίθεση με την αυστηρότερη τοποθέτηση Γενικού Εισαγγελέα περί απαίτησης αποδεδειγμένης συνύπαρξης επιπροσθέτως δομικής ανισορροπίας και υποβάθμισης δικαιωμάτων. Πρβλ. Tas, S. (2025, December 22). *One step closer to holding Frontex accountable: Hamoudi v Frontex (C-136/24 P)*. REALaw.blog. Ανακτήθηκε <https://realaw.blog/2025/12/22/one-step-closer-to-holding-frontex-accountable-hamoudi-v-frontex-c-136-24-p-by-sarah-tas/>

Συμπερασματικά, οι αποφάσεις W.S et al και Hamoudi ευθυγραμμίζονται με την επαλήθευση θεμελιωδών αρχών του ενωσιακού δικαίου, όπως τα άρθρα 2 Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και 47 ΧΘΔΕΕ, στο πεδίο της συνοριακής πολιτικής. Δυστυχώς, η κοινολόγηση αυτών των αποφάσεων με διθυράμβους επιβεβαιώνει την βαθιά κρίση δικαίου που διατρέχει την ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική και μεταφράζεται στην επί μακρῶ ελλιπή λογοδοσία του Frontex. Ωστόσο, η αναγνώριση της αγωγής του άρθρου 340 § ως αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος, ο συνυπολογισμός της έννοιας ευαλωτότητας στην εκτίμηση της πορείας της αιτιώδους συνάφειας και στον επιμερισμό του αποδεικτικού βάρους,²⁷⁸ φαίνεται να επαναδιακηρύσσουν αυτή τη φορά πιο ρηξικέλευθα από ποτέ την εκτεταμένη ευθύνη του Οργανισμού, στο πλαίσιο των υπερεξουσιών που απολαμβάνει. Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ότι το Δικαστήριο απέφυγε τεχνηέντως να τοποθετηθεί ρητά επί θεμάτων κοινής ευθύνης αλλά και να εξετάσει επί της ουσίας ζητήματα αιτιώδους συνάφειας, καθιστούν ιδιαίτερα επισφαλής μια σκέψη περί εγκαινίασης μίας νέας εποχής λογοδοσίας για τον Οργανισμό.

4. Ο αναπροσαρμοσμένος ρόλος του Frontex στο πλαίσιο του Νέου Συμφώνου

Εισαγωγικά, αξιοσημείωτη δύναται να χαρακτηριστεί η δίσημη προσέγγιση που υιοθετείται από το Νέο Σύμφωνο και τα νομοθετικά κείμενα που το συναπαρτίζουν, υπό την έννοια ότι η αναγνώριση του επαυξημένου ρόλου των Οργανισμών της Ε.Ε στην υλοποίηση των πολιτικών για τη μετανάστευση και το άσυλο δεν συνεφέλκει τη σαφή ενσωμάτωση και αποτύπωση των αναβαθμισμένων εκτελεστικών εξουσιών τους. Η ελλειμματική αυτή προσαρμογή ενδέχεται να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα σε επίπεδο σεβασμού των διαδικαστικών εγγυήσεων υπέρ των μεταναστών και προσφύγων και σε αποδυναμωμένη λογοδοσία αυτών των οργανισμών, καθόσον η μη σαφής καταγραφή των ιδιαιτεροτήτων δράσης κάθε Οργανισμού και του εύρους εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του, συσκοτίζει την πολυπροβεβλημένη ανθρωπιστική διάσταση των νέων νομοθετικών εργαλείων και

²⁷⁸ Ziebritzki, C. (2026), *With Great Power Comes Great Responsibility: Why W.S. et al and Hamoudi vs Frontex Mark a Turning Point*, VerfBlog. Ανακτήθηκε <https://verfassungsblog.de/w-s-et-al-and-hamoudi-vs-frontex/>

θέτει σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων.²⁷⁹ Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το Νέο Σύμφωνο δεν μετέβαλλε τις νομικές εξουσίες του Frontex, υπό την έννοια ότι νομική βάση του Οργανισμού εξακολουθεί να αποτελεί ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1896.²⁸⁰ Ως εκ τούτου, γόνιμη κρίνεται μια συνοπτική αναφορά στον εκτιμώμενο βαθμό εμπλοκής του Οργανισμού εντός του νέου νομικού συστήματος, καθώς και στον καθορισμό του καθηκοντολογίου του, δυνάμει της νέας νομικής πραγματικότητας.²⁸¹

Συνολικά, σε συνέχεια προηγούμενου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας (Β' Μέρος), όπου και αναλύθηκε το κανονιστικό περιεχόμενο των βασικών πράξεων του Νέου Συμφώνου, στο παρόν σημείο πρόκειται να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο οι εν λόγω ρυθμίσεις φαίνεται να συγκλίνουν επιχειρησιακά στο πρόσωπο του Frontex και να συντείνουν στην ανάδειξη του Οργανισμού σε κεντρικό φορέα εφαρμογής της νέας συνοριακής αρχιτεκτονικής της Ένωσης.

4.1 Η συμμετοχή στις διαδικασίες διαλογής (Screening Regulation)

Σύμφωνα με το ελληνικό παράδειγμα, το προσωπικό του Οργανισμού συμμετέχει στις διαδικασίες διακρίβωσης της εθνικότητας στα Κέντρα Υποδοχής Ταυτοποίησης και σε Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές.²⁸² Πράγματι, η παροχή τεχνικής και επιχειρησιακής υποστήριξης προς τα κ-μ λαμβάνει τη μορφή αποστολής προσωπικού του Οργανισμού στο πεδίο προς υποβοήθηση των διαδικασιών

²⁷⁹ Tsourdi, E.L. (2020). "The new pact and EU agencies: A tale of two tracks of administrative integration and unsatisfactory embedding." ό.π., σελ. 113. Ανακτήθηκε https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/82064802/Tsourdi_New_Pact_and_EU_Agencies-libre.pdf?1647104445=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DThe_New_Pact_and_EU_Agencies_A_Tale_of_T.pdf&Expires=1765631573&Signature=GGFAM~VeE1GzV~7ao8byYMDBBuHMxSNG15Bjns6xLic6cP026ReF9J34eMYBjuUx38fzeMvQ-UA4owbL-Ci7N4weN4FEvNkPQCCeOCY5~opJtdZMcy4lxs~HyhY1W~svUSp6yAet133jEhA1NmNPiXtQWAtKWfmuU~80kuHrbbt9aGxD7aOCqooO80dfvAyLFW4qQcpb~2mvdXfHVr6TCtPsf9nUIHe8aMm3gaqLYqiCVP3YrYfQgzqHGZZTCq0eniwC3RmrUAMIDIEjYbensfafOfp4pqBjR8cOSXZ-GcawMwP2x9TEsT0RhRL3s8krr7BvHqThICXLNSsDSwg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

²⁸⁰ Ibid, σελ. 117.

²⁸¹ Frontex. (2024, May 28). *Frontex and the new Pact on Migration and Asylum*. Frontex. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-and-the-new-pact-on-migration-and-asylum-OAJMo3>

²⁸² Greek Council for Refugees. (2025). *Reception and identification procedure* (Asylum Information Database – Country Report: Greece). Ανακτήθηκε https://asylumineurope.org/reports/country/greece/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/reception-and-identification-procedure/#IV_RC_A_4Freemov

διαλογής, αφενμέρους, λήψης αποτυπωμάτων, αλλά και αρχικής ενημέρωσης των πιθανών δικαιούχων διεθνούς προστασίας.²⁸³ Μολονότι ο ρόλος που του επιφυλάσσεται είναι αρκούντως επικουρικός, εντούτοις ένεκα των ανεπαρειών σε ανθρώπινο δυναμικό των ελληνικών αρχών, στελέχη του Οργανισμού πραγματοποιούν επισταμένως ελέγχους διαλογής με αντικείμενο τη διασαφήνιση της υπηκοότητας των ατόμων. Η συγκεκριμένη πρακτική εμφανίζει ισχυρή προβληματική, η οποία εδράζεται στο γεγονός της γενικευμένης στήριξης των ελληνικών αρχών για την περαιτέρω μεταχείριση των ατόμων στις σχετικές εκθέσεις του Frontex, στο πλαίσιο διαδικασιών διαλογής. Έγγραφα, ωστόσο, που χαρακτηρίζονται ως «non-papers» και συνεπώς δεν είναι προσβάσιμα και αμφισβητήσιμα²⁸⁴ από τα προς διαλογή άτομα, καθορίζουν πορείες αιτημάτων και κατ' επέκταση πορείες ζώων, επηρεάζοντας συχνά το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο.

Πρακτικά, προς παραστατικότερη απεικόνιση και σε συνέχεια του ελληνικού παραδείγματος, το οποίο λειτούργησε ως προπομπός των ρυθμίσεων του Νέου Συμφώνου, μετά τη σύλληψη του ατόμου για απόπειρα παράνομης εισόδου σύμφωνα με το Ν.5226/2025 και την εισαγγελική αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης, το άτομο οδηγείται σε Κέντρα Υποδοχής Ταυτοποίησης.²⁸⁵ Εκεί, μερίμνει της ελληνικής αστυνομίας, η οποία συνεπικουρείται από μόνιμα στελέχη του Frontex²⁸⁶ με συγκεκριμένο προφίλ screener, πραγματοποιούνται οι διαδικασίες διαλογής. Εν συντομία, τα βασικά στάδια screening του Frontex περιλαμβάνουν την αρχική ταυτοποίηση και συγκέντρωση αλφαριθμητικών και βιομετρικών δεδομένων (ηλικία, φύλο, δηλούμενα χώρα καταγωγής), συνέντευξη αξιοπιστίας, διασταύρωση δήλωσης

²⁸³ Raimondo, G. (2024). The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility., ό.π., σελ. 44. Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

²⁸⁴ Greek Council for Refugees, Reception and Identification Procedure, ό.π. Ανακτήθηκε https://asylumineurope.org/reports/country/greece/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/reception-and-identification-procedure/#IV_RC_A_4Freemov

²⁸⁵ Προβληματική χαρακτηρίζεται η διευθέτηση των ασφυκτικών χρονικών περιορισμών για την ολοκλήρωση των διαδικασιών διαλογής. Σε αντίθεση με άλλα κ-μ όπου η προσέλευση των ατόμων για ταυτοποίηση είναι εθελοντική, στην Ελλάδα η ύπαρξη προηγηθείσας ποινικής διαδικασίας ενέχει τον κίνδυνο κατάλυσης των προβλεπόμενων προθεσμιών και συναφών καταγγελιών. Ως ασφαλέστερη προσέγγιση, κρίνεται κατά τη γνώμη του γράφοντος, όπως η έναρξη της σχετικής προθεσμίας διαλογής να λαμβάνει χώρα κατά τη στιγμή εισόδου του ατόμου στο ΚΥΤ.

²⁸⁶ Πρβλ. άρθρο 36 § 2 εδάφιο δ Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

χώρας καταγωγής μέσω ερωτήσεων τυποποιημένων φακέλων, ερωτηματολόγια κλειστού τύπου και επαναληπτικότητα προς εντοπισμό αντιφάσεων, σωματική παρατήρηση (profiling), συνολική αξιολόγηση συμπεριφοράς και συμπλήρωση της φόρμας διαλογής με κατηγοριοποίηση αποτελέσματος, το οποίο καθορίζει και την περαιτέρω διοικητική μεταχείριση του ατόμου.²⁸⁷

Ουσιαστικά, η επαλήθευση του ρόλου του Frontex σε βασικό Φορέα της διαδικασίας διαλογής και η θεσμική του κατοχύρωση μέσα και από το Νέο Σύμφωνο, ανοίγει το δρόμο για την πλήρη ανάληψη της διενέργειας διαλογής και ταυτοποίησης σε όλα τα κ-μ, με αμφίβολα όμως αποτελέσματα. Αρχικά, υφίστανται ενδείξεις ότι οι διαδικασίες διαλογής και ταυτοποίησης εμπεριέχουν στον πυρήνα τους το στοιχείο της καχυποψίας, καθώς η πρακτική φαίνεται να έχει δομηθεί με τέτοιον τρόπο, που να κατατείνει περισσότερο στην αποκάλυψη του ψεύδους και λιγότερο στην παραδοχή της αλήθειας. Η ουδετερότητα της διαδικασίας ως μορφή συγκέντρωσης πληροφοριών δέχεται ισχυρή κριτική, καθόσον οι προκατασκευασμένες ερωτήσεις και η συμπεριφορά ενός ανακριτικού υπαλλήλου-εξεταστή φαίνεται να έχει απωλέσει το εξατομικευμένο χαρακτήρα της και να κατευθύνεται συστημικά μέσω παρελκυστικών ερωτήσεων στην εμφάνιση ασυνεπειών εκ μέρους του ερωτώμενου.²⁸⁸ Τελικώς, η καταγραφή των εξαγόμενων πληροφοριών και η συμπλήρωσή τους σε επίσημο έγγραφο (screening form²⁸⁹) αν και επιχειρεί να λειτουργήσει νομιμοποιητικά της όλης διαδικασίας, δεν φαίνεται να υλοποιεί το σκοπό της. Αντίθετα, η δημιουργία φακέλου ατόμου, η συνοδεία αυτής της προκαταρκτικής φόρμας σε όλα τα στάδια της επακόλουθης διοικητικής διαδικασίας για το άτομο με ό,τι αυτό συνεπάγεται και η υπαγωγή του ατόμου στις προβλεπόμενες διαδικασίες (τακτική διαδικασία στην ενδοχώρα είτε δρομολόγηση

²⁸⁷ Pollozek, S., & Passoth, J. H. (2024). *Devices of suspicion. An analysis of Frontex screening materials at the registration and identification center in Moria. Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(9), σελ. 2327-2345.

²⁸⁸ Ibid.

²⁸⁹ Άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356, η οποία όμως δεν περιλαμβάνει δικαίωμα άμεσης προσφυγής κατά των αναγραφόμενων σε αυτήν.

στις συννοριακές διαδικασίες) ενδέχεται να δράσει απορρυθμιστικά των δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων.²⁹⁰

Προς επίρρωση των ανωτέρω, η τροποποίηση που επέφερε η πλέον πρόσφατη Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Frontex επί της παλαιάς, κρίνεται καθοριστική. Πρόκειται για μια λεπτομερή εξειδίκευση των καθηκόντων του προφίλ του συνοριοφύλακα (με ρητή αναφορά σε preliminary vulnerability and security checks, biometric data registration, conducting interviews and filling out the screening form) με απευθείας παραπομπή στον Κανονισμό για τη διαλογή, επιτονίζοντας με αυτόν τον τρόπο το δομικό ρόλο του Οργανισμού στις συνοριακές διαδικασίες.²⁹¹

Αναφορικά με τον αντίκτυπο του νέου Κανονισμού για τη διαλογή στη λειτουργία του Frontex αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 8 § 9 οι αρμόδιες αρχές ελέγχου «δύνανται να επικουρούνται ή να υποστηρίζονται κατά τη διενέργεια του ελέγχου διαλογής από εμπειρογνώμονες ή αξιωματικούς συνδέσμους και ομάδες που έχουν τοποθετηθεί από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο εντός των ορίων των εντολών τους...». Η γραμματική ερμηνεία της συγκεκριμένης διάταξης αντανακλά αφενός το σεβασμό στην αυτονομία των κρατών-μελών και την επιθυμία αποφυγής τυχόν προστριβών με στελέχη του Οργανισμού, αλλά την ίδια στιγμή η έλλειψη δεσμευτικότητας αναφορικά με την παροχή σχετικής υποστήριξης αφήνει

²⁹⁰ Πράγματι, η δυναμική αυτής της τόσο πρώιμης διαδικασίας είναι καθοριστική, δεδομένου ότι σε περίπτωση αμφιβολίας κατά τη διαλογή ως προς την ιθαγένεια του ατόμου είτε την ηλικία του, το άτομο καταχωρίζεται στις συνοριακές διαδικασίες. Η αντιστροφή του βάρους απόδειξης και η αποδοχή του ενδεχόμενου υπαγωγής ενός ατόμου υψηλού προσφυγικού προφίλ είτε ανηλίκου στις περιοριστικές και ελεγχόμενες ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα διαδικασίες, αποδεικνύει την ισχυροποίηση του ρόλου του Frontex, αλλά και την ψευδεπίγραφη ανθρωπιστική ρητορική του Κανονισμού διαλογής.

²⁹¹ Frontex, Management Board Decision 29/2025 amending Management Board Decision 6/2025 adopting the profiles to be made available to the European Border and Coast Guard standing corps for 2026. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=YzI4YjEzMmFmMzU3YThhNjRjZjUxNTNhMWMwOGlwNGJNVFk0T0E9PTE2Mzc2MjU1MTAwZTNhZDMxNjI5MwYyNTM4MGY0YzFINDNlZmRjMzcyNTE1Mjc0OTMw&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=MDEwMTIhODUyMWJhZmMwMzc2MzZxNzgwM2EyMTY0YzI1Nemt3TVE9PTI3MDE0MTk1NmQzNjYzN2Y2MTY0MjZlMzFjNTJhMjlmNmUyMjM1MzNDUxMzc4OTM5>, σελ. 9-10 έναντι σελ. 8 υπ. αριθμ. 6/2025 Απόφασης Δ.Σ.

ευρεία περιθώρια ερμηνείας. Κατά συνέπεια, ο προαιρετικός χαρακτήρας της συμμετοχής, εγείρει αμφιβολίες για τις επιπτώσεις που δύναται να έχει έναντι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ελεγχόμενων ατόμων, σε επίπεδο ακρίβειας-ταχύτητας-ποιότητας των διαδικασιών διαλογής, ιδίως σε μια πιθανή αυξημένη μεταναστευτική πίεση ενός κράτους μέλους.²⁹²

Επιπρόσθετα, ερωτηματικά εγείρονται αναφορικά και με το ρόλο του Frontex, υπό το πρίσμα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τις διαδικασίες διαλογής. Όπως προελέχθη, στο άρθρο 10 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356 προβλέπεται η ίδρυση εθνικού ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησής τους, ενώ επιπρόσθετα προβλέπεται ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να καλούν συναφείς και αρμόδιες εθνικές, διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς να συμμετάσχουν στην παρακολούθηση».²⁹³ Καταφανέστατα, θα πρέπει να υφίσταται σαφής διάκριση μεταξύ της εποπτεύουσας -την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων- οντότητας και των διενεργούντων μηχανισμών διαλογής.²⁹⁴ Μάλιστα υπενθυμίζεται ότι, ο Frontex ελέγχει τη συμβατότητα των δραστηριοτήτων του για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με ίδιους εσωτερικούς μηχανισμούς.²⁹⁵ Ως εκ τούτου, δημιουργείται προβληματισμός αναφορικά με την ταυτότητα του αρμόδιου (εθνικού είτε υπερεθνικού) εποπτικού μηχανισμού παρακολούθησης κατά τη διαδικασία διαλογής, σε περίπτωση συνέργειας των εθνικών συνοριακών αρχών με τον Frontex ²⁹⁶ και της

²⁹² Mancano L. *Sketches of fairness in EU and international law. Focus on the asylum and migration pact.*, ό.π., σελ. 16.

²⁹³ Σχετικά, αιτιολογική σκέψη 27 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356.

²⁹⁴ Η λεκτική αποτύπωση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) στην ετήσια ενημέρωση για τις επιστροφές (2022) σχετικά με τον ενδεδειγμένο τρόπο εποπτείας της διαδικασίας επιστροφών βρίσκει αναλογική εφαρμογή και στη διαδικασία διαλογής «All EU Member States have some form of return monitoring by law. But in practice, gaps persist and independent oversight can remain an issue; for example, if the main monitoring entity is closely connected to the authority responsible for returns. Without sufficient separation between the two, a monitoring system may not be considered entirely effective. In some EU Member States, only very few operations are monitored or the monitoring is limited to the pre-return phase and does not cover inflight and arrival phases of return». European Union Agency for Fundamental Rights, *Forced return monitoring systems - 2022 update*, χ.τ., (02/2022), ήτοι σημαίνει ότι η αποτελεσματικότητα της εποπτείας συνεπάγεται σαφή διάκριση εποπτεύοντος-διενεργούντος τη διαλογή. Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/bg/publication/2022/forced-return-monitoring-systems-2022-update>

²⁹⁵ Άρθρο 80 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

²⁹⁶ Kearney - Touhey J., *The Monitoring of Fundamental Rights: Implications of the Proposed Screening Regulation of the New Pact on Migration and Asylum*, ό.π., σελ. 43-45. Ανακτήθηκε <https://journals.kent.ac.uk/index.php/klr/issue/view/70/39>

«εκτελεστότητας» των πορισμάτων του, με τον κίνδυνο διαιώνισης του φαινομένου διάχυσης ευθυνών εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών να είναι υπαρκτός.

Όπως έχει ήδη υπογραμμιστεί ο συμμετοχικός ρόλος του Frontex στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών καθίσταται υψηλής σημασίας, εάν αναλογισθεί κανείς την επίδραση των οικείων παραγόμενων αναλύσεων κινδύνου στη χάραξη πολιτικών και στην ανακατεύθυνση των προτεραιοτήτων της Ένωσης.²⁹⁷ Συχνά, ωστόσο, παρατηρείται το φαινόμενο της επισφάλειας αναφορικά με την απροκατάληπτη μεταφορά σχετικών πληροφοριών. Ειδικότερα, μεγάλη έμφαση αποδίδεται στο περιεχόμενο συναφών αναλύσεων²⁹⁸ αναφορικά με την ενίσχυση της ρητορικής περί ασφαλειοποίησης (securitization)²⁹⁹ προς εντατικοποίηση των συνοριακών ελέγχων και αποτροπή των παράτυπων διελεύσεων, την αδιάκριτη ταύτιση θυτών και θυμάτων του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης, καθώς και την απόδοση ευθυνών στις ευάλωτες αυτές κοινωνικές ομάδες, οι οποίες μάλιστα φέρονται να ενέχονται για τις επιλογές τους.³⁰⁰ Ως εκ τούτου, η εντατικοποίηση της παρουσίας στελεχών του Οργανισμού στην πρώτη γραμμή και οι συνεπαγόμενες αυξημένες δυνατότητες συλλογής και πρόσβασης σε δεδομένα υπηκόων τρίτων χωρών αναμένεται να

²⁹⁷ Σχετικά στον Κανονισμό (ΕΕ) 1896/2019 άρθρο 29 παρ. 2 εδάφιο α', σύμφωνα με το οποίο «Ο Οργανισμός εκπονεί γενικές ετήσιες αναλύσεις κινδύνου, τις οποίες υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή εφαρμόζοντας τους κανόνες ασφαλείας που εγκρίθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 92, και ειδικές αναλύσεις κινδύνου για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες».

²⁹⁸ Αξιωματική πηγή η εκθεσία αντιστροφή ευθύνης στη σχετικά πρόσφατη έκθεση έτους 2020. Σύμφωνα με την τελευταία πρόσφυγες και μετανάστες εμφανίστηκαν ως παραβατικά υποκείμενα, τα οποία επεδίωκαν μαζικές μετακινήσεις στα Δυτικά Βαλκάνια, ενώ ελάχιστη σημασία αποδόθηκε στα ελατήρια αυτών των απέλπιδων προσπαθειών τους. Μάλιστα, η έκθεση έφτασε στο σημείο καταλογισμού ευθύνης στα άτομα αυτά, εξαιτίας της επικίνδυνης συχνής απουσίας λαθρέμπορου-πλοηγού των σχετικών πλοιαρίων, προσπερνώντας το γεγονός ότι η καινοφανής αυτή τακτική είχε τις ρίζες της στην αυστηροποίηση των ποινών για τα εγκληματικά δίκτυα. Σχετικά περισσότερες πληροφορίες σε Frontex, "Risk Analysis for 2020," Risk Analysis Unit, ref. no. 1218 (Warsaw, 2020): 20.

²⁹⁹ Ωστόσο, έχει κατά καιρούς επισημανθεί ότι η ανωτέρω έννοια συνιστά μια "κατασκευή", η επιτυχία της οποίας έγκειται στην ευρύτερη κατά το δυνατόν υποκειμενική αποδοχή ενός κοινού περί της ύπαρξης απειλής για ένα συγκεκριμένο αγαθό ορισμού. Σαν αποτέλεσμα, ζητήματα ασφαλείας πολιτικοποιούνται, εγείρουν την κοινωνική ομοφωνία και ακολούθως λειτουργούν νομιμοποιητικά ως προς την αντιμετώπιση επείγουσών αναγκών. Πρβλ. Skidmore D., (1999). Security: A new framework for analysis, American Political Science Review, Vol 93 (4). σελ. 1010-1011. Ανακτήθηκε <https://www.jstor.org/stable/2586187?origin=JSTOR-pdf>

³⁰⁰ Waerp, E.. (2024). *Devious refugees and harmless borders? How Frontex inverts deviance and blame.* Race & Class, 66(4). σελ. 77. Ανακτήθηκε <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/03063968241291509>

υπερτροφοδοτήσουν τις οικείες αναλύσεις κινδύνου, με ό, τι αυτό συνεπάγεται για τον τρόπο παρουσίασης των μεταναστευτικών ροών. Αναμφίβολα, η ποσοτικοποίηση ενός καθαρά ανθρωπιστικού ζητήματος αφήνει ευρεία περιθώρια κατασκευής αφηγημάτων εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων, ιδίως της αρχής μη διάκρισης και του σεβασμού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Με άλλα λόγια, η επισημοποίηση των διαδικασιών διαλογής και ταυτοποίησης στα εξωτερικά σύνορα του ενιαίου Χώρου Σένγκεν, εκεί όπου στελέχη του Frontex αναπτύσσουν τη δράση τους (πρβλ *standing corps*, *joint operations*), σηματοδοτεί την επίταση της έννοιας του «κινδύνου» στα εξωτερικά σύνορα, ως κινητήριου μοχλού πολιτικών ζυμώσεων σε στρατηγικό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά σε επιχειρησιακό επίπεδο δεν αποκλείεται οι συναφείς παραγόμενες εκ του Οργανισμού αναλύσεις κινδύνου να επηρεάσουν εμμέσως τις διαδικασίες διαλογής, προκαταβάλλοντας τις αντιδράσεις των στελεχών πρώτης γραμμής μέσω της εκπομπής προφίλ κινδύνου και θέτοντας υπό αμφισβήτηση την αντικειμενικότητα, την ουδετερότητα των διαδικασιών και το σεβασμό της αρχής μη διάκρισης, κατατείνοντας έτσι σε υπονομευτικές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας διαχειριστικές λογικές.

4.2 Ο Frontex και η κανονικοποίηση των συνοριακών διαδικασιών ασύλου (APR)

Οι συνοριακές διαδικασίες ασύλου, ομοίως, ενδέχεται να επηρεαστούν ουσιωδώς ένεκα του διευρυμένου ρόλου του Οργανισμού, ο οποίος συμμετέχει ενεργότατα μέσω της επιχειρησιακής παρουσίας του σε *hotspots* και της συμβολής του στις διαδικασίες αφενμέρωσης, σύμφωνα με τις προβλέψεις του εκάστοτε δεσμευτικού, για τα κ-μ και τον Οργανισμό, επιχειρησιακού σχεδίου.³⁰¹

Σε αυτό το πλαίσιο, στελέχη του Οργανισμού λειτουργούν συχνά ως τα πρώτα σημεία επαφής προσφύγων και μεταναστών με τις οικείες συνοριακές αρχές, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στη συλλογή πληροφοριών για την ταυτοποίηση και την προκαταρκτική κατανομή των αφιχθέντων, σε ευάλωτους και μη. Υπό αυτό το πρίσμα οι διαδικασίες αφενμέρωσης και ανίχνευσης της ευαλωτότητας συχνά μετατοπίζουν το βάρος από την ατομική προστασία στη λογική της επιτήρησης και

³⁰¹ Πρβλ. Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 άρθρο 33 περίπτωση 3 εδάφιο δ.

του αποκλεισμού από τις διαδικαστικές εγγυήσεις ασφάλειας.³⁰² Ιδίως, ως προς τη διαδικασία ανίχνευσης ευαλωτοτήτων έχει επισημανθεί ο επιδερμικός έλεγχος των σχετικών κριτηρίων και η ανεπάρκεια των στελεχών του Οργανισμού³⁰³, σε επίπεδο εκπαίδευσης. Μάλιστα, σύμφωνα με την νέα Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, το προφίλ του debriefing officer εμπλουτίζεται, μεταβάλλοντας την μέχρι πρότινος πληροφοριακή διαδικασία (προς ιχνηλάτιση μεταναστευτικών οδών και απειλών) σε μια πρώιμη διοικητική διευθέτηση των ατόμων, μέσα και από την ενσωμάτωση καθηκόντων διαλογής, συμβατών προς τον νέο Κανονισμό.³⁰⁴ Η συμπλοκή δύο διαφορετικών διαδικασιών με διαφορετικό προσανατολισμό στο καθηκοντολόγιο του ίδιου υπαλλήλου ενδεχομένως να οδηγήσει στην απευαισθητοποίηση του διενεργούντος τη συνέντευξη και στην υποτίμηση της αξίας ανίχνευσης της ευαλωτότητας.

Συνολικά, η προσδοκώμενη ενδυνάμωση της παρουσίας και του ρόλου του Οργανισμού στη διενέργεια αντίστοιχων συνεντεύξεων εγείρει σοβαρά ζητήματα παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων.³⁰⁵ Παρά τον σύμφωνα με τον Frontex εθελοντικό, ανώνυμο και μη ποινικό χαρακτήρα τους, εντούτοις η χρονική συγκυρία διεξαγωγής τους (συχνά παραχρήμα μετά την τέλεση ριψοκίνδυνων διελεύσεων και στο πλαίσιο διοικητικής κράτησης σε συνθήκες σωματικής και ψυχικής εξάντλησης), η απουσία υποχρεωτικής νομικής συνδρομής και το ενδεχόμενο περαιτέρω

³⁰² Sachseder, J., Stachowitsch, S., & Standke-Erdmann, M. (2025). Entangled Vulnerabilities, σελ. 1921. Ανακτήθηκε <https://openresearch.ceu.edu/server/api/core/bitstreams/df755053-88aa-46e5-85ea-7a0e8119b23e/content>

³⁰³ Gazi, T. (2021). *The New Pact on Migration and Asylum: Supporting or constraining rights of vulnerable groups?* European Papers, Vol. 6, No. 1, σελ. 172-173. Ανακτήθηκε https://www.europeanpapers.eu/system/files/pdf_version/EP_EF_2021_I_017_Theodora_Gazi_0046_0.pdf

³⁰⁴ Management Board Decision 29/2025 amending Management Board Decision 6/2025 adopting the profiles to be made available to the European Border and Coast Guard standing corps for 2026. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=YzI4YjEzMmFmMzU3YTlhNjRjZjUxNTNhMWMwOGIwNGJNVFk0T0E9PTE2Mzc2MjU1MTAwZTNhZDMxNjI5MwYyNTM4MGY0YzFINDNlZmRjMzcyNTE1Mjc0OTMw&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=MDEwMTIhODUyMWJhZmMwMzc2MzkxNzgwM2EyMTY0YzINemt3TVE9PTI3MDE0MTk1NmQzNjYzN2Y2MTY0MjZlMzFjNTJhMjlmNmUyMjM1MzQ4NDUxMzc4OTM5>, σελ. 13-14 έναντι 12-13 υπ. αριθμ. 6/2025 Απόφασης Δ.Σ

³⁰⁵ O'Reilly, E. (European Ombudsman). (2023, July 3). *Decision on how the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) ensures respect of the rights of migrants in 'debriefing' interviews* (Case OI/4/2021/MHZ). European Ombudsman. Ανακτήθηκε <https://www.ombudsman.europa.eu/el/decision/en/171951>

διαβίβασης προσωπικών δεδομένων σε άλλους Φορείς (ενδεικτικά σε Europol με προφανή κίνδυνο μεταγενέστερης ποινικής αξιοποίησής των στοιχείων)³⁰⁶ δημιουργούν τις προϋποθέσεις παραγωγής ή και επίταξης της ευαλωτότητας, ένεκα της ανισορροπίας ισχύος μεταξύ αρχών και συνεντευξαζόμενων.³⁰⁷ Ως εκ τούτου, απαιτείται η καθιέρωση εγγυητικών δικλίδων ορθού τρόπου διεξαγωγής εν λόγω διαδικασιών, προκειμένου να μην προκύψει εκτροπή του προστατευτικού χαρακτήρα του δικαιώματος πρόσβασης στο άσυλο, προς τέρψη πρακτικών αμφίβολης νομικής και ανθρωπιστικής υπόστασης.

4.3 Ο Frontex ως εκτελεστικός βραχίονας των επιστροφών στα σύνορα (RBP Regulation)

Η ποιοτική μετατόπιση του ρόλου του Frontex, μέσα από τις διαδοχικές τροποποιήσεις του κανονιστικού του πλαισίου, εκφράστηκε μέσα από τη λειτουργία του ως κεντρικό κόμβο της πολιτικής επιστροφών σε επίπεδο Ε.Ε. Με αυτόν τρόπο, παρέχονται στον Οργανισμό τα απαραίτητα εργαλεία οργάνωσης, χρηματοδότησης επιστροφών σε συνεργασία με τα κ-μ, ακόμα και ίδια βουλήσει, κατόπιν σχετικής συναίνεσης του ενδιαφερόμενου κράτους.³⁰⁸ Μολονότι η αποκλειστική αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων επιστροφής ανήκει στα κ-μ, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του Κανονισμού³⁰⁹, η άμεση εμπλοκή του Οργανισμού στις συναφείς διαδικασίες, δύναται να καταστεί ιδιαίτερα επιδραστική, ως προς το αποτέλεσμα και τον τρόπο εκτέλεσης αυτών των εθνικών αποφάσεων. Μια εμπλοκή, η οποία προσδοκάται ότι θα εντατικοποιηθεί, μέσα από το πλαίσιο του νέου Κανονισμού για τις επιστροφές στα σύνορα. Κατά συνέπεια, υφίσταται υποχρέωση επαύξησης της προσοχής του Οργανισμού ως προς την εξέταση του σύννομου χαρακτήρα της διαδικασίας

³⁰⁶ Ενδεικτικά, επίσημη επίπληξη Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (EDPS) στον Frontex για τη συστηματική διαβίβαση προσωπικών δεδομένων από μιν στη Europol (ως ύποπτων τέλεσης διασυνοριακών εγκλημάτων), άνευ τήρησης της εξατομικευμένης αξιολόγησης αναγκαιότητας. Πρβλ. European Data Protection Supervisor. (2025, January 8). *EDPS reprimands Frontex for non-compliance with Regulation (EU) 2019/1896* (Press Release EDPS/2025/01). European Data Protection Supervisor. Ανακτήθηκε https://www.edps.europa.eu/press-publications/press-news/press-releases/2025/edps-reprimands-frontex-non-compliance-regulation-eu-20191896_en

³⁰⁷ Ibid, εδάφιο 32.

³⁰⁸ Πρβλ. άρθρο 50 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896.

³⁰⁹ Ibid, άρθρο 50 παράγραφος 1.

επιστροφής, λ.χ μέσω του ελέγχου της νομιμότητας της σχετικής εθνικής απόφασης, προς αποφυγή περιπτώσεων παραβίασης της αρχής μη επαναπροώθησης.

Σε πρακτικό επίπεδο, η ανάμειξη του Οργανισμού στις επιχειρήσεις επιστροφής συνοπτικά αναλύεται στην ταυτοποίηση των υπηκόων τρίτων χωρών, στην έκδοση των απαραίτητων ταξιδιωτικών εγγράφων, στη συλλογή και διαχείριση πληροφοριών προς υλοποίηση αυτών. Η διαχειριστική αυτή λειτουργία συνεπικουρείται από την λειτουργία σχετικής πλατφόρμας, η οποία λειτουργεί ως κόμβος ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κ-μ, οργάνων της Ε.Ε. και των τρίτων χωρών υποδοχής. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, εντός του Οργανισμού δραστηριοποιούνται στελέχη με άμεσα σχετιζόμενο προφίλ και καθηκοντολόγιο³¹⁰, στο πλαίσιο κοινών επιχειρήσεων επιστροφής. Με την πρόσφατη μάλιστα απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού, η ρητή προσθήκη και των αναγκαστικών επιστροφών στο προφίλ των στελεχών του Frontex (σ.σ των Frontex return escorts and support officers) εκτιμάται ότι σηματοδοτεί την ευθυγράμμιση του Οργανισμού με την κανονικοποίηση των επιστροφών και τη συστηματοποίηση του ρόλου του, στο πλαίσιο επίτευξης μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας σε αυτόν τον τομέα, σύμφωνα με τις επιταγές του νέου Συμφώνου.³¹¹

Η ενοποίηση των διαδικασιών διαλογής, ασύλου και επιστροφής μέσω του προρρηθέντος Κανονισμού, πρόκειται να δημιουργήσει έναν ιδιαίτερα συμπιεσμένο διοικητικό μηχανισμό, με καίριο επιχειρησιακό φορέα υλοποίησης, τον Frontex. Σε αυτό το αλληλένδετο σχήμα, η συμμετοχή του Οργανισμού σε προγενέστερα στάδια της διαδικασίας, ενδέχεται να προεξοφλήσει το αποτέλεσμα της συνοριακής

³¹⁰ Στελέχη του μόνιμου σώματος, υπό τις ιδιότητες των return specialists και των frontex return escorts and support officers, μεταξύ άλλων. Frontex. (n.d.). *Standing Corps – Profiles*. Frontex – European Border and Coast Guard Agency. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/profiles/>

³¹¹ Management Board Decision 29/2025 amending Management Board Decision 6/2025 adopting the profiles to be made available to the European Border and Coast Guard standing corps for 2026. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=YzI4YjEzMmFmMzU3YTlhNjRjZjUxNTNhMWMwOGIwNGJNVFk0T0E9PTE2Mzc2MjU1MTAwZTNhZDMxNjI5MWMYyNTM4MGY0YzFINDNIzMRjMzcyNTE1Mjc0OTMw&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=MDEwMTIhODUyMWJhZmMwMzc2MzkxNzgwM2EyMTY0YzINemt3TVE9PTI3MDE0MTk1NmQzNjYzN2Y2MTY0MjZlMzFjNTJhMjlmNmUyMjM1Mz4NDUxMzc4OTM5>, σελ. 22 έναντι 21 υπ. αριθμ. 6/2025 Απόφασης Δ.Σ.

διαδικασίας, ενισχύοντας de facto την επήρειά του έναντι προσφύγων και μεταναστών.

Περαιτέρω, η τάση του Νέου Συμφώνου για ολιστική διαχείριση των ροών και η πολιτική επιδίωξη αύξησης των ποσοστών επιστροφής τη στιγμή που παραδεδεγμένα υφίστανται θεσμικά κενά σε επίπεδο ανεξάρτητων μηχανισμών εποπτείας των διαδικασιών επιστροφής, θέτουν τη θέση των ευάλωτων αυτών ομάδων, υπό διακινδύνευση. Πράγματι, τη στιγμή που καταγράφεται ελλειπής ενσωμάτωση του συστήματος παρακολούθησης στις διαδικασίες επιστροφής, η οποία αναλύεται σε απουσία εποπτείας του συνόλου των σχετιζόμενων επιχειρήσεων (άρα και των επιμέρους σταδίων αυτών) και κατακερματισμένη αξιοποίηση των συναφών πορισμάτων³¹², καθίσταται τουλάχιστον αμφίβολη η τελέσφορη εγκόλπωση αντίστοιχων διαδικασιών εν όψει εφαρμογής του Νέου Συμφώνου, υπό χρονικά πιο συντετμημένες και πρακτικά πιο πιεστικές συνθήκες. Άλλωστε, η πραγματικότητα έχει καταδείξει την εκ μέρους των εθνικών κρατών αυξημένη προτίμηση σε εσωτερικούς μηχανισμούς εποπτείας έναντι υπερεθνικών Φορέων, όπως η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (Committee for the Prevention of Torture).³¹³

Παρά λοιπόν το θετικό βήμα του νέου Συμφώνου, αφορών στην πρόβλεψη θέσπισης ανεξάρτητων εθνικών μηχανισμών εποπτείας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και στην εκπόνηση εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα οδηγού κατευθυντήριων γραμμών για την υποβοήθηση εφαρμογής του³¹⁴, οι πλέον των 115.440 αποφάσεων επιστροφών για το γ' τρίμηνο έτους 2025 εκ των οποίων 34.155 ήδη υλοποιηθείσες (+14,6% εν συγκρίσει με το

³¹² Σύμφωνα με το άρθρο 50 § 5 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896 η κοινολόγηση των σχετικών πορισμάτων πραγματοποιείται προς τον εκτελεστικό διευθυντή του Οργανισμού, τον υπεύθυνο θεμελιωδών δικαιωμάτων και τα εθνικά κράτη, χωρίς ωστόσο να γίνεται περαιτέρω αναφορά στις διαδικασίες και στα κριτήρια χειρισμού περιπτώσεων διαπιστωθεισών παραβιάσεων.

³¹³ Raimondo, G.(2024) The European Integrated Border Management: Frontex, Human Rights, and International Responsibility. ό.π., σελ. 55-56.

³¹⁴ European Union Agency for Fundamental Rights. (2025, December 19). Forced return monitoring systems – 2025 update. Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/en/publication/2025/forced-return-monitoring-systems-2025-update>

αντίστοιχο τρίμηνο έτους 2024)³¹⁵, καταδεικνύουν την τάση για ευημερία των αριθμών εις βάρος των ανθρώπων. Μια τάση που έρχεται να υπηρετήσει ο Οργανισμός, σε ένα περιβάλλον μειωμένης λογοδοσίας, όπου η διαχειριστική λογική του μεταναστευτικού ζητήματος προηγείται της ανθρώπινης προσέγγισης.

4.4 Η διαχείριση δεδομένων από τον Frontex και το αναθεωρημένο σύστημα Eurodac (Eurodac Regulation)

Η τάση ψηφιοποίησης των ευρωπαϊκών πολιτικών μεταναστευτικής διακυβέρνησης δεν ήταν δυνατόν να μην επηρεάσει αναμφίβολα και την εξελικτική πορεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Κατά αυτόν τον τρόπο ο αρχικά υποστηρικτικός ρόλος του Οργανισμού με την ελλιπή νομική βάση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων μετεβλήθη³¹⁶ με την επέκταση των αρμοδιοτήτων του σε ένα σύγχρονο κόμβο επεξεργασίας και επιτήρησης στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα.³¹⁷ Από την εγκαθίδρυση του συστήματος Eurosur³¹⁸ έως και την ενεργό συμμετοχή και πρόσβαση του Οργανισμού στη διαλειτουργικότητα πληροφοριακών συστημάτων υψηλής κλίμακας της Ε.Ε (πρβλ. Eurodac, SIS, VIS), η πρόσβαση, η συγκεντρωτική διαχείριση και ανταλλαγή πληροφοριών έχει εντατικοποιηθεί, με σκοπό την ευκρινέστερη αποτύπωση της επιχειρησιακής επίγνωσης στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.

³¹⁵ Eurostat. (2025). *Returns of irregular migrants – quarterly statistics*. European Commission. Ανακτήθηκε https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Returns_of_irregular_migrants_-_quarterly_statistics

³¹⁶ Πρβλ. επί παραδείγματι αιτιολογική σκέψη υπ. αριθμ. 100 Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896, όπου εξαίροντας την «ιδιαίτερη πολιτική ανάγκη στις επιστροφές», συγχωρείται η επεξεργασία και ο περιορισμός δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων.

³¹⁷ Gandhi, S. (2024). Frontex as a hub for surveillance and data sharing: Challenges for data protection and privacy rights. *Computer Law & Security Review*, 53, 105963, σελ. 1-10. Ανακτήθηκε <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026736492400030X>

³¹⁸ Πρβλ. Ενδεικτικά άρθρα 49,88 και 89 Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624, 2019. Ειδικά το Eurosur (European Border Surveillance System) χρησιμοποιεί δορυφορικά δεδομένα, drones, αισθητήρες, διαύλους επικοινωνίας με εθνικά συντονιστικά κέντρα με σκοπό την υποστήριξη επιχειρήσεων έρευνας-διάσωσης, την έγκαιρη ανίχνευση μεταναστευτικών ροών και εγκληματικών ενεργειών στις παρυφές των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Παρά τις ανθρωπιστικές διακηρύξεις για τη λειτουργική σημασία του συστήματος για την πρόληψη απωλειών ζωής, εντούτοις στατιστικά συνδιαμορφώνουν το περιεχόμενο αναλύσεων κινδύνου, ενέχοντας κινδύνους για την παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η μη επαναπροώθηση. Πρβλ σχετικά Walters, W. (2017). Live governance, borders, and the time-space of the situation: EUROSUR and the genealogy of bordering in Europe. *Comparative European Politics*, 15(5), σελ. 800 επ. Ανακτήθηκε <https://link.springer.com/article/10.1057/s41295-016-0083-5>

Η μετατόπιση αυτή του βάρους αποκτά ιδιαίτερη σημασία εν όψει θέσεως σε εφαρμογή του Νέου Συμφώνου, όπου μέσα από τον αναθεωρημένο Κανονισμό Eurodac, η τεχνολογία μετατρέπεται σε εργαλείο ελέγχου απευθυνόμενο σε μετανάστες και αιτούντες άσυλο, των οποίων τα προσωπικά δεδομένα καθίστανται γενικευμένα αντικείμενο αναλύσεων κινδύνου. Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις υπ. αριθμ. 25 και 26 «εξουσιοδοτημένοι χρήστες του Οργανισμού...θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στο κεντρικό αποθετήριο ... εάν η πρόσβαση είναι σημαντική για την εκτέλεση των καθηκόντων τους», ενώ «κατόπιν αιτήματος κράτους υποδοχής...μπορούν να λαμβάνουν και να διαβιβάζουν βιομετρικά δεδομένα».³¹⁹ Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 15 § 3, η εντολή των στελεχών του Frontex διευρύνεται, καθώς επιτρέπεται κατά τη διαβίβαση δεδομένων πέραν των βιομετρικών και η επεξεργασία αλφαριθμητικών δεδομένων και σαρωμένων ταξιδιωτικών εγγράφων.³²⁰ Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 12 § 3 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας (EU-LISA) εκπονεί μηνιαίες στατιστικές που τίθενται μεταξύ λοιπών αποδεκτών στη διάθεση και του Frontex, για σκοπούς ελέγχου παράτυπης μετανάστευσης, περιστολής των δευτερογενών μετακινήσεων και ταυτοποίησης υπηκόων τρίτων χωρών. Μολονότι ρητά ορίζεται ότι, σκοπό της διακινούμενης πληροφορίας συνιστά η λήψη των πλέον κατάλληλων μέτρων από πλευράς κ-μ και η χάραξη τεκμηριωμένης μεταναστευτικής πολιτικής³²¹, εντούτοις γίνεται αντιληπτό ότι υφίσταται μια τάση ομογενοποίησης του ελέγχου των συνόρων με την εσωτερική ασφάλεια, προς τέρψιν της επιθυμίας για περισσότερη επιτήρηση. Παράλληλα, η διασύνδεση των στατιστικών Eurodac με το μηχανισμό αλληλεγγύης³²², καταδεικνύει τη βαρύτητα της σημασίας των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Οργανισμού στην υλοποίηση πρωτοβουλιών προς αποσυμπίεση των κρατών πρώτης υποδοχής, ενώ η αποθήκευση

³¹⁹ Πρβλ., ό.π., Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358.

³²⁰ Σύμφωνα με πρόσφατη τροποποίηση του Κανονισμού. European Union. (2025). *Corrigendum to Regulation (EU) 2024/1358 of 14 May 2024 on the establishment of Eurodac for the comparison of biometric data...* Official Journal of the European Union, L 2025/90925. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202590925. Επισημαίνεται ότι, αντίστοιχη ενσωμάτωση δεν συμπεριλαμβάνονταν στο καθηκοντολόγιο του Οργανισμού, σύμφωνα με το προϊσχύσαν καθεστώς του Κανονισμού (ΕΕ) 603/2013.

³²¹ Regulation (EU) 2024/1358 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024, ό.π., άρθρο 1 εδάφιο γ και θ.

³²² Ό.π., άρθρο 12.

των δεδομένων στο αποθετήριο δεδομένων ταυτότητας (CIR)³²³, εμπεριέχει αυξημένο κίνδυνο προσβολής των δικαιωμάτων του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα³²⁴, στιγματίζοντας το άτομο και ενισχύοντας την αίσθηση του ελέγχου και της επιτήρησης.³²⁵

Η διεύρυνση του προσωπικού και υλικού πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού, η επέκταση κατηγοριών προσωπικών δεδομένων³²⁶, η συμπερίληψη και των παρανόμως διαμενόντων ως καταγραφέντων, αναμένεται να ενισχύσει το ρόλο του Οργανισμού, σε επίπεδο οργάνωσης μαζικότερων επιχειρήσεων επιστροφών³²⁷. Την ίδια στιγμή, η προσθήκη της υποχρέωσης λήψης βιομετρικών δεδομένων και από διασωθέντες έπειτα από επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης³²⁸ και η υποχώρηση του ηλιακού κριτηρίου για τους ανηλίκους, παρουσιάζεται προβληματική ως προς το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ιδίως αφ'ής στιγμής η λήψη βιομετρικών στοιχείων για σκοπούς ασφαλείας προηγείται της εξασφάλισης ανθρώπινων συνθηκών υποδοχής.

Περαιτέρω, η πρόσβαση και της Europol στα αποθηκευμένα δεδομένα του συστήματος αναμένεται να ενισχύσει τη διυπηρεσιακή συνεργασία με τον Frontex και να συνδράμει στην αλληλεξάρτηση των δύο Οργανισμών, η οποία ως συγκοινωνούν δοχείο καταλήγει στην αντιμετώπιση των μεταναστών ως κινδύνων για τη δημόσια ασφάλεια και όχι ως δικαιούχων αυξημένης προστασίας, ένεκα της ήδη ευάλωτης θέσης τους.³²⁹

³²³ Πρβλ. άρθρο 1 εδάφιο στ Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1358.

³²⁴ Πρβλ. άρθρα 7 και 8 ΧΘΔΕΕ.

³²⁵ Pollozek, S., & Passoth, J. H. (2024). Devices of suspicion. An analysis of Frontex screening materials at the registration and identification center in Moria. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(9), 2328 & 2339 επ.

³²⁶ Προβληματικής υφής η υποχρέωση λήψης αποτυπωμάτων από ανηλίκους, οι οποίοι πρέπει να γίνονται δέκτες ειδικού χειρισμού.

³²⁷ Ό.π, υποσημείωση 321, άρθρο 16 εδάφιο δ'.

³²⁸ Πρβλ. άρθρο 24 § 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1358.

³²⁹ Marin, L. (2020). *The cooperation between frontex and third countries in information sharing: practices, law and challenges in externalizing border control functions*. Eur. Pub. L., 26, σελ. 176.

4.5 Η εμπλοκή του Οργανισμού σύμφωνα με τον Κανονισμό 2024/1351 (Asylum & Migration Management)

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, το Νέο Σύμφωνο ευαγγελίζεται την υιοθέτηση μιας δικαιότερης και ανθρωποκεντικότερης προσέγγισης³³⁰, πλην όμως η πραγματικότητα της εφαρμογής του αναμένεται να δοκιμαστεί μέσα από την επιχειρησιακή πρακτική, εκεί όπου ο Frontex αναδεικνύεται σε κορυφαίο επιχειρησιακό βραχίονα της Ένωσης. Στο ίδιο πνεύμα εντάσσονται και οι συστημικές αδυναμίες του νεοεισαχθέντος μηχανισμού αλληλεγγύης, ο οποίος διαιωνίζοντας την πάγια απουσία αλληλοϋποστήριξης μεταξύ των κ-μ προς αποσυμφόρηση και ομοιόμορφη διάχυση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να μετακυλίζει το βάρος στην επιχειρησιακή διαχείριση των πιέσεων μεταξύ των κ-μ πρώτης υποδοχής και των εμπλεκόμενων ευρωπαϊκών Οργανισμών, όπως ο Frontex.³³¹ Σύμφωνα με το άρθρο 6 § 3 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351, η τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής συμπεριλαμβάνεται στη μόνιμη εργαλειοθήκη της ΕΕ για τη μεταναστευτική πολιτική, δίχως ωστόσο η ενεργοποίηση του Frontex να αποτελεί προαπαιτούμενο εισδοχής του επωφελούμενου κ-μ στη δεξαμενή αλληλεγγύης, σύμφωνα με το άρθρο 65 § 2.³³² Η ρητή θεσμική ανεξαρτησία των δύο ετερόκλητων συστημάτων διασφαλίζει μεν συμπληρωματικότητα,³³³ εντούτοις η δυσοίωση αποτελεσματικότητας του μηχανισμού αλληλεγγύης, ενδέχεται να αναβαθμίσει τον Οργανισμό σε de facto συνδιαχειριστή (σ.σ με τα κράτη πρώτης υποδοχής) κρίσεων με μειωμένα εχέγγυα λογοδοσίας και προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

³³⁰ European Commission, *New Pact on Migration and Asylum* (COM(2020) 609 final). Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_3&format=PDF

³³¹ Μεταξύ άλλων ένεκα της πολυπλοκότητας των διαδικασιών (ετήσια Έκθεση Επιτροπής, προσδιορισμός κρατών υπό πίεση, πρόταση Επιτροπής στο Συμβούλιο περί Ετήσιας Δεξαμενής Αλληλεγγύης, συνεδρίαση και έκδοση Απόφασης εκ μέρους Συμβουλίου, ενεργοποίηση μηχανισμού και υποστήριξή του). Πρβλ. άρθρα 9-12, 13, 57, 56-69 Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351.

³³² Ό.π.

³³³ Σχετικά αιτιολογική σκέψη υπ. αριθμ. 32 ως άνω Κανονισμού. Αντιθέτως, θετικά αποτιμάται η κατάργηση των αρχικά προταθεισών return sponsorships της Επιτροπής, οι οποίες αναπόδραστα θα συντελούσαν στη δημιουργία παράλληλων διμερών μηχανισμών επιστροφής μεταξύ των κ-μ, πέραν του ήδη υφιστάμενου μέσω Frontex, με αμφίβολα αποτελέσματα λογοδοσίας. Πρβλ. σχετικά Maiani, F. (2024). *The new solidarity mechanism: The right insurance scheme for the CEAS?* EU Migration Law Blog. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-new-solidarity-mechanism-the-right-insurance-scheme-for-the-ceas/>

Την ίδια στιγμή, η στενή διασύνδεση των αποφάσεων μεταφοράς αιτούντων άσυλο, σύμφωνα με τον παρόντα Κανονισμό, προς το υπεύθυνο κράτος μετά και την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαλογής που προαναφέρθηκε, θα καταστήσει απαραίτητη την ενεργοποίηση του Οργανισμού, σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού και τεχνικής υποστήριξης. Η τεκμηρίωση του υπεύθυνου κράτους σηματοδοτεί την εκκίνηση διαδικασιών μεταφοράς, σύμφωνα με το άρθρο 6 εδάφιο δ' του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351, οι οποίες θα καταστούν εφικτές με τη διοργάνωση και διενέργεια σχετικών επιχειρήσεων του Οργανισμού (σ.σ ίσως απαιτηθεί μερική τροποποίηση του καταστατικού χάρτη του Frontex).

Εν κατακλείδι, το πρόσφατο παρελθόν έχει αποδείξει έμπρακτα ότι η σύμπτωση ασύμμετρων πιέσεων σε ένα κ-μ και απουσίας ουσιαστικής αλληλεγγύης οδηγεί στην πρόταξη των εθνικών συμφερόντων και στην υιοθέτηση λογικών αποτροπής, εις βάρος πρωτίστως των δικαιωμάτων των ατόμων και δευτερευόντως της ομοιοσύστασης των κοινών ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών και ασύλου.³³⁴

4.6 Η κρίση ως δομικό στοιχείο επαύξησης της δράσης του Frontex (Crisis Regulation)

Η έννοια της κρίσης, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, έχει απωλέσει το στιγμιαίο χαρακτήρα της και έχει ενταχθεί στη λογική μιας διαρκούς αφήγησης («protracted crisis»), η οποία αναπαράγει μια σταθερή αίσθηση απειλής, διευρύνοντας πρακτικές συνοριακού ελέγχου και νομιμοποιώντας την υιοθέτηση εξαιρετικών μέτρων σε κανονικές συνθήκες. Έτσι, η διάκριση μεταξύ οξείων και μόνιμων κρίσεων δεν δρα αντιθετικά, παρά αλληλοτροφοδοτεί και λειτουργεί συμπληρωματικά, κανονικοποιώντας τη δράση του Frontex στην αντιμετώπιση ενός αέναου κινδύνου.³³⁵ Μάλιστα, η κριτική σε βάρος του Οργανισμού έχει οδηγήσει στο σημείο οι εκάστοτε κρίσεις να θεωρούνται όχι απλώς μηχανισμός ανάπτυξής του,

³³⁴ Maiani, F. (2024). *The new solidarity mechanism: The right insurance scheme for the CEAS?* ό.π., Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-new-solidarity-mechanism-the-right-insurance-scheme-for-the-ceas/>

³³⁵ Perkowski, N., Stierl, M., & Burrige, A. (2023). *The evolution of European border governance through crisis: Frontex and the interplay of protracted and acute crisis narratives. Environment and Planning D: Society and Space*, 41(1), σελ. 110-117. Ανακτήθηκε <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/02637758231152478>

αλλά παραγωγικό αποτέλεσμα του αφηγήματος του Frontex περί σταθερούς απειλής.³³⁶

Εν όψει θέσεως σε ισχύ του συγκεκριμένου Κανονισμού του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, ο ρόλος του Frontex αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω. Η θεσμοθέτηση εξαιρετικών διαδικασιών, μεταξύ άλλων επιταχυνόμενων συνοριακών διαδικασιών και επεμβάσεων σε περιόδους κρίσης και η θεσμοποίηση της συσχέτισης των μεταναστών και προσφύγων με εκείνη της εργαλειοποίησης (ως μιας επιπρόσθετης κατηγορίας κατάστασης κρίσης πέραν των μαζικών αφίξεων)³³⁷ εκτιμάται ότι θα επαυξήσει την επιχειρησιακή εξάρτηση των κ-μ από τη συνδρομή του Οργανισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, οι επιχειρήσεις έρευνας & διάσωσης (SaR) και η δράση των ομάδων ταχείας συνοριακής επέμβασης (RABITs), οι κατεξοχήν δηλαδή μορφές άμεσης αντίδρασης του Οργανισμού σε οξείες συνθήκες κρίσεων, αναμένεται να ενισχυθούν, στο βαθμό που ο Νέος Κανονισμός καθιστά την κρίση ως μια θεσμικά προβλέψιμη κατάσταση, με την υιοθέτηση μόνιμων μηχανισμών ανταπόκρισης σε «έκτακτες» περιπτώσεις.

Δ' ΜΕΡΟΣ

5. Ο δρόμος προς το νέο Σύμφωνο: προβληματισμοί

Κατά τη χρονική στιγμή εκπόνησης της παρούσας εργασίας, ευρισκόμαστε στο κατώφλι της έναρξης εφαρμογής του Νέου Συμφώνου με τους εμπλεκόμενους ευρωπαϊκούς θεσμούς να εργάζονται πυρετωδώς για την ομαλή ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων τους, εντός της νέας πραγματικότητας.

Η έμπρακτη απόδειξη των ανωτέρω έρχεται και μέσα από επίσημες πηγές. Ειδικότερα, με την πρόσφατη υπ. αριθμ. 29/2025 απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου

³³⁶ Ibid, σελ. 128-129.

³³⁷ Πρβλ. Regulation (EU) 2024/1359 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 addressing situations of crisis and force majeure in the field of migration and asylum, ό.π., ιδίως αιτιολογική σκέψη 18, άρθρο 1 § 4 εδάφιο β' σε συνδυασμό με Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1896 άρθρο 10 εδάφια ζ-θ.

του Οργανισμού - αφορμής δοθείσης των τροποποιήσεων που επέφεραν οι Κανονισμοί για τη διαλογή (2024/1356) και τις επιστροφές στις επιχειρησιακές δραστηριότητες του Frontex (2024/1349) – μετεβλήθησαν ποιοτικά τα καθηκοντολόγια των στελεχών του Μόνιμου Σώματος, ενισχύοντας τη δομική συμμετοχή του στις διαδικασίες διαλογής, αφενμέρως και επιστροφών.³³⁸ Θετικά προσμετράται η επιβεβαίωση στην προρρηθείσα Απόφαση των αναφορών στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην εκπαίδευση προσωπικού και στην ανάγκη ανίχνευσης τυχόν ευαλωτοτήτων.³³⁹ Την ίδια στιγμή, η προσχώρηση της Διάσκεψης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Unicef στο θεσμικό συμβουλευτικό – καίτοι μη δεσμευτικό- μηχανισμό Consultative Forum on Fundamental Rights του Frontex με την υπ. αριθμ. 20/2025 Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού μόνον θετικά μπορεί να ιδωθεί στο βαθμό που αποδεικνύει, σε επίπεδο αυτογνωσίας, τις εγγενείς αδυναμίες του Οργανισμού στην προάσπιση των δικαιωμάτων ειδικά των παιδιών και την επίσημη τουλάχιστον τάση για επιχειρησιακή δράση, με ανθρωπιστική και παιδοκεντρική προσέγγιση,³⁴⁰ ιδίως εν όψει των αυξημένων απαιτήσεων νέου Συμφώνου.

Ωστόσο, προβληματισμό δημιουργούν οι διατυπώσεις που υιοθετεί η ετήσια Έκθεση εφαρμογής 2024 του Frontex (Annual Implementation Report 2024), ως μέρος της υπ. αριθμ. 27/2025 Απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, μέσα σε ένα κλίμα αμφισβήτησης σχετικά με το επίπεδο συναρμογής των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Οργανισμού με τα θεμελιώδη δικαιώματα, η διατύπωση μιας αντίληψης περί επαρκούς θεσμικής ικανότητας προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εκ μέρους του Frontex είναι τουλάχιστον αμφιλεγόμενη. Ειδικά μάλιστα από τη στιγμή, που δημοσίως συμπληρώνεται από την τοποθέτηση ότι ο σχεδιασμός ενίσχυσης των εποπτών θεμελιωδών δικαιωμάτων βασίζεται στην τήρηση της αναλογίας με τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό προσωπικού Μόνιμου Σώματος και όχι στην εξασφάλιση του απαιτούμενου αριθμού για την προάσπιση των

³³⁸ Management Board Decision 29/2025 amending Management Board Decision 6/2025 adopting the profiles to be made available to the European Border and Coast Guard standing corps for 2026., ό.π.

³³⁹ Ibid.

³⁴⁰ European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2025). *Management Board Decision 20/2025 on new Consultative Forum composition*. Frontex. Ανακτήθηκε file:///C:/Users/user/Downloads/mb-decision-20_2025-on-new-cf-composition.pdf

ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μάλιστα, η αναφορά στην προβλεπόμενη, από το Νέο Σύμφωνο, υποχρέωση λειτουργίας ενός ανεξάρτητου εθνικού εποπτικού μηχανισμού για τα δικαιώματα φαίνεται να αντανάκλα την αντίληψη του Οργανισμού, σύμφωνα με την οποία για την βέλτιστη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων απαιτείται ενίσχυση των αντανάκλαστικών των εθνικών μηχανισμών εποπτείας και της διαλειτουργικότητάς τους με τον Frontex, για τη γεφύρωση πιθανών γκρίζων ζωνών,³⁴¹ μετατοπίζοντας έτσι το βάρος της ευθύνης σε κρατικό επίπεδο.

Παράλληλα, αναφορικά με το ίδιο το Νέο Σύμφωνο προβληματισμό προξενεί το γεγονός ότι ενδεχόμενη δυσλειτουργία εφαρμογής των προβλεπόμενων μηχανισμών των νομοθετικών κειμένων του, αναμένεται να επηρεάσει άμεσα όλους τους υπόλοιπους κρίκους της εν θέματι μεταρρυθμιστικής πολιτικής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, ενδεχόμενη αδυναμία ταχύτατης περάτωσης των διαδικασιών στα σύνορα θα συμβάλλει στην υπερφόρτωση των υφιστάμενων δομών φιλοξενίας, ενώ σε περίπτωση μη έγκαιρης θέσης σε λειτουργία του Συστήματος Eurodac θα προκληθούν τριγμοί στη λειτουργία του ευέλικτου μηχανισμού αλληλεγγύης.³⁴² Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι η προσαρμοστική περίοδος Ε.Ε και κ-μ για την υλοποίηση των δεσμεύσεων του Νέου Συμφώνου ίσως επιδεινώσει έτι περαιτέρω τη θέση μεταναστών και προσφύγων, με δεδομένο ότι εκείνοι θα αποτελέσουν τους απευθείας τελικούς αποδέκτες όλων των αποτελεσμάτων, ευεργετικών και μη.

5.1 Επίλογος

Αναμφίβολα, η προσφυγική κρίση του 2015 λειτούργησε καταλυτικά ως προς την αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Η τελευταία, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απρόβλεπτες και πιεστικές διαχειριστικές ανάγκες

³⁴¹ European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2025). *Management Board Decision 27/2025 on the adoption of the Annual Implementation Report 2024*, σελ. 113. Ανακτήθηκε file:///C:/Users/user/Downloads/mb-decision-27_2025-on-adoption-of-the-annual-implementation-report-2024-1.pdf, σελ. 113

³⁴² European Commission. (2024, June 12). *Operational checklist and list of Commission implementing and delegated acts to be adopted for the implementation of the Pact on Migration and Asylum: Commission staff working document (SWD(2024) 251 final)*. Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024SC0251>. Η αναλυτική έκθεση των οροσήμων περιλαμβάνει χρονικούς περιορισμούς, προϋποθέτει λήψη μέτρων εκ μέρους της Ε.Ε και των κ-μ και εμπλέκει τον Frontex στις σελ. 2,4,5, 12 και 17, αναλυόμενη ιδίως στην παροχή τεχνικής υποστήριξης στο Σύστημα Eurodac, στην εκπαίδευση των στελεχών εν όψει διαδικασιών διαλογής και στην ανάπτυξη συμβουλευτικής επί επιστροφών.

που προέκυψαν, επένδυσε στην μεγέθυνση (επιχειρησιακή, τεχνική, οικονομική) ευρωπαϊκών Οργανισμών, όπως ο Frontex, δίχως ωστόσο την παράλληλη διεύρυνση της θεσμικής του εντολής, επιχειρώντας με αυτόν τον τρόπο να ισορροπήσει μεταξύ ανθρωπιστικής ρητορικής και απαίτησης για περισσότερο έλεγχο. Μέσα σε αυτό το κλίμα το Νέο Σύμφωνο προβάλλεται ως ένα εξισορροπητικό πλαίσιο ευθύνης και αλληλεγγύης με αμφίβολη για την ώρα δυνατότητα μετουσίωσης της ανθρωπιστικής διάστασης σε έμπρακτη απόδειξη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Αναπόδραστα, ο Frontex αναμένεται να βρεθεί στο επίκεντρο αυτής της έντασης: η *de jure & de facto* επέκταση του εκτελεστικού χαρακτήρα του Οργανισμού σε αντικείμενα όπως η διαλογή προσφύγων και μεταναστών, η ταυτοποίηση, οι επιστροφές, η επιτήρηση μέσω πληροφοριακών συστημάτων υψηλής κλίμακας των εξωτερικών συνόρων, η διαχείριση κρίσεων εντείνουν τον κίνδυνο παράβλεψης είτε ακόμα και παραβίασης δικαιωμάτων όπως η προστασία της ανθρώπινης ζωής και η αποτελεσματική έννομη προστασία.

Πράγματι το προς εφαρμογή πολυδαίδαλο Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, αυτό το νομικό σύμπλεγμα Οδηγιών και Κανονισμών, δεν φαίνεται να προβαίνει στη ρήξη με τις ήδη εφαρμοσμένες κατά το παρελθόν πρακτικές³⁴³, αλλά αντίθετα λειτουργεί ως θεσμικό και κανονιστικό τους άλλοθι. Παράλληλα, η ασύμμετρη και συχνά τύποις διακηρυσσόμενη προστασία των ανθρωπινων δικαιωμάτων στο Σύμφωνο, εκτιμάται πως θα δράσει απενοχοποιητικά υπέρ της εντατικοποίησης του ελέγχου και της επιτήρησης εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Παρά τις απόπειρες ενίσχυσης των μηχανισμών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και λογοδοσίας του Frontex και τις ανθρωποκεντρικές διακηρύξεις του Νέου Συμφώνου, η ανησυχία και η ανάγκη κριτικής ενδοσκόπησης παραμένει σταθερή.

Όπως χαρακτηριστικά υποστήριξε ο Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex, κ. Jonas Grimheden στο Annual Implementation Plan του 2024 «*with*

³⁴³ Όπως η εφαρμοζόμενη ήδη από το 2015 hotspot approach στα νησιά του Αιγαίου. Πρβλ. Popp, K. (2021). *“No more Morias”? Origins, challenges and prospects of the hotspots on the Greek islands* (SVR Policy Brief 2021-1). Expert Council on Integration and Migration (SVR). Ανακτήθηκε https://www.svr-migration.de/wp-content/uploads/2023/02/SVR_Policy-Brief_Moria_EN_barrier-free.pdf

[%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C/](#)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Apatzidou, V. (2025). *Bordering asylum: Examining the EU's border procedures under the Asylum Procedures Regulation (EU) 2024/1348*. *International Journal of Refugee Law*, 37(2).

Bachman, B. (2025) *Shielding from Culpability: The Responsibility System in EU's Asylum and Migration Policy*, *UCF LAW SF International Law Review*, Vol 48 (2). Ανακτήθηκε https://repository.uclawsf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1900&context=hastings_international_comparative_law_review

Baldaccini, A. (2010). *Extraterritorial Border Controls in the EU: The Role of FRONTEX in Operations at Sea in Extraterritorial Immigration Control: Legal Challenges* (Leiden, Martinus Nijhoff Publishers).

Balicki, J. (2022). *Migration Crisis on the Polish-Belarusian Border (2021–2022) From a Humanitarian and Human Rights Perspective*, *Studia Europejskie- Studies in European Affair*. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.33067/SE.2.2022.5>

Busuioc, M. (2009). *Accountability, Control and Independence: The Case of European Agencies*, L.J.. Ανακτήθηκε <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0386.2009.00480.x>

Carrera, S. (2020) *Whose Pact? The Cognitive Dimensions of the EU Pact on Migration and Asylum*, *CEPS Policy Insight*, No 2020-2022. Ανακτήθηκε https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2020/09/PI2020-22-New-EU-Pact-on-Migration-and-Asylum.pdf?utm_source=chatgpt.com

Chetail, V., & Vallandro do Valle, M. F. (2024, May 23). *The Asylum Procedure Regulation and the erosion of refugee's rights*. *EU Migration Law and Policy Blog*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-asylum-procedure-regulation-and-the-erosion-of-refugees-rights/?print=print>

Del Monte, M. and Luyten, K. (2023). *European Parliament scrutiny of Frontex.. European Parliament Research Service*. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI\(2021\)698816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698816/EPRS_BRI(2021)698816_EN.pdf)

Düvell, F. (2011), *Paths into Irregularity: The Legal and Political Construction of Irregular Migration*, "European Journal of Migration and Law 13, no. 3.

Edwards, A. (2012). *Temporary Protection, Derogation and the 1951 Refugee Convention*, *Melbourne Journal Of International Law*, Vol 13 (2). Ανακτήθηκε https://law.unimelb.edu.au/data/assets/pdf_file/0005/1687379/Edwards.pdf

Esquitino C. L. (2024). *The Impact of the 2024 CEAS Reform on the EU's Return System: Amending the Return Directive Through the Backdoor*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-impact-of-the-2024-ceas-reform-on-the-eus-return-system-amending-the-return-directive-through-the-backdoor/>

Gandhi, S. (2024). *Frontex as a hub for surveillance and data sharing: Challenges for data protection and privacy rights*. *Computer Law & Security Review*, 53. Ανακτήθηκε <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026736492400030X>

Gazi, T. (2021). *The New Pact on Migration and Asylum: Supporting or constraining rights of vulnerable groups?* *European Papers*, Vol. 6. Ανακτήθηκε https://www.europeanpapers.eu/system/files/pdf_version/EP_EF_2021_I_017_Theodora_Gazi_00460.pdf

Gkliati, M. (2021). *Systemic accountability of the European Border and Coast Guard: the legal responsibility of Frontex for human rights violations*. *Meijers-reeks*. Ανακτήθηκε <https://hdl.handle.net/1887/3240559>

Häkli, J., Kudžmaitė, G., & Kallio, K. P. (2024). *Devaluing personhood: The framing of migrants in the EU's New Pact on Migration and Asylum*. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 49, e12676. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.1111/tran.12676>

Hatton, T. J. (2020). *European asylum policy before and after the migration crisis*. *IZA World of Labor*, 480. Ανακτήθηκε <https://wol.iza.org/articles/european-asylum-policy-before-and-after-the-migration-crisis/long>

Hobolt, S. B., Popa, S. A., & van der Brug, W. (2025). *European democracy in action? The 2024 European Parliament elections*. *Journal of European Public Policy*. Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13501763.2025.2542254?needAccess=true>

Kearney- Touhey J., (2025) *The Monitoring of Fundamental Rights: Implications of the Proposed Screening Regulation of the New Pact on Migration and Asylum*, *Kent Law Review* 9(1). Ανακτήθηκε από <https://journals.kent.ac.uk/index.php/klr/issue/view/70/39>

Kosic, A., Andreassi, S., Cordella, B., De Dominicis, S., Gennaro, A., Iuso, S., Kerusauskaite, S., Mannarini, T., Reho, M., Rocchi, G., Rochira, A., Signore, F., & Salvatore, S. (2023). *Perceiving Migrants as a Threat: The Role of the Estimated Number of Migrants and Symbolic Universes*. *Genealogy*, 7(4), 99. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.3390/genealogy7040099>

Leonard S., (2010) *EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices*, *European Security* Vol. 19, No. 2. Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09662839.2010.526937?needAccess=true>

Maiani, F. (2024, June 18). *Responsibility-determination under the new Asylum and Migration Management Regulation: plus ça change...* *EU Immigration and Asylum Law and Policy Blog*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/responsibility-determination-under-the-new-asylum-and-migration-management-regulation-plus-ca-change/>

Maiani, F. (2024). *The new solidarity mechanism: The right insurance scheme for the CEAS?* *EU Migration Law Blog*. Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-new-solidarity-mechanism-the-right-insurance-scheme-for-the-ceas/>

Mancano, L. (2025). *Sketches of fairness in EU and international law. Focus on the asylum and migration pact*. *European Law Open*. Ανακτήθηκε <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/5FBAAD0FC80883A089CB92601BD5BF87/S2752613525100192a.pdf/sketches-of-fairness-in-eu-and-international-law-focus-on-the-asylum-and-migration-pact.pdf>

Marin, L. (2020). *The cooperation between frontex and third countries in information sharing: practices, law and challenges in externalizing border control functions*. *Eur. Pub. L.*, 26.

Moraru, M., Bruycker, P. D., & Cornelisse, G. (2020). *Law and judicial dialogue on the return of irregular migrants from the European Union*.

Moreno-Lax V. (2017). *Accessing Asylum in Europe: Extraterritorial Border Controls and Refugee Rights under EU Law* (Oxford, Oxford University Press).

Moreno-Lax V., (2020). *The architecture of Functional Jurisdiction: Unpacking Contactless Control - On Public Powers, S.S and Others v. Italy, and the Operational Model*, *German Law Journal* 21, no 3. Ανακτήθηκε <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/architecture-of-functional-jurisdiction-unpacking-contactless-control-on-public-powers-ss-and-others-v-italy-and-the-operational-model/AA2DADF2F1DCDD19E8F9E6E316D7C110>

Mouzourakis, M. (2023) *Adjudication of Procedural Safeguards for Vulnerable Asylum Seekers in Greece: Case Law and Systematic Non-Compliance* (2023) 35(2) *International Journal of Refugee Law* 213.

- Moutselos, M. (2025). *Expansion without mandates: Border and asylum agencies in European Union migration governance*. *Governance*. Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.1111/gove.12854>
- Mudde, C. (2010). *The populist radical right: A pathological normalcy*. *West European Politics*, 33(6). Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2010.508901?scroll=top&needAccess=true>
- Mungianu R., (2016). *Frontex and nonrefoulement: The International responsibility of the EU*.
- Neidhardt A.H, (2024), «*Navigating the New Pact on Migration and Asylum in the Shadow of Non-Europe*», *Discussion paper, European Migration and Diversity Programme*.
- Ovacik, G., & Crépeau, F. (2025). *Global Compacts and the EU Pact on Asylum and Migration: A clash between the talk and the walk*. *Laws*, 14(2). Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.3390/laws14020013>
- Pallitto, R., & Heyman, J. (2008). *Theorizing cross-border mobility: Surveillance, security and identity*. *Surveillance & Society*, 5(3). Ανακτήθηκε https://www.researchgate.net/publication/239934311_Theorizing_Cross-Border_Mobility_Surveillance_Security_and_Identity
- Panebianco, S. (2022). *Human security at the Mediterranean borders: Humanitarian discourse in the EU periphery*. *International Politics*. Ανακτήθηκε https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8286884/pdf/41311_2021_Article_316.pdf
- Perkowski, N., Stierl, M., & Burridge, A. (2023). *The evolution of European border governance through crisis: Frontex and the interplay of protracted and acute crisis narratives*. *Environment and Planning D: Society and Space*, 41(1). Ανακτήθηκε <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/02637758231152478>
- Pollozek, S., & Passoth, J. H. (2024). *Devices of suspicion. An analysis of Frontex screening materials at the registration and identification center in Moria*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(9).
- Popp, K. (2021). *"No more Morias"? Origins, challenges and prospects of the hotspots on the Greek islands* (SVR Policy Brief 2021-1). Expert Council on Integration and Migration (SVR). Ανακτήθηκε https://www.svr-migration.de/wp-content/uploads/2023/02/SVR_Policy-Brief_Moria_EN_barrier-free.pdf
- Prakken d'Oliveira. (2025). *Hearing of the Grand Chamber of the EU Court of Justice on Frontex and illegal pushbacks*. Ανακτήθηκε <https://www.prakkendoliveira.nl/en/news/2025/hearing-of-the-grand-chamber-of-the-eu-court-of-justice-on-frontex-and-illegal-pushbacks>
- Ramos RJ.(2024) *W.A. and Others v. Italy: Is a cry for help not enough to trigger non-refoulement?*, *Strasbourg Observers*. Ανακτήθηκε <https://strasbourgobservers.com/2024/03/05/w-a-and-others-v-italy-is-a-cry-for-help-not-enough-to-trigger-non-refoulement/>
- Ucakar, Tjaša (2025) *Securitization, Humanitarianism, and the Religious Dimension of European Migration Policy*. *Religions* 16.
- Stachowitsch S. and Sachseder J. (2019). *The Gendered and Racialized Politics of Risk Analysis. The Case of Frontex*, *7 Critical Studies on Security* 107.
- Sachseder, J., Stachowitsch, S. and Binder, C. (2022) *Gender, race, and crisis-driven institutional growth: discourses of "migration crisis" and the expansion of Frontex*, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(19). Ανακτήθηκε <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/1369183X.2022.2092461?needAccess=true>
- Sachseder, J., Stachowitsch, S., & Standke-Erdmann, M. (2025). *Entangled Vulnerabilities*. Ανακτήθηκε <https://openresearch.ceu.edu/server/api/core/bitstreams/df755053-88aa-46e5-85ea-7a0e8119b23e/content>

Skidmore D., (1999). Security: A new framework for analysis, American Political Science Review, Vol 93 (4). Ανακτήθηκε <https://www.jstor.org/stable/2586187?origin=JSTOR-pdf>

Stavis-Gridneff M. & P. Kingsley P., (2020). "Turkey, Pressing E.U. for Help in Syria, Threatens to Open Borders to Refugees," The New York Times. Ανακτήθηκε <https://www.nytimes.com/2020/02/28/world/europe/turkey-refugees-Greece-erdogan.html>

Tas, S. (2025, December 22). One step closer to holding Frontex accountable: Hamoudi v Frontex (C-136/24 P). REALaw.blog. Ανακτήθηκε <https://realaw.blog/2025/12/22/one-step-closer-to-holding-frontex-accountable-hamoudi-v-frontex-c-136-24-p-by-sarah-tas/>

Trevisanut, S. (2014). The principle of non-refoulement and the de-territorialization of border control at sea. *Leiden Journal of International Law*, 27(3).

Tsoukala, A. (2005) *Looking at Migrants as Enemies. In Controlling Frontiers: Free Movement into and Within Europe: Free Movement into and Within Europe. Edited by Elspeth Guild and Didier Bigo. Hants: Ashgate.*

Tsourd, E.L. (2022). *The new pact and EU agencies: A tale of two tracks of administrative integration and unsatisfactory embedding. Reforming the Common European Asylum System. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.*

Vasques E. & Genovese V. (2025). *European Union set to reform Frontex again in 2026.* Πηγή Euronews. Ανακτήθηκε <https://www.euronews.com/my-europe/2025/04/25/european-union-set-to-reform-frontex-again-in-2026>.

Vavouli N., (2024). *The Transformation of Eurodac from an Asylum Tool into an Immigration Database.* Ανακτήθηκε <https://eumigrationlawblog.eu/the-transformation-of-eurodac-from-an-asylum-tool-into-an-immigration-database/?print=print>

Vella De Fremieux (Mallia), P., & Attard, F. G. (2024, September 16). *Navigating the human rights trajectory of the EU migration and asylum pact in search and rescue operations (Part One).* *Opinio Juris.* Ανακτήθηκε <https://opiniojuris.org/2024/09/16/navigating-the-human-rights-trajectory-of-the-eu-migration-and-asylum-pact-in-search-and-rescue-operations-part-one/>

Waerp, E.. (2024). *Devious refugees and harmless borders? How Frontex inverts deviance and blame.* *Race & Class*, 66(4). Ανακτήθηκε <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/03063968241291509>

Walters, W. (2017). Live governance, borders, and the time-space of the situation: EUROSUR and the genealogy of bordering in Europe. *Comparative European Politics*, 15(5). Ανακτήθηκε <https://link.springer.com/article/10.1057/s41295-016-0083-5>

Zhong, Y., & Carrapico, H. (2023). *The development of Frontex: integration through supranationalism.* *European Politics and Society*, 25(2). Ανακτήθηκε <https://doi.org/10.1080/23745118.2023.2244384>

Ziebritzki, C. (2026), *With Great Power Comes Great Responsibility: Why W.S. et al and Hamoudi vs Frontex Mark a Turning Point*, *VerfBlog*. Ανακτήθηκε <https://verfassungsblog.de/w-s-et-al-and-hamoudi-vs-frontex/>

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

European Union Agency for Fundamental Rights, Forced return monitoring systems - 2022 update, χ.τ. Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/bg/publication/2022/forced-return-monitoring-systems-2022-update>

European Union Agency for Fundamental Rights. (2024, July 30). *Guidance on investigating alleged ill-treatment at borders.* Ανακτήθηκε <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/guidance-investigating-alleged-ill-treatment-borders>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

European Parliament. (n.d.). *Resolution on the Amsterdam Treaty*. European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/enlargement/positionep/resolutions/191197_en.htm?utm_source=chatgpt.com

European Parliament. (n.d.). *Tampere European Council 15 and 16 October 1999: Presidency conclusions*. European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

European Parliament (2021), *Resolution of 19 May 2021 on human rights protection and the EU external migration policy, 2020/2116(INI)*. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0242_EN.html

European Parliamentary Research Service (EPRS) (2021). *The European Commission's New Pact on Migration and Asylum: Horizontal Substitute Impact Assessment, Executive Summary*, σελ. III. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)694210](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)694210)

Radjenovic, A. (2023). *The hotspot approach in Greece and Italy*, European Parliamentary Research Service. Ανακτήθηκε [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)754569](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)754569)

European Parliament. (2024). *Comparative tool: 2024 European election results* (Interactive tool). European Union. Ανακτήθηκε <https://results.elections.europa.eu/en/tools/comparative-tool/>

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Council of the European Union. (n.d.). *Schengen area: Member countries*. Council of the European Union. Ανακτήθηκε <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/schengen-area/#members>

Council of Europe. (n.d.). *European Union accession to the European Convention on Human Rights – Questions and answers*. Council of Europe. Ανακτήθηκε <https://www.coe.int/en/web/portal/eu-accession-echr-questions-and-answers>

European Council. (1999). *Tampere European Council 15–16 October 1999: Presidency conclusions*. European Parliament. Ανακτήθηκε https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

European Council. (2005, March 3). *The Hague Programme: Strengthening freedom, security and justice in the European Union* (Document 52005XG0303(01)). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01))

European Council. (2010, May 4). *The Stockholm Programme — An open and secure Europe serving and protecting citizens* (2010/C 115/01). *Official Journal of the European Union*, C 115. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

European Council. (2014, June 27). *Conclusions of the European Council (26/27 June 2014)* (EUCO 79/14). European Council. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/143478.pdf,

Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj/eng

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

European Commission. (n.d.). *Temporary reintroduction of border control* (Schengen area). Migration and Home Affairs. European Union. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en

European Commission. (2011). *The global approach to migration and mobility* (COM(2011) 743 final). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0743>

European Commission. (2015). *European Agenda on Migration* (COM(2015) 240 final). Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240>

European Commission. (2018). *Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals (recast)* (COM (2018) 634). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52018PC0634>

Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2019) υπ. αριθμ. 19/6237. Η ΕΕ υλοποιεί την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για τη στήριξη των κρατών μελών. Ανακτήθηκε https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/statement_19_6237/STATEMENT_19_6237_EN.pdf

European Commission. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on Migration and Asylum* (COM(2020) 609 final). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0609>

European Commission(2020). *Extraordinary meeting of Frontex Management Board on the alleged push backs on 10 November 2020*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-welcomes-establishment-of-management-board-working-group-z1aFSC>

European Commission. (2024). *Pact on Migration and Asylum*. Migration and Home Affairs. European Union. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en (home-affairs.ec.europa.eu)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2025) *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the status of migration management in mainland Greece, 170 final*. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0170>

European Commission. (2024, June 12). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Common Implementation Plan for the Pact on Migration and Asylum* (COM(2024) 251 final). European Commission. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52024DC0251>

European Commission. (n.d.). *Interoperability* (Migration and Home Affairs). European Commission. Ανακτήθηκε https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/interoperability_en

European Commission. (2024, June 12). *Operational checklist and list of Commission implementing and delegated acts to be adopted for the implementation of the Pact on Migration and Asylum: Commission staff working document (SWD(2024) 251 final)*. Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024SC0251>

European Commission. (2025). *European Border and Coast Guard – update of EU rules* (Initiative No. 14640). European Commission. Retrieved January 10, 2026. Ανακτήθηκε:

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14640-European-Border-and-Coast-Guard-update-of-EU-rules_en

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

European Union. (n.d.). *Summary: Treaty on European Union*. EUR-Lex. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/treaty-on-european-union.html> EUR-Lex

European Union. (2012). *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union*. *Official Journal of the European Union*, C 326. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

Regulation (EU) No 603/2013. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0603>

Regulation (EU) No. 1053/2013 of 7 October 2013 establishing an evaluation and monitoring mechanism to verify the application of the Schengen acquis and repealing the Decision of the Executive Committee of 16 September 1998 setting up a Standing Committee on the evaluation and implementation of Schengen (*Official Journal of the European Union*, L 295, 27–37). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1053>

European Parliament & Council of the European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code)*. *Official Journal of the European Union*, L 77. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0399>

European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) No 1052/2013 and repealing Regulations (EU) No 1053/2013, (EU) 2013/2014 and Decision No 541/2012/EU*. *Official Journal of the European Union*, L 251. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R1624>

European Parliament & Council of the European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) No 2016/1624*. *Official Journal of the European Union*, L 295. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>
Regulation (EU) 2022/922 of 9 June 2022 on the establishment and functioning of a mechanism for the evaluation and monitoring of the application of the Schengen acquis and repealing Regulation (EU) No 1053/2013 (*Official Journal of the European Union*, L 160, 1–27). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0922>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1348 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on asylum and migration management (recast)*. *Official Journal of the European Union*. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1348>

Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 establishing an Entry/Exit System (EES) to register entry and exit data and refusal of entry data of third-country nationals crossing the external borders of the Member States and determining the conditions for access to the EES for law enforcement purposes, and amending the Convention implementing the Schengen Agreement and Regulations (EC) No 767/2008 and (EU) No 1077/2011, OJ L 327, 9.12.2017. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/2226/oj/eng>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1351 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on the management of asylum and migration (recast)*. *Official Journal of the European Union*. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1351>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1349 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on the border procedure for returns, amending Regulations (EU) 2016/399 and (EU) 2019/1896, and repealing Directive 2008/115/EC (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1349>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1356 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a screening of third-country nationals at the external borders and amending Regulations (EU) 2016/399, (EU) 2018/1240 and (EU) 2019/817 (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32024R1356>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1358 of the European Parliament and of the Council of 27 June 2024 on the revision of the Eurodac Regulation, amending Regulations (EU) 2018/1240 and (EU) 2021/1165, and repealing Council Regulation (EU) 2016/399 (recast)*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj/eng>

European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1359 of the European Parliament and of the Council of 27 June 2024 on crisis and force majeure-related measures in the area of migration and asylum and amending Regulations (EU) 2024/1351, 2024/1348, 2024/1349, 2024/1356 and 2024/1358*. Official Journal of the European Union. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj/eng>

European Union. (2025). *Corrigendum to Regulation (EU) 2024/1358 of 14 May 2024 on the establishment of Eurodac for the comparison of biometric data...* Official Journal of the European Union, L 2025/90925. Ανακτήθηκε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202590925.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ/ΑΡΧΩΝ

Danish Refugee Council. (2017). *Fundamental rights and the EU hotspot approach*. Danish Refugee Council. Ανακτήθηκε <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/nov/danish-refugee-council-fundamental-rights.pdf>

National report on the situation of human rights of migrants at the borders: Greece (ENNHRI/European Network of National Human Rights Institutions). Ανακτήθηκε <https://ennhri.org/wp-content/uploads/2021/07/Greek-National-Report.pdf>

O'Reilly, E. (European Ombudsman). (2023, July 3). *Decision on how the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) ensures respect of the rights of migrants in 'debriefing' interviews* (Case OI/4/2021/MHZ). European Ombudsman. Ανακτήθηκε <https://www.ombudsman.europa.eu/el/decision/en/171951>

Greek Ombudsman, (2024), *'Third party intervention by the Greek Ombudsman to the European Court of Human Rights in relation to applications Nos 15067/21 (G. R. J. v Greece) and 15783/21 (A. E. v Greece)'* ('Δελτίο Τύπου | Παρέμβαση τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη κατόπιν πρόσκλησης του ΕΔΔΑ για το ζήτημα των επαναπροωθήσεων'). Ανακτήθηκε <https://www.synigoros.gr/el/category/grafeio-typoy-and-epikoinwnias/post/deltio-typoy-or-parembash-tritoy-toy-synhgoroy-toy-polith-katopin-prosklhs-toy-edda-gia-to-zhthma-twn-epanaprow8hsewn>

European Data Protection Supervisor. (2025, January 8). *EDPS reprimands Frontex for non-compliance with Regulation (EU) 2019/1896* (Press Release EDPS/2025/01). European Data Protection Supervisor. Ανακτήθηκε https://www.edps.europa.eu/press-publications/press-news/press-releases/2025/edps-reprimands-frontex-non-compliance-regulation-eu-20191896_en

Eurostat. (2025). *Returns of irregular migrants – quarterly statistics*. European Commission. Ανακτήθηκε https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Returns_of_irregular_migrants_-_quarterly_statistics

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

European Data Protection Supervisor. (2025, May 28). *Migration management: data protection is one of the last lines of defence for vulnerable individuals* [Press release]. Ανακτήθηκε https://www.edps.europa.eu/press-publications/press-news/press-releases/2025/migration-management-data-protection-one-last-lines-defence-vulnerable-individuals_en

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Eurodac 2023 Annual Report, (12/2024). Ανακτήθηκε <https://www.eulisa.europa.eu/our-publications/eurodac-annual-report-2023-report>

CPT. (2020). Report to the Greek Government on the visit to Greece 2020 from 13 to 17 March 2020. Ανακτήθηκε <https://rm.coe.int/1680a06a86>

European Center for Constitutional and Human Rights, (2022), *Analyzing Greek Pushbacks: Over 20 Years of Concealed State Policy Without Accountability*. Ανακτήθηκε https://www.ecchr.eu/fileadmin/user_upload/Analyzing_Greek_Pushbacks-Over_20_years_of_concealed_state_policy_without_accountability.pdf

FRONTEX

Frontex. (n.d.). *Who we are – Tasks & mission*. Frontex – European Border and Coast Guard Agency. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>

Frontex. (n.d.). *Standing Corps – Profiles*. Frontex – European Border and Coast Guard Agency. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/profiles/>

Frontex – European Border and Coast Guard Agency. (n.d.). *Consultative Forum on Fundamental Rights: General information*. <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/consultative-forum/general>

Frontex – European Border and Coast Guard Agency. (n.d.). *Monitoring of return operations*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/return-and-reintegration/return-operations/monitoring-of-return-operations/>

Frontex – European Border and Coast Guard Agency. (2016, June 9). *Guide for Joint Return Operations by Air coordinated by Frontex*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/publications/guide-for-joint-return-operations-by-air-coordinated-by-frontex-PkKeDV>

Frontex (2019). *Management Board Decision 17/2019 adopting the Frontex Guidelines on Whistleblowing, 18 July 2019*. Ανακτήθηκαν <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=ZGQzMm11ZjQ1M2I3NWYyYjBmNGY3NTEyNTU4NTINVFk0T0E9PTQ2MTQ0NzI4OTJmZmU2ZGU2YzEwOTRkN2NkZjEzNjRiMzFiZWMyZGUyMTEyMzZk5MDcx&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=NWRlZWQxOWQ5MmUyY2RkNGVhY2YwOGU0MzBmZDIkMjFNemt3TVE9PTQxMjI2NzEwNTdmMjk5ZDZjN2UzODFjYTU2NTgzYmYyNzAzMWIzNmU3ODAxMzk3NTg1&form-fields%5Bpaged%5D=6>

Frontex, (2019). *Frontex Code of Conduct for Operational Activities*, European Border and Coast Guard Agency. Poland. Ανακτήθηκε <https://www.scribd.com/document/455531240/Frontex-Code-of-Conduct>.

Frontex, “Risk Analysis for 2020,” Risk Analysis Unit, ref. no. 1218 (Warsaw, 2020).

European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2021). *Management Board Decision 12/2021 adopting the Fundamental Rights Strategy*. Ανακτήθηκε

<https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=ZGQzMm1ZjQ1M2I3NWYyNGQyYjBmNGY3NTEyNTU4NTINVFk0T0E9PTQ2MTQ0NzI4OTJmZmU2ZGU2YzEwOTRkN2NkZjEzNjRiMzFiZWMyZGUyMTEyMzk5MDcx&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=NWRIZWQxOWQ5MmUyY2RkNGVhY2YwOGU0MzBmZDIkMjFNemt3TVE9PTQxMjI2NzEwNTdmMjk5ZDZjN2UzODFjYTU2NTgzYmYyNzAzMWIzNmU3ODAxMzk3NTg1&form-fields%5Bpaged%5D=5>

Frontex — European Border and Coast Guard Agency. (2021, 9 Νοεμβρίου). *Management Board Decision 61/2021 adopting the Fundamental Rights Action Plan for the implementation of the Fundamental Rights Strategy*. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/management-board-decision-61-2021-adopting-the-fundamental-rights-action-plan-for-the-implementation-of-the-fundamental-rights-strategy/>

Frontex (2021). Executive Director Decision No R-ED-2021-51. Standard Operating Procedure (SOP) – Serious Incident Reporting, 19 April 2021. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/frontex-executive-director-decision-on-standard-operating-procedure-serious-incident-reporting/>

European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2023). *Frontex Consultative Forum on Fundamental Rights 2022 – annual report* (Publication No. TTAH23001ENN). Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε <https://www.cde.ual.es/wp-content/uploads/2023/11/frontex-consultative-forum-on-fundamental-rights-2022-TTAH23001ENN.pdf>

Frontex (2024) — European Border and Coast Guard Agency. *Code of conduct for all persons participating in Frontex operational activities* (Publication No. TT-02-24-252-EN-N). Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/document/code-of-conduct-for-all-persons-participating-in-frontex-operational-activities/>

Frontex (2024) Justice and Home Affairs Agencies’ Network, EU Agencies. Ανακτήθηκε από <https://www.frontex.europa.eu/our-partners/eu-agencies/justice-and-home-affairs-agencies-network/>

Frontex (2024). *Management Board, About Frontex*. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/management-board/>

Frontex (2024) *Fundamental rights at Frontex*, *Fundamental rights at Frontex*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/>

Frontex. (2024, May 28). *Frontex and the new Pact on Migration and Asylum*. Frontex. Ανακτήθηκε <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-and-the-new-pact-on-migration-and-asylum-OAJMo3>

Frontex (2025). *Report on budgetary and financial management in 2024, Ref. Ares (2025) 2554459*. Ανακτήθηκε <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/294489/Frontex%20BFMR%202024.pdf>

Frontex, Management Board Decision 29/2025 amending Management Board Decision 6/2025 adopting the profiles to be made available to the European Border and Coast Guard standing corps for

2026. Ανακτήθηκε <https://prd.frontex.europa.eu/?form-fields%5Bsearch%5D&form-fields%5Bdate-from%5D&form-fields%5Bdate-to%5D&form-fields%5Bdocument-category%5D%5B0%5D=297&form-fields%5Boffset%5D=0&form-fields%5Bform-post-id%5D=YzI4YjEzZmFmMzU3YTlhNjRjZjUxNTNhMWMwOGIwNGJNVFk0T0E9PTE2Mzc2MjU1MTAwZTNhZDMxNjI5MWYyNTM4MGY0YzFINDNlZmRjMzcyNTE1Mjc0OTMw&form-fields%5Bmodule-post-id%5D=MDEwMTlhODUyMWJhZmMwMzc2MzkxNzgwM2EyMTY0YzlnNemt3TVE9PTI3MDE0MTk1NmQzNjYzN2Y2MTY0MjZlMzFjNTJhMjlmNmUyMjM1Mz4NDUxMzc4OTM5>

European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2025). *Management Board Decision 20/2025 on new Consultative Forum composition*. Frontex. Ανακτήθηκε file:///C:/Users/user/Downloads/mb-decision-20_2025-on-new-cf-composition.pdf

European Border and Coast Guard Agency (Frontex). (2025). *Management Board Decision 27/2025 on the adoption of the Annual Implementation Report 2024*. Ανακτήθηκε file:///C:/Users/user/Downloads/mb-decision-27_2025-on-adoption-of-the-annual-implementation-report-2024-1.pdf

ΕΚΘΕΣΕΙΣ & ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

European Council on Refugees and Exiles (ECRE). (2025, February). *ECRE comments on the proposed Screening Regulation* (Policy paper). ECRE. Ανακτήθηκε <https://ecre.org/wp-content/uploads/2025/02/ECRE-Comments-Screening-Regulation-February-2025.pdf>.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ – ΝΟΜΟΙ

Court of Justice of the European Union. (2011, July 28). *Brahim Samba Diouf v Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration* (Case C-69/10). EUR-Lex. Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0069>

Court of Justice of the European Union. (2019). *Judgment in Case C-720/17, Bilali v Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* (EU:C:2019:448) Ανακτήθηκε <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90218/1/9781509964567.pdf>

Court of Justice of the European Union. (2025, December 18). *WS and Others v. European Border and Coast Guard Agency (Frontex)* (Case C-679/23). Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=307228&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10317920>

Court of Justice of the European Union. (2025, December 18). Press release 159/25. *Court of Justice: Judgment in Case C-136/24 P, Alaa Hamoudi v European Border and Coast Guard Agency (Frontex)*. Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2025-12/cp250159en.pdf>

ΕΣΔΑ, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όπως κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53 της 19/20 Σεπτεμβρίου 1974.

European Court of Human Rights, Case of Muršić v. Croatia, (Application no. 7334/13), § 136-138, 138-141. Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-167483%22%7D>

European Court of Human Rights. (2014, November 4). *Tarakhel v. Switzerland* (Application no. 29217/12) [Grand Chamber judgment]. HUDOC, Council of Europe. Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-10343>

European Court of Human Rights. (2011). *M.S.S. v. Belgium and Greece* (Application No. 30696/09). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-103050%22%7D>

European Court of Human Rights. (2011). *Rahimi v. Greece* (Application no. 41665/10). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-550>

E.K. v Greece: ECtHR judgment finds violation of Article 5(4) and no violation of Article 3 or Article 5(1). Asylum Law Database. Ανακτήθηκε <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ek-v-greece-ecthr-judgment-finds-violation-article-54-and-no-violation-article-3-or-article>

European Court of Human Rights, Case of W.A and Others v. Italy, (Application no. 18787/17), (02/2024). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-228835%22%7D>

General Court of the European Union. (2023, September 6). *WS and Others v. Frontex* (Case T-600/21). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62021TJ0600>

Judgement of the Court in case C- 181/16 (Gnandi). Ανακτήθηκε <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=B550B4D74072D0DF9FE49C5762123B07?text=&docid=203108&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2236915>

N.A. v. Finland, Appl. No. 25244/18, European Court of Human Rights (14 Nov. 2019). Ανακτήθηκε <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198465>

ΣΤΕ 168/2025, Τμ. Δ: Προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ για τη νομιμότητα θέσπισης «εθνικών» κανόνων κατανομής διαθέσιμου χρόνου χρήσης από τον Διοικητή της Πολιτικής Αεροπορίας. Sakkoulas-Online.gr. Ανακτήθηκε <https://www.sakkoulas-online.gr/news/ste-168-2025-tm-d-prodikastika-erotimata-sto-dee-gia-ti-nomimotita-thespiis-ethnikon-kanonon-katanomis-diathesimou-chronou-chrisis-apo-ton-dioikiti-tis-politikis-aeroporias/>

Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ/ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ/ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ECRE (2024) Information Note on Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast). Ανακτήθηκε https://ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/ECRE-Information-Note-on-the-Asylum-Procedures-Directive-recast_December-2014.pdf

European Council on Refugees and Exiles (ECRE). (2025, February). *ECRE comments on the proposed Screening Regulation* (Policy paper). ECRE. Ανακτήθηκε <https://ecre.org/wp-content/uploads/2025/02/ECRE-Comments-Screening-Regulation-February-2025.pdf>

European Court of Human Rights. (n.d.). *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* (όπως τροποποιήθηκε από Πρωτόκολλα). Council of Europe. Ανακτήθηκε https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_el

European Union. (2007). *Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights of the European Union* (Official Journal of the European Union C 303/17–35). Ανακτήθηκε <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0017:0035:en:PDF>

Group of Coordinators, (1989-1993) *The Palma Document (1989) Free movement of persons. A Report to the European Council*. Ανακτήθηκε <https://www.statewatch.org/media/documents/semdoc/assets/files/keytexts/ktch1.pdf>

International Law Commission. (2011). *Draft articles on the responsibility of international organizations. United Nations*. Ανακτήθηκε https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Regional Office for Europe. (2023). *The European Union and international human rights law*. United Nations. Ανακτήθηκε https://europe.ohchr.org/sites/default/files/2023-07/EU_and_International_Law.pdf

Polish Presidency of the Visegrad Group. (2020, December 18). *The New Pact on Migration and Asylum – a common position of V4 countries, Estonia and Slovenia*. Gov.pl. Ανακτήθηκε <https://www.gov.pl/web/V4presidency/the-new-pact-on-migration-and-asylum---a-common-position-of-v4-countries-estonia-and-slovenia>

United Nations General Assembly. (2018, December 17). *Resolution A/RES/73/151: Global Compact on Refugees* [Resolution adopted by the General Assembly]. United Nations. Ανακτήθηκε <https://www.unhcr.org/media/resolution-adopted-general-assembly-17-december-2018>

United Nations General Assembly. (2018, December 19). *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration* (A/RES/73/195) [Resolution adopted by the General Assembly]. United Nations. Ανακτήθηκε https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_73_195.pdf

United Nations General Assembly. (2018, December 19). *Official record of the 60th plenary meeting, 73rd session (A/73/PV.60)*. United Nations. Ανακτήθηκε <https://docs.un.org/en/A/73/PV.60>

United Nations Network on Migration. (2020). *Human rights-based approach: Guiding principles* (Global Compact for Migration Tools). United Nations. Ανακτήθηκε <https://migrationnetwork.un.org/minisite/gcm-tools/gcm/pdf/English/Guiding-Principles/HUMAN-RIGHTS-BASED-APPROACH.pdf>